

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Prvky postmoderny v sérii Temná věž Stephen Kinga
Elements of postmodernism in Stephen King's The Dark Tower series

Diplomová práce

Bc. Radka Kučerová

Česká filologie

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jana Kolářová, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a použité zdroje, ze kterých jsem čerpala.

V Olomouci dne 25. 4. 2013

Podpis: .....

Děkuji Mgr. Janě Kolářové, Ph.D. za odborné vedení a za podnětné rady, které mi pomohly při zpracování této práce. Také děkuji Stephenu Kingovi za jeho celoživotní dílo.

Obsah:

Úvod.....	6
1. Stephen King.....	8
2. Temná věž.....	10
3. Postmoderna.....	13
4. Synkreze literárních žánrů.....	15
4.1 Western.....	16
4.2 Science-fiction.....	18
4.3 Fantasy.....	21
4.4 Pohádka.....	23
4.5 Horor.....	25
4.6 Gotický román.....	27
4.7 Psychologický román.....	28
5. Metafikce.....	31
6. Mýty, náboženství a synkreze kultur.....	40
6.1 Artušovská legenda.....	40
6.2 Bible.....	43
6.3 Synkreze kultur.....	46
7. Intertextualita.....	50
8. Intertextualita v rámci vlastního díla.....	63
8.1 Dračí oči.....	64
8.2 Svědectví.....	66
8.3 Prokletí Salemu.....	68
8.4 Nespavost.....	71

8.5	Srdce v Atlantidě.....	74
8.6	Všechno je definitivní	77
8.7	Ostatní knihy	79
9.	Intermedialita	84
9.1	Hudba	85
9.2	Film	89
9.3	Komix.....	93
	Závěr.....	95
	Anotace.....	97
	Resumé	98
	Použitá literatura	100

Úvod

Americký spisovatel Stephen King patří bezesporu k nejaktivnějším a nejčtenějším autorům současnosti. Psaní knih, především románů, se profesionálně věnuje již čtyřicet let. Většinou bývá mylně označován pouze za tvůrce hororů, ačkoli jeho dílo je žánrově mnohem bohatší. Sedmidílnou sérii *Temná věž* (*The Dark Tower*) King považuje za své vrcholné dílo, které má v rámci jeho literární tvorby výjimečné postavení. Prvním impulzem k vytvoření takto rozsáhlého příběhu pro něj byla báseň romantického básníka Roberta Browninga *Childe Roland přišel k Temné věži* (*Childe Roland to the Dark Tower Came*), se kterou se setkal během studia na vysoké škole.

V posledním ročníku univerzity napsal King úvodní větu první knihy série: „Muž v černém prchal přes poušť a pistolník mu byl v patách.“¹ Ačkoli běžně píše průměrně jednu knihu ročně, od napsání této první věty (kterou autor dodnes považuje za svou nejlepší vůbec) po vydání posledního dílu uplynulo třicet čtyři let. V doslovu poslední knihy série autor přiznává, že žádný z jeho dalších projektů ho nestál tolik sil, jako práce na příběhu putování Rolanda Deschaina z Gileadu za Temnou věží.

Vzhledem k faktu, že je King současným bestsellerovým autorem žánru, který je obecně považován za pokleslý, není mu literární vědou věnována prakticky žádná pozornost. A to i přesto, že některé z jeho děl (*Temná věž* v první řadě) nabízejí komplexní fikční světy, propracovanou psychologii postav a netradiční narativní postupy.

Temná věž bývá považována za fantasy sérii, toto žánrové označení je ovšem krajně nedostačující. Je totiž kombinací hned několika žánrů. King v tomto rozsáhlém díle vytvořil svébytný fikční svět plný symboliky, vlastní historie, mýtů a náboženství, který dokonce pronikl i do mnoha jeho dalších děl.

Ačkoli v anglickém jazyce existuje několik stručných literárněvědných studií, které se okrajově zabývají intertextualitou v rámci Kingova díla, nebyla zatím napsána žádná, která by se podrobněji věnovala analýze celé série *Temné věže* z hlediska postmoderního přístupu k dílu.

---

¹ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 9

Hlavním cílem této práce je zaplnit tuto mezeru a dokázat, že dílo obsahuje výrazné prvky a postupy, které jsou vlastní postmoderní literatuře. Dokážeme, že tato série je kombinací mnoha na první pohled neslučitelných žánrů, zaměříme se na odhalení intertextuality především v rámci autorova vlastního díla, ale také se pokusíme doložit odkazy na knihy jiných autorů. Rozebereme také přítomnost odkazů intermediálních, především s přihlédnutím na vliv hudby a filmu na Kingovu tvorbu. V neposlední řadě se zaměříme na autorovo netradiční pojetí metody metafikce.

1. Stephen King

Stephen Edwin King je americký spisovatel, známý především jako autor hororové literatury. Patří k nejznámějším žijícím autorům a tvrdí se o něm, že je „komerčně nejúspěšnějším spisovatel v historii literatury“.² Jeho dosavadní dílo čítá bezmála padesát románů (z toho sedm napsal pod pseudonymem Richard Bachman) a deset povídkových sbírek.

Narodil se v Portlandu v roce 1946. Na univerzitě v Oronu vystudoval angličtinu a tvůrčí psaní se zaměřením na učitelství. V roce 1971 se oženil se spolužačkou Tabithou Spruceovou. Po dokončení univerzity nemohl najít práci v oboru, proto začal pracovat v prádelně a ve volném čase psal povídky, které posílal k publikování do pánských časopisů. První povídka, která mu byla publikována, byla *The Glass Floor*, kterou otiskl časopis *Startling Mystery Stories* v roce 1967. V první polovině sedmdesátých let se věnoval převážně povídkové tvorbě, tyto rané povídky byly později vydány souborně ve sbírce *Noční směna (Night Shift)*. Ještě v témže roce získal práci učitele na střední škole v Hampdenu, ale učil pouze dva roky. V roce 1973 nakladatelství Doubleday & Co koupilo práva na paperbackové vydání jeho románového debutu *Carrie* a kniha se stala okamžitým bestsellerem. Od té doby se King věnuje psaní na volné noze. V roce 1980 se přestěhoval do Bangoru v Maine, kde žije dodnes.

Jeho rané romány, z nichž nejznámější jsou *Prokletí Salemu (Salem's Lot, 1975)*, *Osvícení (The Shining, 1997)* nebo *Mrtvá zóna (The Dead Zone, 1979)*, mají společné motivy parapsychologických jevů jako telepatie a telekineze. Rozsáhlým postapokalyptickým románem *Svědectví (The Stand)* z roku 1978 ale vnesl do své tvorby i jiná témata a jeho novější tvorba přináší nejen rozličnost motivů, ale i mnohem širší žánrové zaměření. V devadesátých letech pak dokonce napsal i několik psychologických dramát, která se hororového žánru dotýkají pouze okrajově (*Vykoupení z věznice Shawshank, Zelená míle*). Většina jeho děl ovšem nese charakteristické prvky jeho psaní. Několik jeho příběhů se odehrává ve fiktivním městečku Derry ve státě Maine. Motiv zla, které se skrývá pod povrchem každodenního života na malém městě, je v jeho knihách nejčastější: „Kingova díla mistrovsky využívají klasických hororových postupů

---

² NEFF, Ondřej – OLŠA, Jaroslav jr.: *Encyklopedie literatury science fiction*. H+H, Praha, 1995. 1. vydání, s. 280

a přemísťujú je do moderní doby, obyčejně do malého amerického městečka, kde za zdánlivě všedním životem může číhat zlo mnoha tváří.“³

Velké množství jeho knih, povídek i novel bylo zfilmováno. Prvním filmem podle jeho předlohy byla *Carrie*, která byla na filmová plátna přenesena pouhé tři roky po vydání knihy. K nejznámějším filmům podle Kingových předloh patří *Prokletí Salemu* (1979), *Osvícení* Stanleyho Kubricka z roku 1980, *Misery nesmí zemřít* (podle románu *Misery*, 1990), *Vykoupení z věznice Shawshank* (1994, sedm nominací na Oscara), *Zelená míle* (1998) nebo *Srdce v Atlantidě* (2001). K pěti filmům také sám napsal scénáře (mimo jiné *Dům v růžích* nebo *Bouře století*) a v roce 1986 režíroval akční science fiction *Vzpouza strojů* (*Maximum Overdrive*) podle vlastní povídky *Trucks*.

King hraje na kytaru v rockové kapele Rock Bottom Remainers, kterou sám založil a která vystupuje na charitativních akcích. Napsal knihu *O psaní* (2000), která je návodem pro začínající spisovatele a zároveň soupisem jeho zkušeností a vzpomínek. Své soukromí si ale velmi střeží, o jeho životě je známo pouze to, co o sobě prozradil ve svých knihách. Je držitelem prestižní ceny Hugo za jeho studii o hororovém žánru *Dance Macabre* (1981).

---

³ NEFF, Ondřej – OLŠA, Jaroslav jr.: *Encyklopedie literatury science fiction*. H+H, Praha, 1995. 1. vydání, s. 281

2. Temná věž

Temná věž je sérií sedmi knih, které dohromady čítají přes tři a půl tisíce stránek. Stephen King ji považuje za své vrcholné dílo a práce na ní mu zabrala přes třicet let. První díl s názvem *Pistolník* (*Gunslinger*) začal psát už v posledním ročníku vysoké školy, kniha však vyšla až v roce 1982, kdy už byl King renomovaným spisovatelem. Následovaly díly *Tři vyvolení* (*The Drawing of the Three*, 1987), *Pustiny* (*The Waste Lands*, 1991), *Čaroděj a sklo* (*Wizard and Glass*, 1997), *Vlci z Cally* (*Wolves of the Calla*, 2003), *Zpěv Susannah* (*Song of Susannah*, 2004). Závěrečná *Temná věž* (*The Dark Tower*) vyšla v roce 2004.

Hlavním hrdinou série je Roland Deschain z Gileadu ve Středosvětě, poslední ze vznešeného rodu pistolníků, kteří udržovali na světě řád. Rolandův svět stál na ruinách dávné vyspělé civilizace, která zničila sama sebe a země nese následky těchto činů doteď. I pistolníkův svět ale padl a on se musel vydat na dlouhou pouť za záchranou samotné existence. Jeho cílem je dojít k Temné věži, která je průsečíkem světů. Rolandův svět je paralelní s naším a celý příběh je vystavěn na myšlence nekonečného množství vedle sebe existujících realit, mezi kterými lze procházet. Temná věž je ale v ohrožení a s ní i všechny světy, které sjednocuje.

Na začátku příběhu sledujeme Roladovu osamělou pouť pouští. Míří do hor, za kterými leží Západní moře a sleduje stopy muže v černém, který si říká Randall Flagg. Pistolník doufá, že právě on mu dokáže prozradit, jak se má k Věži dostat. Celá sága je příběhem cesty, během které sledujeme vývoj postav, v retrospektivě se dozvídáme o jejich minulosti a o tajemném světě Věže. Roland nejprve putuje sám, později však objeví dveře skrze světy a z New Yorku ze třech různých časových období se k němu přidají tři společníci, ze kterých Roland vycvičí pistolníky. Prvním je Eddie Dean, který se po přechodu do Rolandova světa musí zbavit své závislosti na heroinu. Druhým společníkem je Susannah Deanová, která pochází z roku 1964. Původně byla Odettou Holmesovou, bohatou dědičkou a zároveň Dettou Walkerovou, zlou a vulgární zlodějkou. Její schizofrenie vznikla v dětství, když jí psychopat Jack Mort hodil na hlavu cihlu. V roce 1959 se jejich osudy střetly znovu, když ji Mort strčil pod vlak metra, který jí ujel nohy. Rolandovi se podařilo obě osobnosti spojit v Susannah, která později přijme Eddieho jméno a stane se jeho ženou. Poslední Rolandovým

společníkem je malý chlapec Jake Chambers, který se do Středosvěta dostal tak, že ho v našem světě přejelo auto. Roland ho potkal už v prvním díle, ale kvůli svému cíli ho nechal zemřít znovu. Později se mu podaří zasáhnout do nehody, při které Jake původně zemřel, a chlapec se tak skrze jiné dveře mezi světy připojí k Rolandově výpravě za Věží.

Tvoření této skupiny je popsáno v prvních třech dílech série. V závěru toho třetího (*Pustiny*), dojdou pistolníci do města Lud, kde se setkají s nadzvukovým vlakem Blainem Monem. Blain má umělou inteligenci, ale kvůli dlouhé době osamění zešlel. Přesto je jejich jedinou šancí, jak se dostat přes rozsáhlou oblast zasaženou dávnou válkou. Aby přežili, musí ho porazit v hádankářské soutěži.

V následujícím díle *Čaroděj a sklo* se skupina dostane do Topeky v Kansasu, města vyliďněného superchřipkou. Roland se rozhodne jim konečně vyprávět o své minulosti, o svém poslání, které měl jako dospívající chlapec se svými přáteli v Mejisu a o jeho první lásce s tragickým koncem. Velká většina čtvrté části série je retrospektivním vyprávěním.

V díle *Vlci z Cally* jsou pistolníci najati farmáři z Cally Bryn Sturgisu, městečka, které sužují Vlci z Hromové tišiny, kteří jim kradou děti. Obyvatelé se po mnoha generacích rozhodnou podivným příšerám postavit a Rolandova skupina jim má pomoci připravit se na boj. V Calle také potkávají otce Donalda Callahana, dalšího příchozího z jiného světa. Susannah mezitím zjišťuje, že je těhotná, ale že její dítě nebude lidské. Vzniklo totiž ze spojení s démonem, kterého se snažela zadržet, aby Jake mohl projít skrze světy. Kontrolu nad jejím tělem začíná přebírat Mia, která si říká „matka“. Ta po bitvě v pátém díle donutí Susannah projít dveřmi do našeho světa, aby mohla porodit v New Yorku u posluhovačů Karmínového krále – temné a šílené bytosti, které je uvězněna na jednom z balkónů Temné věže.

V šestém díle se skupina rozdělí. Zatímco Callahan a Jake se vydají zachránit Susannah, Roland a Eddie hledají v „klíčovém“ světě spisovatele Stephena Kinga, stvořitele jejich příběhu, aby ho přinutili k pokračování v práci na knihách o Věži, kterou odložil. King nazývá *Zpěv Susannah* „mezihrou“ před závěrečným dílem.

V tom se skupina opět sejde, ovšem bez otce Callahana, který zahynul při záchraně Susannah. Pistolníci mají před sebou několik těžkých úkolů – musí osvobodit Bořitele, které

shromáždil Karmínový král a kteří pracují na zničení paprsků, držících Temnou věž, postarat se o rúži, která je ekvivalentem Věže v jednom z paralelních světů a zachránit spisovatele, který má zemřít při nehodě, což by mělo stejné následky jako pád Věže.

Příběh je ovšem mnohem komplikovanější a jen těžko se dá shrnout několika větami. Stephen King umístoval na úvody dalších dílů krátké shrnutí předchozí zápletky a v té ve *Vlcích z Cally* toto jasně objasnil: „Tato zápletka nikterak neshrnuje první čtyři knihy z cyklu Věže, pokud jste je dosud nečetli, radím vám, abyste to udělali, nebo tuto knihu odložili. Jde o pouhé součásti jediného dlouhého příběhu a uděláte líp, když je budete číst od začátku do konce, než abyste začínali z prostředka.“⁴

---

⁴ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 13

3. Postmoderna

Postmoderna je charakterizována jako umělecký a myšlenkový směr, jež se vyznačuje „krizí důvěry v nezpochybnitelné instituce objektivitu a racionality, důrazem na dekonstrukci jistot západní metafyziky včetně pojmu subjektu, pravdy, etiky apod., zpochybněním velkých kulturních projektů a utopií, akcentováním hybridní, fragmentální a multiplicitní identity a obecně kulturní rozličnosti, jinakosti, marginality, plurality významů a hodnot.“⁵

Pojem postmoderna se objevuje už v třicátých letech dvacátého století. Jako první případ užití tohoto pojmu se většinou uvádí dílo Arnolda Toynbeeho *Study of History*.⁶ Významu však začal nabývat až v šedesátých letech. Postupně pronikal směrem k hlavnímu proudu kultury a v letech osmdesátých se stal pevnou součástí kultury populární. „Když se postmodernismus stal přijímanou součástí kultury, znamenalo to zrození postmoderní doby.“⁷ Nejvýrazněji jím byla ovlivněna literatura, architektura, film a filozofie, ale i obecně lidské postoje a každodenní život, dokonce i móda. Jednou z nejtypičtejších forem postmoderní populární kultury je rocková hudba.

Hlavními znaky postmoderny jsou nahodilost, pomíjivost a popírání jediné všeobecné pravdy. Tento myšlenkový proud polemicky reaguje na modernismus, který mu předcházel. Cílem je svět, který bude kombinovat „rozmanité a navzájem si odporující prvky“.⁸ Je oslavou různosti, podporuje pluralismus. Uznávanou uměleckou metodou se stává koláž. Postmoderní umělec pracuje s rozličnými styly, postmoderní díla „často zrcadlí eklekticismus, který čerpá z různých historických období“.⁹

V literatuře se začíná projevovat od sedmdesátých let. Přestává se klást důraz na jedinou věrnou interpretaci a na originalitu. Literatura začíná výrazněji pracovat s populárními žánry, s intertextualitou, masovými médii, parodií a také s metafikčností. Postmoderna odmítá rozlišování

---

⁵ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 395

⁶ GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, s. 25

⁷ tamtéž, s. 25

⁸ tamtéž, s. 27

⁹ tamtéž, s. 29

vysokého a nízkého umění, a naopak ho volně kombinuje. Jako protipól moderny odmítá podmínku stylistické celistvosti díla a boří kult individuálního umělce. „Různými metodami, jako například zřetelným citováním, výňatky, hromaděním a opakováním již existujících obrazů, útočí na „fikci“ tvůrčího subjektu.“¹⁰

Postmoderní literatura využívá metodu juxtapozice, klade skutečnost a fikci na stejnou úroveň. Autoři vedle sebe často staví minimálně dva světy. Literatura se přiklání ke komplikovaně vystavěným syžetům, problematizuje roli vypravěče, postav i autorského subjektu. Postmoderní autoři propagují myšlenku, že „příběh nelze sdělovat tradičním způsobem, nýbrž je nutno ho skládat ze spřízněných, ale na první čtení nečitelně vzdálených detailů, protože nejvlastnější smysl románu není v nalezení příběhu, ale v pohybu od existenciální úzkosti plynoucí z obklopujícího chaosu k hledání interpretace, řádu, tedy hledání příběhu.“¹¹

Ve světové literatuře bývají za postmoderní autory nejčastěji označováni Paul Benjamin Auster, John Barth, Thomas Pynchon, Carlos Fuentes Macías, Jorge Luis Borges, Italo Calvino, Umberto Eco nebo John Robert Fowles. V českém prostředí jsou to pak Michal Ajvaz, Jiří Kratochvíl, Daniela Hodrová, Jáchym Topol či Miloš Urban.

---

¹⁰ GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, s. 34

¹¹ HRUŠKA, Petr – MACHALA, Lubomír a kol.: *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Academia, Praha, 2008. 1. vydání, s. 288

4. Synkreze literárních žánrů

Hlavním charakteristickým znakem postmoderní kultury je pluralismus, což platí i v literatuře. Autoři se pokouší o popření jedinečnosti vlastních uměleckých děl a nejlepším nástrojem je pro ně kulturní různorodost. „Jako některým lidem nevádí mísit ve svém oblékání prvky takových stylů, jež byly tradičně považovány za neslučitelné, lidem postmoderní doby nevádí mísit prvky tradičně neslučitelných názorových systémů“¹² tvrdí Stanley J. Grenz ve své knize *Úvod do postmodernismu*.

Autoři pomocí techniky juxtapozice záměrně kladou vedle sebe zdánlivě protichůdné styly, ve snaze nahradit modernistickou myšlenku vysokého a jedinečného stylu na první pohled disharmonickou kombinací rozmanitých inspirací z různých zdrojů. Právě to vedlo postmoderní literaturu k práci s populárními žánry. Převažuje názor, že postmoderní knihy mohou být přijímány jak běžnými konzumenty, prahnoucími pouze po příběhu, tak čtenáři vzdělanějšími s vyššími nároky na literární dílo. Splývání vysoké literatury s tou populární souvisí s předpokladem dvojí recepce díla. Populární žánry v tomto případě slouží k vystavění dobrodružné linky příběhu, za kterou se skrývá ona rovina, která je nazývána „vyšší“, o jejíž výstavbu se zaslouhují především motivy, intertextualita a filozofické myšlenky za samotným textem.

Teoretický průkopník literárního postmodernismu, americký vysokoškolský učitel, autor románů, esejů a kritik Leslie A. Fiedler označil ve své přednášce *The Case for Post-Modernismus (Obhajoba postmodernismu)*¹³ za nové zdroje postmoderny western, science fiction a pornografii. Vedle toho ale nalezneme i postmoderní díla, která se nechávají inspirovat prakticky všemi druhy populární literatury od dobrodružného románu, přes pohádky až po horor.

Stephen King nebyl nikdy jako autor zaměřen jednostranně. V širším povědomí je sice zapsán v první řadě jako autor hororů, je ovšem také autorem mnoha děl, které se tomuto žánru

---

¹² GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, s. 23

¹³ MACHALA, Lubomír: *Literární bludiště: bilance polistopadové prózy*. Praha: Nakladatelství Brána, 2001. 1. vydání, s. 49

vymykají. V úplných začátcích publikoval především povídky žánru science-fiction (první, *The Glass Floor* byla vydána v časopise *Starling Mystery Stories* v roce 1967). Až poté se autorsky přeorientoval na horor. Jeho nejslavnější romány jako *Carrie* (1973), *Prokletí Salemu* (1975), *Osvícení* (1977), *Mrtvá zóna* (1979) nebo *To* (1986) využívají z velké části klasické hororové motivy a kulisy. Vedle toho se ovšem několikrát vrátil k science-fiction, se kterou začínal. Knihy *Tommyknockeři* (1988), *Pavučina snů* (2001) a *Pod kopulí* (2009) pojednávají o střetu s mimozemskou civilizací, *Svědectví* (1990) nebo *Puls* (2006) jsou pak zástupci postkatastrofické science-fiction. Spolu s Peterem Straubem napsal v roce 1984 fantasy román *Talisman* a v knize *Dračí oči*, která vyšla ve stejném roce, přidal k tomuto žánru ještě pohádkové prvky. *Geraldova hra* (1992) experimentuje s psychologickou literaturou, *Pytel kostí* (1998) nese znaky gotického románu a *Misery* (1987) je thriller, stejně jako velká část knih, které napsal pod pseudonymem Richard Bachman.

4.1 Western

Své bohaté zkušenosti s výše uvedenými žánry autor zúročil při psaní *Temné věže*. Přesto žánr, který v ní převažuje, nikdy předtím nepsal, a to dokonce ani v povídkách. Už název prvního dílu ságy (*Pistolník*) napoví, že jde o western, tedy o jeden z hlavních inspiračních zdrojů postmoderny podle Leslieho A. Fiedlera. V autorově poznámce v pátém díle *Vlci z Cally King* přiznává: „Můj dluh vůči americkému westernu je z výstavby románů *Temné věže* jasně znát bez zvláštního zdůrazňování. Calla rozhodně nepřišla k dalším součástem (mírně pozměněným) svého jména náhodou.“¹⁴ Žánr westernu ve své původní podobě zahrnuje dobrodružné romány a povídky z doby kolonizace Severní Ameriky. Jde o napínavý příběh, většinou s milostnými prvky, který se odehrává na pomezí civilizace a divočiny. Heroizovaný protagonista brání civilizační hodnoty a spravedlnost, kterou prosazuje převážně násilnou akcí a bojem. Pistolník v příběhu *Temné věže* je přesně takovým typem hrdiny: „Pod měchem s vodou mu visely pistole, pečlivě vyvážené tak, aby mu šly pěkně do ruky. Nad rozkrokem se mu křížily dva nábojové pásy. Pouzdra byla tak důkladně promaštěná, že ani pod zdejší katanským sluncem

---

¹⁴ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 633

nepopraskala ... Mosazné patrony zasunuté do oček pásů se ve slunci blýskaly, třpytily a pableskovaly. Kůže tiše povrzávala. Pistole nevydávaly žádný hluk. Už prolily krev. V pustinách pouště nebylo potřeba hlučet.“¹⁵

Roland je posledním živým potomkem Arthura Elda a posledním pistolníkem z Gileadu, bašty civilizace ve zničeném světě. Je poslem „bílé“, kteréžto označení zastupuje v jeho světě dobro, drží se starých tradic a ovládá vznešenou Vysokou řeč. A už jako dítě byl vycvičen nejen k zabíjení všemi možnými způsoby, ale také k rytířskému chování, vojenské strategii a logice. Stejně jako hrdinové westernu nese rysy obou světů – civilizace i divočiny, a do obou patří a nepatří zároveň. Drží se morálních principů (v knize *Vlci z Cally* pomůže farmářům bojovat proti lépe vyzbrojené přesile sužovatelů bez nároku na honorář, protože taková jsou pravidla pistolníků) a stojí proti zlu, které jeho svět ovládá. Navíc jsou zdůrazňovány jeho heroické vlastnosti a pozoruhodné schopnosti v mnoha směrech, kterými převyšuje ostatní: „Po takové době a tolika dobrodružstvích ještě stále neznala jeho hranice. Ani zdaleka ne. Viděla ho se smát i plakat, zabíjet i tančit ... Nikdy s ním nespala jako žena s mužem, ale byla přesvědčená, že ho viděla v každé jiné situaci, a... přesto. Stále žádné hranice.“¹⁶

Postava spisovatele Stephen Kinga v díle *Zpěv Susannah* říká Rolandovi: „Začal jsem tě jako odvozeninu Muže beze jména od Sergia Leoneho ... Jako muž beze jména – fantasy verze Clint Eastwooda – jsi ušel. Byla s tebou zábava ... Ale pak ses změnil. Změnil ses mi přímo pod rukama. Dostalo se to tak daleko, že jsem nepoznal, jestli jsi hrdina, antihrdina, nebo vůbec žádný hrdina.“¹⁷ Rolandovi je přisouzen i typický vyhroceně romantický osud – jeho jediná láska v mládí byla kvůli němu upálena za živa a všichni jeho přátelé padli, takže musel ve své pouti pokračovat sám.

King používá v *Temné věži* mnoho klasických westernových prvků a kulis. Takto je například v prvním díle ságy popsán podnik v městečku Tull: „Piliny sypaná podlaha, plivátka u vratkých stolů. Na tesařských kozách bar z prken. Za ním hrbolaté zrcadlo, ve kterém se

---

¹⁵ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 10

¹⁶ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 548

¹⁷ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 260

odrážel klavírista, klasicky shrbený na klavírové stoličce ... Pistolník vešel dovnitř. Hlavy se otočily, všichni se na něj a jeho pistole podívali.“¹⁸ Podobnou scénu najdeme snad v každém westernovém filmu. Hlavní dějová linka knihy *Vlci z Cally* je v základu prakticky totožná s filmem *Sedm statečných (The Magnificent Seven)* Johna Sturgese z roku 1960 (od režisérova jména je v knize odvozen název vesnice Calla Bryn Sturgis). King se k inspiraci přímo přiznává, v úvodu cituje repliku postavy Vina, kterou ve filmu ztvárnil Steve McQueen: „Pane, za nás mluví olovo.“¹⁹ Tuto repliku později v pozměněné podobě vkládá do úst přímo Rolandovi: „My nikoho nepřesvědčujeme. Za nás mluví olovo.“²⁰ Prvky westernu pak nejvíce vyplouvají na povrch, když v příběhu dojde na přestřelku či jinou akci: „Skrčil nohy pod sebe – žádnou suchou křivici už necítil, ani náznakem – a pak vyrazil vzhůru s otcovou pistolí vysoko pozvednutou. ‚Za Gilead a za Callu!‘ zaburácel. ‚Teď pistolníci! Teď, Oriziny sestry! Teď, teď! Zabijte je! Nikoho nešetřete! Zabijte je všechny!‘“²¹

U westernu jako žánru je patrná vazba na středověké romance, moderní verze rytířského románu. To odpovídá jak podobnosti Rolandova příběhu s legendami o rytířích Kulatého stolu, tak Kingově druhému největšímu inspiračnímu zdroji, básni *Childe Roland přišel k Temné věži!* romantického básníka Roberta Browninga.

4.2 Science-fiction

Druhým nejvýrazněji využitým žánrem v *Temné věži* je science-fiction, především díky tomu, že jedním z klíčových námětů tohoto žánru jsou paralelní světy (tedy hypotetické světy souběžné s naším), na kterých je příběh série vystavěn. Velký prostor dostává především subžánr katastrofické sci-fi, který vyjadřuje obavy z mocenského využití technologií a z možného nepříznivého vývoje životních podmínek následkem katastrofy (buď způsobené člověkem, nebo

---

¹⁸ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 23-24

¹⁹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 8

²⁰ tamtéž, s. 114

²¹ tamtéž, s. 607

přírodními vlivy). Jedná se většinou o dobrodružné příběhy v nejextrémnějších podmínkách. *Temnou věž* můžeme označit jako postkatastrofický příběh, který se odehrává v časovém odstupu od katastrofy, jež se v tomto případě udála před několika tisíci let. Takzvaný Starý lid zničil původní svět, zřejmě zbraněmi tak mocnými, že následky nese krajina i po tisíciletích.

Popisy přetrvávající zkázy King ve svém díle nešetří: „Krajinu pod nimi spálila a rozdrtila nějaká strašná událost – katastrofa, která nepochybně zatlačila tuto část světa hluboko dolů. Povrch se proměnil v pokřivené černé sklo s vyvýšeninami ... K nebi vzpínalo větve několik zakrslých přízračných stromů. V tomto zvětšení se zdálo, že se natahují k cestovatelům jako paže šílenců. ... Ale tento kraj, i když otrávený, nebyl úplně mrtvý. Čas od času cestující pod sebou zahlédli nějaké postavy – znetvořené, jež se nepodobaly lidem ani zvířatům ... Mezi těmi menšími zvířaty se kradla větší – narůžovělá stvoření, která vypadala trochu jako čápi a trochu jako živé fotografické stativy. ... Ta čápoovitá stvoření byla tak nesmírně odporná, že bylo skoro nemožné se na ně podívat.“²²

S dávnou katastrofou se pojí i výskyt mutací (které jsou dalším typickým motivem postkatastrofické science fiction), a to jak lidí, tak zvířat. V prvním díle například Roland s Jakem narazí pod horami na bytosti, které pistolník nazývá pomalými mutanty: „Dole, kus od nich, se rozléval kruh přízračné záře, která slabě tepala. Poprvé si uvědomil pach – slabý, nepříjemný, vlhký. Ta zeleň znamenala tvář, a ta tvář nebyla normální. Nad plochým nosem byla uzlina očí jako u hmyzu, a bez výrazu se na ně dívala ... Obličej patřil vyhladovělému idiotovi. Ochablé nahé tělo bylo jen uzlovatou změtí chapadlovitých údů s přísavkami.“²³

Stěžejním tématem science-fiction je vyspělá technika, především z oblasti dopravy, energie, komunikace a umělé inteligence – mimo jiné také ireálné postavy robotů, které jsou většinou pojaty konfliktně, protože se vzbouří proti člověku. Fikční svět *Temné věže* zbytky techniky obsahuje. I když většina toho, co po sobě Starý lid zanechal, už dávno přestala fungovat, některé fragmenty se přesto dochovaly a působí v postapokalyptickém světě velmi nepatříčně. Roland a

---

²² KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 446-447

²³ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 156-157

jeho družina na své cestě na některé z nich narazí a všechny nesou označení společnosti North Central Positronics.

Vedle zbraní to jsou především velmi vyspělé stroje s umělou inteligencí, jako nadzvukový vlak s pozitronovým mozkiem Blaine Mono: „Blaine se vznášel nad širokým nástupištěm a byl hladkého, proudnicového tvaru připomínajícího projektil, který vypadal spíš jako tkáň než jako kov. Jeho hladký trup byl narušen jen v jednom místě – trojúhelníkovým oknem, opatřeným obrovským stěračem.“²⁴ Většina stojů dávno přestala plnit svůj účel, nebo, jako Blaine, jednoduše zešilela: „,Nudím se. A také si dokonale uvědomuji, že trpím degenerativní chorobou, které lidé říkají propadnout šílenství, ztrácet kontakt s realitou, cvokatět, přepálit si pojistky, nehrát s úplným balíčkem karet, a tak dále. Opakované diagnostické kontroly nedokázaly odhalit zdroj problému. Mohu dojít pouze k závěru, že jde o duševní nemoc, kterou nedokážu opravit.“²⁵

Na své cestě družina narazí ještě na několik dosluhujících robotů, kteří se pokazili nebo podlehli šílenství: „Přes chodidla policejního robota se těžce vlekla nafouklá slepá krysa, táhla vnitřnosti za sebou ve vaku jako ve shnilé placentě. Policejní robot si jí nevšímal a dál bušil ocelovou hlavou do ocelové stěny. ‚Ukaž propustku, parde! Možnost zvýšení radiační úrovně, táta remcá a bohové pyskují!‘“²⁶ V díle *Pustiny* zastřelí Susannah obřího medvěda Šardika, strážce jednoho z paprsků, který je kombinací stroje a živé tkáně: „,Panebože, to je robot,‘ vydechl Eddie. ‚To není možné,‘ ozvala se Susannah. ‚Když jsem ho střelila, krvácel.‘ ‚Možná jo, ale normálnímu zahradnímu medvědovi neroste z hlavy radarová anténa.“²⁷ V knize *Vlci z Cally* jsou oni Vlci, kteří kradou farmářům děti, také stroje, vybavené umělou inteligencí. Stejně jako zrádce, kterého mají Callští mezi sebou – Andy, robot vzoru Posel.

Kombinace prvků žánru science-fiction s westernovými prvky tvoří výrazný kontrast, který je tolik typický pro postmoderní literaturu. Kombinace ovšem v příběhu nepůsobí nijak

---

²⁴ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 379

²⁵ tamtéž, s. 450

²⁶ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 29

²⁷ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 44

nepatřičně, protože je obvyklé, že civilizace postapokalyptického fikčního světa jsou na nižší technologické úrovni, než byla civilizace před katastrofou. Veškeré technologické prvky jsou pak do příběhu vsazeny jako pozůstatky dávno padlého světa.

4.3 Fantasy

Stejně jako sci-fi je i fantasy žánrem, který je obecně zahrnován pod označení fantastická literatura. Ačkoli mají tyto žánry mnoho styčných bodů, fantasy ve skutečnosti tvoří jakýsi protipól ke sci-fi. Lze je od sebe jednoduše rozlišit na základě motivů. Ačkoli si v mnoha věcech přímo odporují, King použil ve světě *Temné věže* oba žánry vedle sebe. *Encyklopedie literárních žánrů* definuje fantasy jako „populární žánr iracionální fantastiky s tematickými zdroji v mýtu a středověké romanci“²⁸. Proti technickému racionalismu vědeckofantastické literatury staví pohádkové motivy a soustředí se na magii a mystiku. Fikční svět *Temné věže* by se dal v mnoha ohledech označit jako typický svět vystavený podle pravidel subžánru epické fantasy. Ta se vyznačuje propracovaným syžetem a několika dějovými liniemi a svůj předobraz má ve středověkých legendách. Pro obojí je typická výprava skupiny hrdinů a stěžejní je motiv cesty, která představuje dobrodružství a také úkol, který mají splnit. Cesta je symbolem životního putování, stejně jako Rolandova pouť za Temnou věží: „A v příštím okamžiku stromy zmizely a země se rozprostřela na sever, jih a východ. Naskytl se jim nečekaný, úžasný, omračující výhled na městečko, jehož děti měli zachránit. Nejdřív Eddie vůbec neměl oči pro to, co se rozprostíralo přímo pod ním, a když pohlédl na Susannah a Jakea, všiml si, že ti se také dívají za Callu. Eddie se nemusel ohlížet po Rolandovi, aby věděl, že se také dívá někam dál. Poutník je definován jako chlap, který se vždycky dívá někam dál, pomyslel si Eddie.“²⁹

Ve fantasy světě se obvykle objevují fantastická stvoření (víly, obři, jednorožci, draci,...) jako v tomto případě společník družiny, mluvící brumlák Ochu: „Tvor, který mu olizoval tváře, udělal dva váhavé kroky vzad. Byl to brumlák, ale Jake to nevěděl. Nikdy žádného neviděl, až teď. Byl hubenější než ti, které Rolandova společnost viděla už dřív, a jeho černošedě pruhovaná

---

²⁸ MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, Paseka. Praha, 2004. 1. vydání, s. 187

²⁹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 197

srst byla zacuchaná a špinavá. Na boku měl starý zaschlý krvavý strup. Jeho zlatě lemované černé oči se úzkostlivě dívaly na Jakea.... „Co je to?“ zeptal se Jake potichu. Nechtěl zvíře zaplašit, byl okouzlen. „Brumlák,“ řekl Roland. „Umlá!“ vyrazilo zvíře a couvlo o další krok. „On mluví!“³⁰ Roland také jednou vypráví o tom, že podle legend kdysi ve Středosvětě žili draci. A na poušti během svého pronásledování muže v černém narazí na oltář s Orákulem: „Tráva na mýtince se najednou zavlhla a polehla. Přicházím. Přicházím. ... Přitiskla se na něj, tělo měla stvořené z větru, prsa z hrsti vůně jasmínu, růže a zimolezu. „Vyslov svou věštbu,“ pravil.“³¹

Světlu *Temné věže* odpovídají i další rysy fantasy světů, které jsou většinou feudálního předtechnického společenského zřízení a klíčovou roli v nich hraje náboženství, v tomto případě nejen křesťanské, ale také mnohá pohanská. Významná je také mytologie, která je většinou velmi propracovaná. Vedle toho jsou ale zpravidla světy fantasy v první řadě postaveny na magii. Zde se setkáváme například s kmenem Manni, který ovládá kouzla a cestuje mezi světy, nebo s Rolandovým protivníkem, mužem v černém, který si říká Randall Flagg: „Muž v černém k ohništi namířil paži, setřásl ze štíhlé, pěkné ruky volný rukáv a prudce paži strhl dolů, ukazovák a malíček vytrčený v tradičním znamení zlého oka. Modře zablýskl plamen a oheň byl zažehnut. „Mám zápalky“, prohodil muž v černém žoviálně, „ale myslel jsem si, že by se ti líbilo kouzlo.“³²

„Topos fantasy spočívá ve vstupu do jiné dimenze, který má tři základní možnosti: vytvoření imaginárního světa, vytvoření světa paralelního s naším a vstup do pseudohistorie našeho světa.“³³ Svět *Temné věže* je paralelní s tím naším (využívá tedy druhé možnosti uvedené v citaci) a průchod mezi nimi zajišťují magické dveře mezi světy: „Dveře tam, kde žádné dveře neměly být. Prostě stály na šedivém pobřeží dvacet stop nad hranicí přílivu ... Pistolník slyšel temný hukot. Nejdřív si myslel, že je to určitě vítr nebo že mu horečkou hučí v hlavě, ale stále víc a víc nabýval přesvědčení, že ten zvuk vydávají nějaké motory... a že se ozývají za těmi dveřmi. Tak je otevři. Nejsou zamčené. Ty víš, že nejsou zamčené. Místo toho se neohrabaně zvedl a obešel

---

³⁰ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 245-247

³¹ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 115

³² tamtéž, s. 176

³³ MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, Paseka. Praha, 2004. 1. vydání, s. 188

dveře na druhou stranu. Žádnou druhou stranu neměly.³⁴ Teorie paralelních světů je styčným bodem, kde se mísí žánr fantasy a science fiction, neboť tento motiv se objevuje v obou. A i ve fikčním světě *Temné věže* se možnosti průchodů mezi světy dělí mezi ty technického a ty magického původu. A ty původu magického fungují mnohem spolehlivěji: „...věda a kouzlo. Racionální a iracionální. Rozumné a šílené ... Kouzelné dveře – jako ty, které našel Eddie a kterými jsi mě zavedla do New Yorku - vedou oběma směry. Dveře, které náhradou vyrobili v North Central Positronics, když Prim ustoupil a kouzlo vyprchalo, fungují jenom jednosměrně.“³⁵

4.4 Pohádka

Příbuzným žánrem fantasy je pohádka, ze které v podstatě výše zmíněný žánr vychází. Někdy je těžké rozlišit jejich hranice a v mnoha dílech se žánry přirozeně mísí. I v pohádkách existuje fantastický svět, kterému vládne magie, a který se vymyká přírodním zákonům. Autor v *Temné věži* přímo vychází z několika klasických pohádek (velká inspirace *Čarodějem ze země Oz* v díle *Čaroděj a sklo*, pohádka *O Jeníčkovi a Mařence*, *Alenka v říši divů*, *Pohádka o Mášence*,...), nebo nechává postavy, aby si pohádky mezi sebou vyprávěli. I zápletky se někdy blíží pohádkovým postupům, samozřejmě však jen do určité míry, jak zdůrazňuje následující ukázka: „A to pohádkový městečko má pohádkovej problém,“ pokračoval Eddie. „A tak ti pohádkoví lidi zavolají partu filmových hrdinů, aby je zachránili před pohádkovejma zločincema. Víš, že se to odehrává doopravdy – velmi pravděpodobně budou umírat lidi a krev bude opravdová, řev bude opravdovej, potom ten pláč bude taky opravdovej -, ale zároveň je v tom cosi, co mi připadá jenom jako divadelní kulisy.“³⁶ V *Pustinách* je navíc do knihy vložena celá fiktivní pohádková kniha o mluvícím vlaku *Karlík Šš-šš*.

Ve vlastním textu používá autor některé klasické motivy a postupy žánru. Jedním z nich jsou stereotypní formule, které se objevují ve většině klasických pohádek: „Bylo nebylo, kdysi dávno,

---

³⁴ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 32-33

³⁵ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 228

³⁶ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 162

(svačinečka maličká) když byl ještě hodně malý kluk, (pro jednoho hošíčka) (bylo nebylo, matka odjela se svým uměleckým klubem do Montrealu a otec odjel do Vegas na každoroční zahájení podzimních show)³⁷, popřípadě: „Eddie to udělal a skončil žádaným A žili šťastně až do smrti, a pistolník přikývl. „Nikdo nežije šťastně až do smrti, ale necháme děti, aby na to přišly samy, že?“³⁸ Dalším využitým pohádkovým motivem jsou magická čísla. Několikrát se v příběhu objevuje nejpoužívanější pohádkové číslo tři: „Tři. To je číslo tvého osudu. Tři? Ano, tři je tajemství. Trojka stojí v srdci mantry.“³⁹ Druhý díl ságy přímo nese název *Tři vyvolení*. Také je několikrát zmíněno stejně typické číslo sedm: „Otočil se ke své skupince bojovníků. Bude jich celkem sedm. To je dobré číslo, řekl si. Mocné číslo.“⁴⁰ Nejčastěji používaným číslem je však devatenáct, buď samostatně, nebo později v kombinaci s číslem devadesát devět. Dohromady tvoří rok 1999, tedy letopočet, kdy Stephen King srazila a vážně zranila dodávka. Devatenáctka postavy vytrvale pronásleduje všude a stane se pro ně symbolem nereálna: „„Podívám se na nebe – tam, kde se zrovna trhají mračna – a uvidím v té modři napsané číslo devatenáct. ... Dívám se na stromy a vidím devatenáctku. Do ohně, vidím devatenáctku. Jména dávají devatenáctku jako u Overholsera a Callahana.“⁴¹

Temná věž není prosta ani typických pohádkových předmětů a pohádkových postav. Jedním takovým předmětem je malá soška želvy Maturin, která šíří dobro a její vlastník dokáže lidi zhypnotizovat. Dalšími takovými předměty jsou části Čarodějovy duhy – třináct křišťálových koulí, každá s jinými magickými schopnostmi. Roland také vlastní přibývající váček: „Dívali se na prázdný váček v tichém úžasu a Roland se usmíval. „Většina kouzel, které jsem kdysi znal nebo k nim měl přístup, je dávno pryč, ale některé záchvěvy ještě vidíte. Jako mokré lístky na dně čajové konvice.“ „Je uvnitř ještě něco?“ zeptal se Jake. „Ne. Časem možná bude. Je to přibývající váček.“⁴² Jako zástupce pohádkových bytostí se v díle *Čaroděj a sklo* objevuje

---

³⁷ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 93

³⁸ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 53

³⁹ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 117

⁴⁰ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 162

⁴¹ tamtéž, s. 160

⁴² tamtéž, s. 366

čarodějnice Rhea z Cöosu: „Takový úsměv dokázal i statečné dívce připomenout povídačky, které slýchala od chůvy – Winterovy příběhy o starých ženách s obroušenými zuby a kotli plnými bublající tekutiny zelené jako ropucha. V tomto pokoji nevisel nad ohněm žádný kotel (ani oheň za mnoho nevydal, jak si Susan všimla), ale dívka se domyslela, že kdysi bývaly doby, kdy tu byl a vařily se v něm věci, o nichž nebylo radno přemýšlet. Že tato žena byla opravdová čarodějnice a nejen stará dáma, která se za čarodějnici vydává, to Susan vycítila s jistotou od chvíle, kdy zahlédla Rheu utíkat do chýše se znetvořeným kocourem v patách.“⁴³

4.5 Horor

Žánrem populární literatury, který je Stephenu Kingovi nejbližší a se kterým má nejvíc autorských zkušeností, je bezpochyby horor. Ten se jako žánr zaměřuje na vyvolávání strachu, napětí a pocitů hrůzy. Ve svých dílech King použil všechny jeho typické prvky, jako je silně emotivní příběh, topos prostředí mimo moderní svět (odehrává se často na opuštěných místech, v ruinách atd.) či vyvolávání hrůzy pomocí iracionálních událostí, které zasáhnou každodenní život, tajemství nebo strachu z neznáma. Ačkoli je King nazýván mistrem hororu, v *Temné věži* je tento žánr v menšině, a pokud se objevuje, tak buď pouze epizodně, nebo převážně v odkazech na jiná autorova díla. Druhým případem je výskyt jedné z archetypálních hororových postav, což jsou upíři. Ti se v příběhu objevují skrze vyprávění otce Callahana, původně postavy z hororového románu *Prokletí Salemu*. I přes překvapivě nízký výskyt hororových prvků je znát, že je tento žánr autorovi nejbližší, protože všechny scény jsou popsány s velkou přesvědčivostí a bravurně využívají mnoha osvědčených hororových kulis.

Podobných archetypálních postav, jako jsou upíři, je pro horor typických více. Patří mezi ně například nadpřirozené zlo v podobě monstra, vlkodlaka, démona, ducha, zombie nebo zlého dítěte a většinou se díky nim mísí žánr hororu s fantastickou literaturou. Roland při svém putování naráží například na starověké demony. V dostavníkové stanici uprostřed pouště potká jednoho, kterého nazve Mluvící démon: „Ve zdi se objevila díra velká jako mince. Záclonou své

---

⁴³ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 136

hrůzy uslyšel dusot Jakeových chodidel, protože chlapec utekl. Potom se proud písku zastavil. Sténání utichlo, ale bylo slyšet pravidelné, namáhavé oddechování. ‚Kdo jsi?‘ zeptal se pistolník. Žádná odpověď. A Roland se zeptal Ušlechtilou řečí, hlasem dunícím dávným rozkazovačným tónem: ‚Kdo jsi, Démone? Promluv, jestli budeš mluvit. Můj čas je krátký; mé ruce ztrácejí trpělivost.‘ ‚Jen pomalu,‘ ozvalo se ze zdi namáhavě a dušeně. A pistolník cítil, jak jím snová hrůza proniká hlouběji a ochromuje ho.⁴⁴ S monstrem se musí Susannah a Roland potýkat v tmavých katakombách, tedy dalších typických hororových kulisách: ‚Držela hořící baterku před sebou a na okamžik oba zahlédli hlavu čehosi mokrého a pokrytého růžovými albínskýma očima. Pod nimi byla tlama velká jako vrata plná hemžících se tykadel.⁴⁵ V díle *Vlci z Cally* se v New Yorku našeho světa objeví i duchové, ačkoli zjevem připomínají spíše jiný hororový archetyp – zombie: ‚Půl tuctu lidí přecházelo Čtyřicátou šestou směrem k nim. Pět lidí bylo normálních. Ten šestý chodec byla žena s bílým obličejem v šatech prosáklých bahnem. Oční důlky měla prázdné a černé. Dolní čelist jí volně visela snad až k hrudní kosti a Susannah viděla, že jí přes spodní ret leze zelený červ.⁴⁶

Z dalších fantastických hororových motivů jsou v *Temné věži* využity degenerace a mutace: ‚U dlouhého dřevěného stolu pod zářícím křišťálovým lustrem sedělo asi tucet mužů a žen, jejich růžové tváře byly znetvořené a svrašťelé věkem a zlem. Pysky odhalovaly bohaté věnce zubů, doby, kdy tyto příšery mohly zavřít ústa, byly dávno pryč. Oči měli černé a z koutků jim vytékala jakási hnusná lepkavá tekutina. Kůži měli žlutou, pokrytou zuby místo šupinami, a plnou chomáčů pelichající srsti.⁴⁷ Autor využívá také motiv metamorfózy, kdy se čerstvě narozený Mordred proměňuje z lidského dítěte na černého pavouka.

Z realističtějších zdrojů hororových příběhů čerpá *Temná věž* například téma schizofrenie, především skrze rozštěpenou postavu Susannah/DeTTY/OdeTTY, které se stává hororovým motivem ve chvíli, kdy kvůli těhotenství v její mysli vznikne ještě čtvrtá osoba – Mia (Matka), která musí po nocích tajně krmit nelidské dítě, které v ní roste: ‚Nahá žena v rákosí vyrazila vpřed a chytila

---

⁴⁴ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 80-81

⁴⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 496

⁴⁶ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 179

⁴⁷ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 336

pořádnou žábu. Zmáčkla ji a žába pukla, mezi prsty vytryskly vnitřnosti a lesklá hromádka vajíček. Praskla hlava. Žena ji zvedla k ústům a chtivě ji pojídala, i když se zelenobílé zadní nohy stále cukaly, a olizovala z kloubů krev a lesklé proužky tkáně. Pak udělala gesto, jako by něco odhazovala na zem, a zvolala hlubokým, hrdelním hlasem, při kterém Rolanda zamrazilo: ‚Jak se ti tohle zamlouvá, ty smradlavá Modrá ženštino?‘ Byl to hlas Detty Walkerové. Detty v té nejhorší a nejšilenější podobě.“⁴⁸

4.6 Gotický román

King během své kariéry napsal i knihy s prvky gotického románu (např. *Pytel kostí*), který se svojí povahou velmi blíží hororu. Gotický román je jako inspirační zdroj vhodný pro postmoderní literaturu, protože je těžce uchopitelný a řídí se spíše obrazotvorností, než logikou. Jedním z nevýznamnějších autorů žánru je Edgar Allan Poe, jehož povídky měly napínavý příběh, který skrývá tajemství, většinou se odehrávaly v hrůzyplném uzavřeném prostoru a ústředním tématem byl zločin, který má být pomstěn, popřípadě pocit viny. Ústřední téma pocitu viny, která člověka pronásleduje po celý život a výrazně ho poznamená, se objevuje i v příběhu pistolníka, když je obelhán kouzlem a omylem tak zavraždí vlastní matku: „Snad také Roland v posledním zlomku vteřiny pochopil pravdu – že žena mezi dveřmi je přece jenom jeho matka, že ta věc v jejích rukou není had, ale opasek, který pro něj vyrobila, snad jako dárek na usmířenou, že to sklo mu lhalo jediným možným způsobem, jakým umělo – odrazem ... Roland stojí na místě, kouřící pistole v rukou, tvář svraštelou překvapením a hrůzou, právě si začíná uvědomovat pravdu, kterou pak musí nést po zbytek života: pistolemi svého otce zabil svou matku.“⁴⁹

Jak bylo řečeno výše, prostor gotického románu je většinou uzavřený, nejčastěji to jsou strašidelná starobylá sídla. Většina příběhu *Temné věže* se odehrává v otevřeném prostranství, našli bychom ale i epizodní scény, které prvky gotického románu nesou. Například když se Jake pokouší najít dveře do světa Věže a musí vstoupit do strašidelného domu, jehož démon se

---

⁴⁸ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 91

⁴⁹ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 637

probudí: „Omítka nepraskala a nevysypala se v kusech na podlahu. Zdálo se, že je najednou pružná, a jak se stěna boulila a vytvářela nepravidelný bílý bublinovitý obrys, ze kterého stále visely útržky a cary tapety, povrch se začal přetvářet do výstupků a křivek a prohlubenin. Najednou si Jake uvědomil, že hledí do obrovského plastického obličejce, který se cpal ze stěny ven.“⁵⁰

Pro gotický román jsou typické specifické typy postav, kdy například klasičtí zástupci dobra (kněz, jeptiška, lékař) propadnou zlu. Do šablony kněze, který propadl pokušení, zapadá postava otce Callahana, který pije, ztrácí svou víru a nakonec není schopen postavit se upírovi. Dalším typickým rysem v rovině postav jsou opozitní dvojice, kdy se dvojníci vzájemně zastupují. Svým způsobem můžeme za takovou dvojici považovat schizofrenní postavy Odetty/Detty (později Susannah), které sice sdílejí jedno tělo, ale vzájemně o sobě nevědí a každá žije svým životem – jedna jako vzdělaná a kultivovaná bohatá dědička, druhá jako sprostá a zlá zlodějka: „Podíval se – jen na okamžik – a uviděl přesně to, co slyšel: ne jednu, ale dvě ženy. Obě beznohé, obě s tmavou kůží, obě ženy velmi krásné. Přesto jedna z nich byla čarodějnice, jejíž vnitřní ohavnost vnější krása nezakrývala, ale zvýrazňovala ji. Roland hleděl na dvojčata, která ve skutečnosti vůbec nebyla dvojčaty, ale záporným a kladným obrazem téže ženy.“⁵¹

4.7 Psychologický román

V opozici k populárním žánrům stojí psychologický román, kde jsou středem pozornosti postavy a jejich nitro. Zatímco v populárních žánrech převládá akce a v některých případech je fikční svět obydlen plochými nebo šablonovitými postavami, psychologický román se pokouší zachytit složitost jejich psychického života. Jeho hrdinové jsou obvykle introvertní a mají sklony k introspekci. Ačkoli rovina příběhu *Temné věže* má blízko k akčnosti populárních žánrů, v rovině postav se blíží právě románu psychologickému. Protagonisté příběhu podrobují sami sebe introspekci a do jejich nitra často nahlížíme pomocí techniky vnitřního monologu: „Pomyslel si:

---

⁵⁰ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 225

⁵¹ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 406

Nuže dobrá. Teď je ze mě člověk, který nemá žádné jídlo, má o dva prsty na ruce a o jeden prst na noze méně, než s kolika se narodil. Jsem pistolník s náboji, které nemusí vystřelit. Onemocněl jsem po kousnutí jakousi příšerou a nemám žádný lék. Mám vodu tak na jeden den, když budu mít štěstí. Ujdu možná tucet mil, když se donutím vydat poslední kapku sil. Zkrátka, jsem člověk na pokraji všeho.⁵²

Dalším znakem psychologického románu je relativizování kladných a záporných postav. Dochází k problematizaci jednoznačnosti odsudku. O hlavních hrdinech příběhu nemůžeme říct, že jsou kladní – Eddie má v sobě pořád kousek bývalého feťáka a jeho myšlení je často negativně ovlivněno názory jeho mrtvého staršího bratra, vědomí Susannah pořád obsahuje zlou Dettu a Roland, ačkoli je posledním zástupcem obránců dobra na světě, nechává na cestě za Věží umírat své přátele, protože nehodlá ustoupit od svého cíle za žádnou cenu. Jakea nechá spadnout do propasti, protože je to jeho jediná šance, jak dohnat muže v černém: „Pistolník vstal jako opilý, bledý jako duch, oči pod čelem vytřeštěné a plné slz, košili umazanou bílým prachem po posledním, překotném výstupu. Napadlo ho, že po vraždě vždycky uteče. Napadlo ho, že ho čekají další degradace ducha, vedle nichž tato bude vypadat nepatrně, a stejně vždycky vyvázne, přes chodby a města, z postele do postele; bude prchat před obličejem toho chlapce...“⁵³ Stejně nemůžeme jednoznačně odsoudit postavy záporné, jakými jsou například Bořitelé paprsků nebo Mordred, protože je nám ukázána lidštější stránka jejich osobností, vysvětleny jejich pohnutky a odhalen jejich strach a obavy.

V neposlední řadě jsou typickým znakem psychologické prózy patologické jevy jako duševní choroby nebo poruchy identity. První případ se v knize vyskytne poté, co pistolník změní historii v Jakeově světě a chlapec nezemře a nedostane se tak do světa Věže. Oba začnou propadat šílenství, protože mají dvoje vzpomínky a oboje jsou pravdivé. Druhý případ zastupuje schizofrenie Susannah, která se začala naplno projevovat poté, co jí vlak metra ujel nohy: „Když tu byla ta druhá, ať zraněná nebo ne, připadal si špinavý a bylo mu trochu zle. S touto si připadal jako rytíř z artušovské legendy, rytíř, který úspěšně zachránil dámu z dračího chřtánu. ... ‚Strčil mě pod vlak?‘ ‚Ano.‘ ‚Přišla jsem o nohy?‘ ... ‚Ne úplně,‘ řekl jako pitomec, a žena zavřela oči.

---

⁵² KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 29

⁵³ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 171

Ať to jsou mdloby, pomyslel si, prosím, ať to jsou mdlo- Oči se otevřely a jen svítily. Jedna ruka se vymrštila a pročísla vzduch pěti drápy tak na dva centimetry od jeho obličeje ... „Seš akorát hnusnej bílej zadržanej parchant!“ zaječela. Obličej měla příšerný, z očí svítilo pekelné světlo. Nebyla to tvář lidské bytosti. „Zabiju každého zadržaného bílýho hajzla na potkání! Nebudu se s nima srát! Uřežu jim koule a napliju jim do ksichtu!“⁵⁴

King v *Temné věži* využívá jak žánry populární literatury, které jsou mu blízké, tak western, který ve svém díle použil poprvé. Mísí je s prvky psychologického románu, který je obecně vnímán jako žánr vyšší. Při této žánrové synkrezi využívá jak klasických postupů a motivů, tak i žánrových kulis a typických postav. V jednotlivých částech příběhu různé žánry převažují, nikdy se však ve větším rozsahu nevyskytují v čisté podobě. Většina díla je jejich kombinací.

V menší míře můžeme v textu nalézt i zástupce drobných žánrů, jako je poezie nebo hádanka. Sám autor pak v doslovu celou *Temnou věž* s nadsázkou označuje za epos: „...téměř jistě umřu dřív, než celý ten román dokončím... nebo epos... nebo jak tomu chcete říkat.“⁵⁵

---

⁵⁴ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 228-229

⁵⁵ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 198

5. Metafikce

Stephen King se nikdy ve svých doslovecích ani v rozhovorech netajil tím, že některé jeho knihy jsou částečně autobiografické a že do nich nechává vědomě proniknout své zkušenosti a vzpomínky. Hned několik jeho děl, která napsal po roce 1985, kdy, jak sám říká: „ke svým problémům s alkoholem přidal ještě závislost na drogách“,⁵⁶ vzniklo jako metafora těchto návykových látek. King zmíněné období své tvorby popisuje v knize *O psaní*: „Jenže ta část mého já, která píše, ta hluboko ukrytá část mé osobnosti, která už od poloviny sedmdesátých let, kdy jsem napsal *Osvícení*, věděla, že jsem alkoholik, ta tohle nedokázala přijmout ... Začala volat o pomoc tím jediným způsobem, jaký znala, prostřednictvím mých románů a prostřednictvím mých monster. Na přelomu 1985 a 1986 jsem napsal *Misery* (už samotný titul poměrně věrně vystihoval stav mé mysli), v níž hlavního hrdinu, spisovatele, vězňi a mučí psychotická zdravotní sestra. Na jaře roku 1986 jsem napsal *Tommyknockery* ... Tihle mimozemšťani se dokážou člověku dostat do hlavy a začnou tam vyvádět psí kusy. Člověk za to získá energii a jakousi přídavnou inteligenci ... Výměnou se ovšem musí vzdát své duše. Byla to ta nejlepší metafora pro drogy a alkohol, jakou můj unavený, přestresovaný mozek dokázal vyplodit.“⁵⁷

Hned několik jeho postav (Jack Torrance z *Osvícení*, Mort Rainey z novely *Skryté okno do skryté zahrady*, Johnny Marinville z *Beznaděje* nebo Mike Enslin z *Pokoje 1408*) jsou spisovatelé, kteří mají problém s alkoholem. I vězňený spisovatel v *Misery* působí do značné míry jako autobiografická postava, a právě na jeho příkladu vysvětluje King svůj přístup k autobiografii: „Je zřejmě úplně v pořádku, když vám bude vrtat hlavou, jestli Paul Sheldon v *Misery* jsem já. Jisté části z něj určitě pocházejí ze mě... ale myslím, že pokud u psaní beletrie chvíli vydržíte, zjistíte, že každá postava má něco z vás.“⁵⁸

---

⁵⁶ KING, Stephen: *O psaní*. BETA – Dobrovský, Praha, 2002. 1. vydání, s. 75

⁵⁷ tamtéž, s. 75

⁵⁸ tamtéž, s. 149

V sérii *Temná věž* ovšem King udělal něco, co ve své tvorbě ještě nikdy nepoužil – zakomponoval do příběhu sám sebe jako jednu z postav. Postmoderní autoři často kladou vedle sebe minimálně dva různé světy a často se tak v jejich dílech střetává svět skutečný a svět fikční. Občas je nástrojem tohoto střetu samotná postava autora: „Někteří postmoderní autoři kladou vedle sebe skutečnost a fikci tak, že sami sebe nechávají vstupovat do díla.“⁵⁹ Pomocí tohoto postupu autoři dosahují iluze stírání rozdílů mezi skutečným a smyšleným. King přítomnost sebe sama ve vlastním díle komentuje v doslovu závěrečné knihy série: „Je na to jeden vlezlý akademický výraz, „metafikce“. Nesnáším ho. Nesnáším jeho snobství.“⁶⁰ Následně potvrzuje Grenzovo tvrzení, že metafikce zdůrazňuje těsnou spojitost mezi autorem a jeho dílem: „Já jsem v tom příběhu jenom proto, že už jsem nějakou dobu věděl (vědomě od roku 1995, kdy jsem napsal *Nespavost*, nevědomky od chvíle, kdy jsem ztratil stopu otce Donalda Callahana, to bylo ke konci *Prokletí Salemu*), že spousta mých knížek se vztahuje k Rolandovu světu a Rolandovu příběhu. Jelikož jsem je napsal já, připadalo mi logické, že jsem součástí pistolníka ka.“⁶¹

Metafikce, tedy „fikce o fikci, průnik dvou fikčních světů“,⁶² může být chápána jako vložení jednoho fikčního příběhu do jiného, ale podle Doležela může jít také o „nemožné smíšení skutečných osob (autora, čtenáře) s fikčními osobami.“⁶³ U postmoderních autorů není tato metoda ojedinělá. Použil ji například Milan Kundera v románu *Nesmrtelnost*, kde autor vystupuje v jedné rovině příběhu jako postava. Ještě častěji ji najdeme v dílech amerického spisovatele Kurta Vonneguta, který umění metafikce ovládl dokonale. Vonnegut se vysmívá narýsovaným hranicím mezi faktem a fikcí – oba světy sjednocuje. Například v románu *Jatka č. 5* se ani

---

⁵⁹ GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, s. 36

⁶⁰ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 773

⁶¹ tamtéž, s. 773

⁶² MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 299

⁶³ DOLEŽEL, Lubomír: *Heterocosmica: Fikce a možné světy*. Karolinum, Praha, 2003. 1. vydání, s. 167

nepokouší rozlišit mezi skutečným a fikčním světem, „neboť do světa, který stvořil, vkládá sám sebe bez dalšího komentáře“.⁶⁴

U Vonneguta je obtížné rozlišit, kde končí autor, a kde už začíná jeho fikční protějšek (navíc se v mnoha jeho dílech objevuje ještě jeho alter ego, spisovatel science-fiction Kilgore Trout). King v tomto případě nenechává své čtenáře v nejistotě a věrohodnost vlastní postavy v románu opět komentuje v doslovu: „Čtenáři budou spekulovat o tom, jak „skutečný“ je Stephen King, který se v knihách objevuje. Odpověď zní „nevalně“, i když ten, kterého Roland a Eddie potkají v Brightonu (Zpěv Susannah) se hodně podobá tomu Stephenovi Kingovi, jakého si z té doby pamatuju. Pokud jde o Stephena Kinga, který se ukáže v tomto posledním díle... nu, řekněme to takto. Manželka mě požádala, abych laskavě nedával fanouškům tohoto seriálu příliš přesné údaje o tom, kde bydlíme nebo kdo opravdu jsme. S tím jsem souhlasil. Ne, že bych to tak chtěl – něco z toho, co tento příběh pohání vpřed, je podle mého názoru pocit, že fiktivní svět se prodere do toho skutečného -, ale protože ten život je náhodou nejen můj, ale mé manželky ... proto jsem si geografické údaje západního Maine vymyslel a důvěřuji čtenářům, že pochopí záměr příběhu a pochopí, proč jsem zacházel se svou úlohou tak, jak jsem to udělal.“⁶⁵

Autor samozřejmě může jako postava vstoupit do prostoru literárního díla, které sám vytvořil. Lze ovšem namítnout, že všechny „skutečné“ osoby se ve chvíli, kdy se ocitnou ve fikčním světě, stávají pouze dalšími z řady fikčních postav bez jakéhokoli výjimečného postavení v rámci příběhu. Zatímco Vonnegut vystupuje jako autobiografický vypravěč příběhu a Kundera pouze jako protagonista v jedné z rovin románu, postava Stephena Kinga v *Temné věži* je spisovatelem, tvůrcem příběhu, do kterého vstupuje sám za sebe, hovoří s postavami, které sám vytvořil a dokonce může děj knih do jisté míry ovlivňovat svými autorskými zásahy.

Nejprve se s jeho jménem postavy románu setkávají jen v náznamech. Před knihkupectvím ve *Vlci z Cally* je například v nabídce napsáno jeho jméno. Ve chvíli, kdy se v příběhu objeví otec Callahan, postava z *Prokletí Salemu*, začne Kingova role nabývat na důležitosti. Roland najde knihu, která dokládá, že nějaký Stephen King, který není ani z Rolandova světa, ani ze světa

---

⁶⁴ BERTENS, Hans – NATOLI, Joseph: *Encyklopedie postmodernismu*. Barrister & principal spol. s.r.o., Brno, 2005. 1. vydání, s. 312

⁶⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 774

Susannah, Jakea a Eddiho, napsal o otci Callahanovi knihu: „Ale... Rolande, není to městečko, o kterém nám vyprávěl père Callahan? To, kde mu upír zlomil kříž a přinutil ho napít se jeho krve?“ Callahan se prudce otočil od dveří. „Cože?“ Jake mu beze slova podal knihu. Callahan ji vzal do ruky. Skoro po ní chňapl. „Prokletí Salemu,“ přečetl název. „Román od Stephena Kinga.“ ... „Ale tohle je román! Román je vymyšlený! Jak... jak by mohl...“ Jeho hlas najednou přešel v zoufalé vytí. Rolandovi zněl přízračně jako falešné hlasy, které k nim stoupaly z propasti. „Zatraceně, já jsem SKUTEČNÁ OSOBA!“⁶⁶

V knize *Zpěv Susannah* se Roland s Eddiem dostávají dveřmi do „našeho“ světa, konkrétně do města Brighton, kde v té době žije skutečný Stephen King, který ještě *Temnou věž* nenapsal a zatím má na kontě pouze dva romány (*Carrie* a *Prokletí Salemu*). Rukopis k prvnímu dílu *Věže* mu leží v krabici v garáži. Postavy v té době vědí, že King je zapisovatelem jejich příběhu, a zároveň ekvivalentem *Věže* a rúže ve „skutečném“ světě. Jejich úkolem je ho navštívit a přemluvit, aby příběh dopsal, jinak by mohl způsobit pád *Věže*. V tu chvíli vstupuje do příběhu samotná postava spisovatele Stephena Kinga, čímž dochází k metalepsi, tedy „porušení hranice mezi světem, v němž se vypráví, a světem, o němž se vypráví.“⁶⁷

Když Eddie s Rolandem poprvé spatří Kinga, přistupují k němu jako ke svému stvořiteli. King si okamžitě uvědomí, že ho navštívily výplody jeho fantazie: „Roland si třikrát poklepal na hrdlo, potom zavrtěl hlavou. Nestačilo to. Nebylo to dost. Eddie fascinovaně a s hrůzou pozoroval, jak pistolník uprostřed barevných plastových hraček padl na kolena a položil si kloubnaté ruce na čelo. „Buď zdrav, spřádači příběhů,“ pronesl. „Přichází k tobě Roland z Gileadu a Eddie Dean z New Yorku ... Vidiš, co jsme, a co děláme?“ „Byli byste pistolníci, kdybyste byli opravdoví.“ King zíral na Rolanda tlustými brýlemi. „Pistolníci hledající Temnou věž.“ Přesně tak, pomyslel si Eddie a hlasy zesílily a slunce se zamihotalo na modré hladině. Tím to vystihl přesně ... „Pane, já nevím, co je zač tvůj kamarád, ale pokud jde o tebe... člověče, já tě vymyslel. Přece nemůžeš stát tam, když jediné místo, kde opravdu existuješ, je tady.“ Bouchl se pěstí

---

⁶⁶ King, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 629-631

⁶⁷ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 307

doprostřed čela, jako by napodoboval Rolanda. Potom ukázal na dům ... „A tam. Tam jsi asi taky. V šuplíku u stolu, nebo možná v krabici v garáži.“⁶⁸

Roland později vyzve Kinga, aby jim převyprávěl jejich příběh, a on se přizná, že ho nehodlá dokončit, protože někde ztratil synopsi. A postava Rolanda ho navíc začala děsit. Po dlouhé diskuzi je Eddie konečně přesvědčen, že King je ve skutečnosti jejich stvořitelem. Zároveň však oba mají jistotu, že příběh nevychází tak úplně z jeho hlavy. „Ano, Stephen King je stvořil. Aspoň stvořil Rolanda, Jakea a otce Callahana. K těm ostatním se ještě nedostal. A s Rolandem šoupal jako s figurou na šachovnici: půjdeš do Tullu, Rolande, vyspíš se s Allie, Rolande, budeš honit Waltera přes poušť, Rolande. Ale stejně jako pohyboval svou hlavní postavou po šachovnici, někdo manipuloval také s Kingem.“⁶⁹ I tento koncept je v souladu s postmoderními postupy. Autor díla je zde prezentován jako pouhý zapisovatel, v souladu se snahou postmoderních tvůrců „podkopat představu mocného autora jako původce celého díla“⁷⁰.

Postava Kinga je pouze prostředníkem vyšších sil, které skrz něj proudí a podsouvají mu tento klíčový příběh. Na druhé straně stojí síly zla pod vedením Karmínového krále, které se autora snaží umlčet. To vše se Roland dozví, když spisovatele zhypnotizuje. Nakonec mu nařídí, aby v příběhu pokračoval a na jejich setkání zapomněl: „Tvé vědomí si bude pamatovat, že sis zdříml. Krásně sis zdříml a jsi svěží ... Budeš pokračovat ve svém životě. Napíšeš spoustu příběhů, ale každý bude do jisté míry o tomto příběhu ... Pokaždé, když uslyšíš píseň Želvy – sám poznáš, kdy to bude –, začneš znovu s naším příběhem. Jediným opravdovým příběhem, který musíš vyprávět. A my se tě pokusíme ochránit.“⁷¹

Kniha potvrzuje i Kingovo přesvědčení, že každá postava má v sobě něco z autora, který ji stvořil. Při setkání s postavou Stephena Kinga Eddiemu nejprve dochází, že se velmi podobá Rolandovi: „Byl vysoký a smrtelně bledý jako Roland. Eddieho nijak zvlášť nepřekvapilo, že Stephen King vypadá jako Roland. Vzhledem k věkovému rozdílu by je nikdo nemohl považovat

---

⁶⁸ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 251-252

⁶⁹ tamtéž, s. 263

⁷⁰ GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, s. 29

⁷¹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 271

za dvojčata, ale za otce a syna? Ano. Klidně.⁷² Později si uvědomí, že v něm nevidí pouze fyzickou podobnost s Rolandem, ale mnohem víc: „Mluví jako Roland, nebo jako já? uvažoval Eddie. Nepoznal to. Mnohem později si uvědomí, že King mluvil jako všichni, dokonce i Rosa Munozová, hospodyně père Callahana v Calle.“⁷³

Autor posléze nechává vlastní postavy, aby jeho osobu hodnotily: „King nebyl na Boha tak nepříjemný chlapík. Pak si připomněl, že Bůh mu zabil mladší sestřičku, jeho nástrojem se stal opilý řidič, a také mu zabil bratra Henryho. Bůh stvořil Enrika Baltazara a upálil Susan Delgadovou na hranici. Úsměv mu pohasl.“⁷⁴ Ve velké většině případů je jejich hodnocení negativní, obzvláště Roland si svého stvořitele příliš neoblíbí. Zazlívá mu, že utekl od své práce, a že si našel lehčí projekty, nejen ze strachu, ale hlavně proto, že je líný. Zazlívá mu jeho pasivní postoj a odmítá mu důvěřovat: „Sai Kingovi bych věřil asi do té míry, kam bych dohodil jeho nejtěžším dědečkem,“ poznamenal Roland. „S tím jsou potíže jako s kozou, co žere kalhoty.“⁷⁵ Postava Waltera se dokonce nelichotivě vyjádří o jeho spisovatelském umění: „I když byl King během své kariéry zatraceně rychlý – skutečně talentovaný spisovatel, který ze sebe udělal fušerského (ale bohatého) rychlomalíře, Algernona Swinburna bez rýmů, jestli ráčíte –, nedokázal by sepsat ani první stovku stránek ze zbývajících příběhu v čase, který mu zbýval, i kdyby psal ve dne v noci.“⁷⁶

Autor používá v *Temné věži* také metanarativ, tedy tu část narativu, která „sebereflexivně odkazuje na samotný proces vyprávění“.⁷⁷ Iluze není nijak narušena, protože tato reflexe probíhá právě skrze postavu spisovatele, který přemýšlí o své knize: „Můžeš ještě chvíli psát. Třeba začít další díl *Temné věže*. Víš, že ti pořád vězí v hlavě. Tak, to tedy vězí, ale on už má rozepsaný jiný příběh, a ten se mu docela líbí. Vracet se zpátky k příběhu o *Věži* znamená plavat v hlubokých

---

⁷² KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 251

⁷³ tamtéž, s. 257

⁷⁴ tamtéž, s. 253

⁷⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 520-521

⁷⁶ tamtéž, s. 160

⁷⁷ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. Vydání, s. 308

vodách. Možná se i utopit.⁷⁸ Metanarativ se objevuje v knize i později, kdy popisuje samotný tvůrčí proces a ukazuje prolnutí fikčního a „reálného“ světa jeho stvořitele: „,Tak se do toho pustíme hned,‘ navrhla. ‚Po setmění bych nevezla ani do toho nejhořejšího patra.‘ V Želví ulici, v roce 2002, v měsíci srpnu, se Stephen King probouzí z bdělého snu o Ferdiku. Napíše ‚Po setmění bych nevezla ani do toho nejhořejšího patra.‘ Ta slova se objeví na obrazovce před ním. Je to konec útvaru, který nazývá podkapitola, ale vždycky neznamená, že pro ten den skončil. ... Zmáčkne klávesu control a zároveň S. Počítač cinkne, což znamená, že text, který dnes napsal, byl uložen. ... Pomyslí na Jakea. Je mu strašně líto, že Jake umřel, a říká si, že až tahle knížka vyjde, čtenáři se prostě rozzuří.⁷⁹

Metafikční smísení reálné osoby (v tomto případě autora díla) s těmi fikčními (postavami jeho vlastního díla) se v *Temné věži* projevuje i skrze autorovy vědomé zásahy do děje. Během příběhu dvakrát pomůže svým postavám vyváznout z jinak bezvýchodné situace. Jakeu Chambersovi nechá na hotelu vzkaz s klíčem. V posledním díle zachrání podobným vzkazem Susannah a Rolanda před jistou smrtí: „Vpředu, stejným charakteristickým rukopisem, napůl psacím, napůl tiskacím písmem, stálo toto: Childe Roland z Gileadu, Susannah Deanová z New Yorku. Zachránili jste mi život. Já jsem ho zachránil vám. Všechny dluhy jsou vyrovnány. S. K.⁸⁰ Na obálce se vzkazem se představí jako Deus ex machina, a v obálce postavám pošle fotokopii básně Roberta Browninga *Childe Roland přišel k Temné věži*, která ho k napsání příběhu inspirovala. A která zároveň obsahuje mnoho důležitých informací, které jim pomohou dokončit jejich cestu k Věži.

Stephen King si dokonce na stránkách *Věže* napsal smrt své vlastní postavy, která měla nastat v době, kdy měl v reálném světě skutečně velmi vážnou nehodu, při které smrti unikl jen s velkým štěstím. 19. srpna 1999 srazila Stephena Kinga při procházce dodávka a on skončil s mnoha vážnými zraněními v nemocnici. Ve fikčním světě *Temné věže* má postava Kinga v tuto chvíli zemřít, aby nebyla schopna příběh dokončit. Susannah slyší o jeho smrti ve svých snech ještě dříve, než vůbec zjistí, kdo to je: „Teď slyší hlas Davida Brinkleye, který říká, že jakéhosi

---

⁷⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 391

⁷⁹ tamtéž, s. 471-472

⁸⁰ tamtéž, s. 595

Stephena Kinga při procházce poblíž domova v Lovellu, městečka v západním Maine, srazila a zabila minidodávka. Kingovi bylo dvaapadesát let, byl to autor mnoha románů, zejména Svědectví, Osvícení a Prokletí Salemu. Ach Diskordie, říká Brinkley, svět temní.“⁸¹

Místo doslovu ke knize *Zpěv Susannah* je v závěru vložen jako paratext fiktivní deník Stephena Kinga. První zápis je z roku 1977, kdy autor vytáhl z krabice starý rukopis *Temné věže* a pustil se znovu do práce na tomto odloženém příběhu. Následující zápisky se převážně týkají právě procesu psaní, jsou doplněny informacemi o vydávání jednotlivých knih a King také zmiňuje práci na svých dalších dílech. Deník končí výstřížkem z Portlandského nedělního *Telegramu* ze dne 20. června 1999: „LOVELL, Maine (Exkluzivně) Dodávkové auto srazilo a zabilo nejpoblíbenějšího autora v Maine, který se včera odpoledne právě procházel poblíž svého letního bytu. Dodávku řídil Bryan Smith z Fryeburgu. Podle zdrojů blízkých případu Smith připustil, že „odvrátil oči od silnice“, když se jeden z jeho rotvajlerů dostal z nákladního prostoru dodávky a začal se dobývat do chladnice za řidičovým sedadlem.“⁸²

Postavy románu ví, že je potřeba smrti autora zabránit, protože je pro ně klíčové, aby měl čas dokončit svoji práci: „Myslím, že to má být 19. června. Tehdy Kinga přejedou a pak bude kaput každá šance, že by se mohl vrátit k práci na příběhu o Temné věži – na našem příběhu. Ganův paprsek se přetíží a praskne.“⁸³

Roland si začíná uvědomovat, že to, co celou dobu považoval za suchou křivici, která mu zachvátila tělo a způsobovala bolest, jsou ve skutečnosti Kingova zranění z nehody. Předpokládá tedy, že při záchraně autora zemře. Nakonec je to však postava Jakea, která za spisovatele položí život, a ten jeho zachrání tím, že ho mírně pootočí na stranu. King tak skončí jen s vážnými zraněními, místo aby zemřel. To, že Kinga zachránilo právě ono pootočení, popisuje i ve svém životopise v knize *O psaní*, ačkoli ve skutečnosti nehodě nikdo další přítomen nebyl. Přesto King do značné míry v této scéně vychází ze skutečných událostí a vlastních vzpomínek. Jméno řidiče dodávky i jeho psa zůstává stejné a stejný je také důvod řidičovy nepozornosti. Takto je okamžik

---

⁸¹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 205

⁸² tamtéž, s. 370-371

⁸³ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 272

nehody popsán v Kingově memoárové knize *O psaní*: „Kulka se začal čenichem dobývat pod víko chladničky. Smith se otočil a snažil se ho odehnat. Byl na Kulku otočený a odstrkoval mu hlavu od chladničky i v okamžiku, kdy se dodávka přehoupala přes vršek kopce, i v okamžiku, kdy do mě narazil.“⁸⁴

V *Temné věži* je pak stejná situace popsána následovně: „Dodávka vyrazí do kopce jako střela. V té chvíli Bryan ve svém rozčilení a vzteku naprosto zapomněl, kde je (silnice číslo 7) a co se od něj očekává (řídít dodávku). Zajímá ho jenom to, jak vypáčí balíček masa Kulkovi z huby. ‚Dej mi to!‘ zakřičí a zatáhne, nevidí muže, kterého má jeho dodávka přímo v cestě...“⁸⁵

Celá nehoda je dopodrobna popsána jak v *Temné věži*, tak v *O psaní*, a ve většině věcí se popis shoduje. King průběh nehody samozřejmě upravil pro potřeby fabulovaného příběhu, ale jedinými zásadními změnami je číslo silnice, po které King šel – v knize má číslo sedm, ve skutečnosti to byla silnice číslo pět – a přítomnost Rolanda a Jakea, kteří mu zachránili život namísto prosté náhody, která zafungovala v realitě.

---

⁸⁴ KING, Stephen: *O psaní*. BETA – Dobrovský, Praha, 2002. 1. vydání, s. 198

⁸⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 393

6. Mýty, náboženství a synkreze kultur

V postmoderních dílech autoři často využívají synkretismus ve smyslu prostupnosti syžetů a kombinování jednoho příběhu s jiným, zdánlivě nesourodým. Díky tomu můžeme vedle sebe nalézt například látku příběhů o hledání Svatého grálu a parafráze částí Bible. Postmoderní literatura má v rámci kultury i historie široký záběr a hlavním rysem děl je „střet a nespojitost tradic“,⁸⁶ což platí i pro autorský výběr pretextů.

Postmoderní díla hojně využívají tzv. systémové navazování, které odkazuje na postupy různých literárních žánrů a proměňuje je takovým způsobem, že „nový text obyčejně narúša, parodizuje svoju žánrovú predlohu“.⁸⁷ Velmi podobným způsobem autoři textů pracují i s náměty, kterými se nechávají inspirovat. Texty tak sice zpracovávají látku známých mýtů či biblická témata, většinou však dochází k posunu významu, někdy až k parodizaci původního textu. Pokud se autoři obracejí k historii, většinou tak činí „spíše ironicky a hravě jako ke studnici pretextů a artefaktů, jež lze volně kombinovat, modifikovat, palimpsestově prepisovat.“⁸⁸

6.1 Artušovská legenda

Jeden z literárních postupů, které Stephen King využívá v *Temné věži* je tzv. architextualita⁸⁹, kdy posttext navazuje na pretext v podobě mýtického základu. Jako nejvýraznější inspirace se do jeho díla promítla Artušovská legenda, především skrze obecnou podobnost rytířů Kulatého stolu s rodem pistolníků z Gileadu, a také skrze legendy, které se v pozměněných variantách tradují v obou světech, jež se částečně prolínají. Když Roland poprvé potká Jakea, zjišťuje, že v obou světech existuje pověst o čaroději Merlinovi: „Marten byl čaroděj... jako Merlin. Vyprávěli ti o

---

⁸⁶ BERTENS, Hans – NATOLI, Joseph: *Encyklopedie postmodernismu*. Barrister & principal spol. s.r.o., Brno, 2005. 1. vydání, s. 28

⁸⁷ ŽILKA, Tibor: *(Post)moderná literatúra a film*. Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, Nitra, 2006. 1. vydání, s. 16

⁸⁸ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 396

⁸⁹ tamtéž, s. 22

Merlinovi, tam, odkud pocházíš, Jakeu?’ ‚Merlin a Artuš a rytíři kulatého stolu,‘ řekl Jake jako ze sna.⁹⁰ Později se ukazuje, že muž v černém, který si někdy říká Flagg a jindy Walter, je možná i Merlinem, protože o něm víme, že má schopnost procházet skrze světy a čas. King nám tedy ve své postmoderní hře s mýty naznačuje, že Flagg mohl být čarodějem na dvoře krále Artuše: ‚Když Roland opakoval věci, které mu pověděl Walter, zachytila odlesky svého světa jako odrazy v rozbitém zrcadle: automobily, rakovinu, rakety na Měsíc, umělou inseminaci. Netušila, co by mohlo být to Zvíře, ale rozeznala jméno Bezvěkého cizince jako variaci na jméno Merlina, kouzelníka, který prý řídil kariéru krále Artuše. Čím dál podivnější.‘⁹¹

Roland byl vychováván jako rytíř, místo meče si však musel zasloužit revolvery, které se v pistolnickém rodě dědí z otce na syna. Pistolníci jsou poslové ‚bílé‘ a ochránci pořádku, kteří za své služby nesmí přijímat odměnu. Roland jako literární postava splňuje obecnou představu o rytíři: ‚Rytíř kromě toho, že je hrdinou jistého příběhu o hledání či cestě, zosobňuje ideály rytířství a představuje vznešeného ducha, stejně jako vítězného reka.‘⁹² Představa Rolanda jako ‚westernového rytíře‘ je podpořena i tím, že King vychází z Browningovy básně *Childe Roland přišel k Temné věži*, která odkazuje na hrdinu středověké *Písň o Rolandovi*, který ‚zosobňoval ctnosti západního křesťanského impéria Karla Velikého‘.⁹³ V *Temné věži* hraje velkou roli symbol růže, která je také spojována s rytířem Rolandem – ‚rytíř mívá na šatu růži jako symbol svědectví vydaného krvi‘.⁹⁴

Roland pochází ze slavného rodu Eldů, jehož zakladatel se jmenoval Arthur:⁹⁵ ‚Na stěně nad nimi visel obraz Arthura, Velkého krále Eldu, posazeného na bílém hřebci...‘⁹⁶ V textu je zmíněn i ‚Arthurův pohár‘ jako paralela ke Svatému grálu. Samotné hledání Temné věže pak

---

⁹⁰ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 84

⁹¹ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 290

⁹² COX, Simon: *Král Artuš a Svatý grál od A do Z*. Knižní klub, Praha, 2009. 1. vydání, s. 197

⁹³ BECKER, Udo: *Slovník symbolů*. Portál, Praha, 2002. 1. vydání, s. 241

⁹⁴ tamtéž, s. 241

⁹⁵ v anglickém originále jméno krále Artuše

⁹⁶ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 181

může být vykládáno jako metafora k hledání Svatého grálu. Několikrát je v textu zmíněn Arthurův meč Excalibur: „Dítě. Další článek v řetězu, který se táhne zpět do šeré minulosti, kdy Arthur Eld vedl své pistolníky svým velikým mečem Excaliburem pozvednutým nad hlavou a korunou Vsehosvěta na čele.“⁹⁷ Později se dokonce dozvíme, že hlavně pistolnických zbraní, předávaných z generace na generaci, jsou podle legendy odlity přímo z bájného meče: „Předávané z otce na syna, s hlavními vyrobenými z velkého meče Arthura Elda, Excaliburu. Ano, to taky patří k proctví.“⁹⁸

V díle *Vlci z Cally* Susannah zjistí, že je těhotná a že její dítě není lidské. Vzniklo ze spojení s démonem, když se pokoušela pomoci Jakeovi v přechodu mezi světy. Byl to ten samý démon, který předtím v ženském těle jako Orákulum svedl Rolanda. Dítě, které se má Susannah narodit, má zároveň dva otce. Jedním je Roland, druhým je Karmínový král. Jeho druhý otec ho posílá na svět, aby se stal Rolandovou zkázu: „„Pojmenuji ho Mordred,“ prohlásila. „Vyroste rychle, můj drahý chlapec, rychleji než člověk, protože je podstatou démon. A bude z něho silák. Avatar všech pistolníků, co jich kdy bylo. A tak, stejně jako Mordred z tvého příběhu, i on zabije svého otce.“⁹⁹

Jméno Mordred pochází také z Artušovské legendy. Variant jeho příběhu je několik: „Podle Maleryho *Le Morte d'Arthur* byl Mordred počat poté, co se stal Artuš králem. Žena krále Lotha z Orkneji se setkala s Artušem v Caerleone, kam ji manžel poslal špehovat na Artušův dvůr. Byla to krásná žena a Artuš po ní zatoužil. Ona souhlasila, že s ním stráví noc, a tak počali Mordreda. Když královna odjela, Artuš netušil, že je to jeho nevlastní sestra. Merlin mu řekl: „Spal jsi se svou sestrou. Ta ti porodí dítě, které zničí tebe i všechny rytíře z tvé říše.“¹⁰⁰ V *Temné věži* je příběh parafrázován v podobném duchu, ačkoli zahrnuje demony a King v něm používá i parodii a sarkasmus: „„Ten, kdo stojí na konci rodu Eldů, počne dítě z incestu se svou dcerou nebo sestrou, a to dítě bude poznamenáno, podle červené paty ho poznáš. Právě to děcko ukončí dech posledního válečníka.“¹⁰⁰ „Ženská, já nejsem Rolandova sestra, ani jeho dcera! Možná sis nevšimla

---

⁹⁷ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 319

⁹⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 525

⁹⁹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 106

¹⁰⁰ COX, Simon: *Král Artuš a Svatý grál od A do Z*. Knižní klub, Praha, 2009. 1. vydání, s. 157

drobného, ale podstatného rozdílu v barvě naší kůže, takže ti sděluju, že on je bílej a já jsem černá.“¹⁰¹

Mordred se sice narodí jako lidské dítě, ale je schopný se proměňovat v lidožravého pavouka, protože je polovičním démonem. King však vytvořil pouze hyperbolu k původnímu Mordredovu příběhu: „Mordred je často popisován jako bytost prolezlá zlem až do morku kostí, temný stín Kamelotu.“¹⁰²

6.2 Bible

Druhým nejvýznamnějším architextem, ze kterého *Temná věž* čerpá, je Bible. Ta v literatuře slouží jako architext tradičně, v moderně ji však autoři v tomto smyslu používali bez odklonu od původních témat a jejich vyznění. Až s nástupem postmoderny se tento přístup změnil a postmoderní autoři (narozdíl od moderny, která preferuje přímou návaznost) začali své texty zakládat spíše na dekonstrukci pretextu posttextem.¹⁰³ Biblické motivy a příběhy se tak v literatuře objevují v novém kontextu, jsou zapracovány do různých žánrů a mnohokrát dokonce nahlíženy s ironií a sarkasmem.

Biblické motivy hrají obecně v díle Stephena Kinga velkou roli a lze je nalézt prakticky v každé jeho knize. V *Temné věži* se v největší koncentraci objevují v prvním díle *Pistolník*. Například když Roland v Tullu vyslechne kázání místní náboženské fanatičky: „„Mám pocit,“ řekla Sylva Pittstonová přemítavě, „jako bych všechny v bibli znala osobně ... Šla jsem s Danielem ruku v ruce do jámy lvové. Stála jsem u Davida, když ho pokoušela Besabé koupající se v rybníce. Byla jsem v rozžhavené peci se Šadrakem, Měšakem a Abed-negem. Pobila jsem dva tisíce Filištínských se Samsonem a byla jsem oslepena se svatým Pavlem na cestě do Damašku. Plakala jsem s Marií na Golgotě ... Pokušitel, který přišel jako had, plaze se po bříše

---

¹⁰¹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 231

¹⁰² COX, Simon: *Král Artuš a Svatý grál od A do Z*. Knižní klub, Praha, 2009. 1. vydání, s. 158

¹⁰³ ŽILKA, Tibor: *(Post)moderná literatúra a film*. Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, Nitra, 2006. 1. vydání, s. 39

usmíval se a kroutil. Pokušitel, který vkročil mezi děti Izraele, zatímco Mojžíš byl na hoře, aby si vyrobili zlatou modlu, zlaté tele, a to uctívali sprostotou a smilstvem.¹⁰⁴

Text v sobě nese velké množství odkazů na jednotlivé příběhy z Bible. Příběh o jámě lvové odkazuje na Knihu Daniel: „Nakonec tedy král vydal rozkaz, ať Daniela přivedou a hodí ho do lví jámy. Král tehdy Danielovi řekl: „Kéž tě tvůj Bůh, jemuž věrně sloužíš, zachrání!“ Když pak přinesli kamennou desku a přikryli s ní ústí té jámy, král ji zapečetil svým prstenem i prsteny svých velmožů, aby se na Danielově osudu už nedalo nic změnit.“¹⁰⁵ Ze stejné knihy pochází i příběh o rozžhavené peci. Příběh Besabé obsahuje 2. Kniha Samuelova, Samson se objevuje v Knize Soudců a nechybí ani odkazy na Nový zákon.

Roland se narodil v části Gileadu, která měla jméno pocházející z Bible: „Moje zem měla biblické jméno – říkalo se jí Nový Kanaán. Země mléka a medu. V biblickém Kanaánu měly růst hrozny tak veliké, že je lidé museli tahat na saních.“¹⁰⁶ Kanaán je ve Starém zákoně používán jako označení země zaslíbené, kterou Bůh přislíbil izraelskému národu.

V *Temné věži* narazíme na velké množství drobných biblických odkazů a většina z nich je zasazena do nového kontextu. Jako v případě, kdy je připomenut příběh zázračného uzdravení Lazara ve chvíli, kdy Roland s Jakem narazí na pomalé mutanty, znetvořené přetrvávajícím vlivem radiace: „Začali se přibližovat ostatní – chromí, kulhaví, slepí. Možná jen hledali Ježíše, který by je uzdravil, aby je jako Lazara vyvedl z temnot.“¹⁰⁷ Pro moment, kdy je Roland nucen obětovat Jakea, aby mohl dostihnout muže v černém, je použita metafora Abraháma, kterému Bůh nařídil obětovat svého syna Izáka. Abrahám „je vzorem upřímné a hluboké víry a samozřejmě připravenosti přinést oběť“,¹⁰⁸ stejně jako Roland, který by pro dokončení své pouti obětoval cokoli.

---

¹⁰⁴ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 44-45

¹⁰⁵ *Bible. Překlad 21. století*. Biblion, o.s., Praha. 2009. 1. vydání, s. 1152

¹⁰⁶ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 122

¹⁰⁷ tamtéž, s. 158

¹⁰⁸ BECKER, Udo: *Slovník symbolů*. Portál, Praha, 2002. 1. vydání, s. 7

Dvakrát se objevuje aluze na příběh Davida a Goliáše z 1. Knihy Samuelovy a také na příběh o Noemově Arše z Nového zákona. Kopec, na kterém Roland a zbylí pistolníci bojovali svou poslední bitvu před pádem Gileadu, se jmenoval Jericho. Biblický příběh z Knihy Jozue říká, že při dobývání Jericha nesli kněží Archu úmluvy a troubili na beraní rohy. I v *Temné věži* hraje roh v bitvě velkou roli: „Tolik jich zbývá, zde na kopci Jericho, pod rozpáleným nebem. Jamie mrtvý, Alain mrtvý rukou nejlepších přátel ... a Cuthbert byl postřelen. Kolikrát? Pětkrát? Šestkrát? ... Přesto má stále Rolandův roh, ten, na který troubil Arthur Eld, jak tvrdí pověst ... Cuthbert zvedne roh k zakrváceným rtům a zatroubí jako z děla...“¹⁰⁹

King navíc několikrát biblická témata používá v sarkastické rovině: „Callahan se usmál. ‚Tvoji přátelé a já bychom to nazvali ‚šmuá‘. To je jidiš.‘ ‚Tak? Co je to za kmen?‘ ‚Velmi nešťastný, to v každém případě.“¹¹⁰ V jednom případě používá dokonce parodii, skrze postavu Mordreda, který o sobě přemýšlí jako o démonické verzi Ježíše Krista: „Byl trochu jako Ježíš Kristus, ale v jistém ohledu byl čistší než ten bůh ovčích stád, protože ten měl jenom jediného opravdového otce, který sídlil na nanejvýš hypotetických nebesích, a pak nevlastního otce, který sídlil na zemi. Chudák starý Josef, parohy mu nasadil samotný Bůh.“¹¹¹

V závěru prvního dílu *Pistolník* Roland zasedne k poradě s mužem v černé a velká část této pasáže je parafrází samotného úvodu Genesis: „Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi. Země pak byla pustá a prázdná, nad propastí byla tma a nad vodami se vznášel Boží Duch. Bůh řekl: ‚Ať je světlo!‘ – a bylo světlo. Bůh viděl, že světlo je dobré, a Bůh oddělil světlo od tmy. Bůh nazval světlo ‚den‘ a tmu nazval ‚noc‘. Byl večer a bylo ráno, den první. Bůh řekl: ‚Ať je uprostřed vod obloha, aby oddělovala vody od vod!‘ Bůh učinil oblohu a oddělil vody pod oblohou od vod nad oblohou – a stalo se. Bůh nazval oblohu ‚nebe‘ a byl večer a bylo ráno, den druhý. Bůh řekl: ‚Ať se vody pod nebem shromáždí na jedno místo a ať se ukáže souš!‘ – a stalo se. Bůh nazval souš ‚země‘ a shromáždění vod nazval ‚moře‘. A Bůh viděl, že je to dobré.“¹¹² Opět jde ovšem o parodizující pojetí, neboť postava Flagga je zástupcem temných sil, černé magie a destrukce,

---

¹⁰⁹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 165-166

¹¹⁰ tamtéž, s. 441

¹¹¹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 156

¹¹² *Bible. Překlad 21. století*. Biblion, o.s., Praha. 2009. 1. vydání, s. 1

nikoli stvoření: „Mějme světlo,“ ozval se hlas muže v černém nonšalantně, a bylo světlo. Pistolník si nepřítomně pomyslel, že to světlo je dobré. „Nyní temnotu nad hlavami posetou hvězdami. Pod ní vodu.“ Stalo se. Vznášel se nad nekonečnými moři. Nahoře blikal bezpočet hvězd. „Zemi,“ navrhl muž v černém. A byla, zdvihla se z vody v nekonečných, prudkých křečích ... „Budiž světlo!“ Hlas, který vykřikl, už nepatřil muži v černém. Byl gigantický a zněl ozvěnou. Zaplňoval prostor a prostory mezi prostorami.¹¹³

6.3 Synkreze kultur

Když odhlédneme od dvou výše zmíněných inspiračních zdrojů, Stephen King v *Temné věži* vedle sebe staví velmi nesourodé architekty. Odkazuje na různé kultury a náboženství, často bezprostředně vedle sebe. Svět Věže sám o sobě je kombinací pohanské víry, křesťanského náboženství a východní filozofie, a autor často jejich prvky volně kombinuje. V následující ukázce vedle sebe stojí tarotové karty, které muž v černém používá pro výklad Rolandovy budoucnosti, a které se v obměnách používají k věštění osudu už od starého Egypta, a poznámka o bohu Janusovi z římské mytologie. Ten býval zobrazován se dvěma rozdílnými tvářemi: „Paní stínů,“ poznamenal muž v černém. „Připadá ti jako žena dvojitá tvář? Je tomu tak. Úplný Janus.“¹¹⁴

Jednou z hlavních a nejčastěji připomínaných koncepcí *Temné věže* je princip „ka“. To ovládá osudy hrdinů, řídí jejich pouť a staví jim do cesty překážky. V podstatě symbolizuje nevyhnutelnost osudu, který je prezentován jako neustále se otáčející kolo: „Co je ka?“ Eddie mluvil sžíravým tónem. „V životě jsem o tom neslyšel.“ ... „Zde to znamená povinnost nebo osud nebo obecně místo, kam musíš jít ... Já jenom vím, že co minulo, je minulost, a co čeká vpředu, tak čeká. To druhé je ka, a postará se samo o sebe.“¹¹⁵ Tento princip se velmi blíží zákonu příčiny a následku, který se v indické filozofii (především v hinduismu) nazývá karma. Samotné

---

¹¹³ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 181

¹¹⁴ tamtéž, s. 179

¹¹⁵ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 187

slovo „ka“ pochází z egyptské mytologie, kde znamenalo „pojetí života, smrti, božství a lidství“.¹¹⁶ V pozdějších obdobích začalo být spojováno také s osudem.¹¹⁷

Za stvořitele podle pohanských mýtů je ve světě *Temné věže* považován Gan. Mýtus o stvoření vesmíru se velmi podobá schématu většiny starověkých mytologií: „Gan stvořil čas,“ řekl Roland. „To říkají staré legendy. Gan povstal z prázdnoty – některé příběhy říkají z moře, ale obojí určitě znamená Prim – a udělal svět. Potom do něho cvrnkl prstem a roztočil ho, a to byl čas.“¹¹⁸ Původ slova Gan bychom mohli hledat v hebrejském označení pro zahradu. Na židovskou mystiku odkazuje i oděv Karmínového krále: „Král měl na sobě zářivě červený plášť, tu a tam zdobený znaky blesků a kabalistickými symboly.“¹¹⁹

Důležitou roli v Kingových dílech hraje i barevná symbolika. Král je zástupcem nejvyššího zla a jeho barvou je červená. Ta bývá v negativním smyslu vnímána jako barva války, ničivé síly ohně a nenávisti. „V Egyptě byla červená, barva žhnoucí pouště, považována za symbol „zla“ a „ničitele“ (Suteha).“¹²⁰

V Rolandově světě je také velmi podstatná astrální mytologie, tedy „souhrn mýtů, ve kterých hrají roli hvězdy, zvláště jako božstva“,¹²¹ která byla obzvláště důležitá v Babylóně, Egyptě a Mexiku. Hvězdy v Rolandových vyprávěních zastupují jednotlivé pohanské bohy a všechny mají svůj příběh s mytologickým základem: „No,“ začala, „tamhle je Stará hvězda a Velká matka, ale zdá se, že se přesunuly na západ. A tamhle je – ach, panebože! ... To tam nebylo, když jsme odcházeli od Západního moře, to vím určitě. To je v našem světě, Rolande – říkáme mu Velký

---

¹¹⁶ JANÁK, Jiří: *Brána nebes: bohové a démoni starého Egypta*. Libri, Praha 2005. 1. vydání, s. 103

¹¹⁷ JANÁK, Jiří: *Od soumraku do úsvitu – cesta ke ka*. In: MYNÁŘOVÁ, Jana: *Pražské egyptologické studie*. Set Out, Praha, 2002. s. 121-125

¹¹⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 270

¹¹⁹ tamtéž, s. 673

¹²⁰ BECKER, Udo: *Slovník symbolů*. Portál, Praha, 2002. 1. vydání, s. 42

¹²¹ tamtéž, s. 19

vůz.' Přikývl. ‚A kdysi, podle nejstarších knih v knihovně mého otce, to bylo nebe také našeho světa. Lydiin vůz, tak se mu říkalo. A teď je tu znovu ... Další známka života a obnovy.‘¹²²

Synkreze kultur, náboženství a mytologie se objevuje i v použitých symbolech. Hlavním z nich je věž, která je pro Rolanda posláním a osudem. Především v raném křesťanství byla ‚symbolem věčného cíle‘.¹²³ Dalším takovým symbolem je duha, která je v *Temné věži* vnímána negativně a funguje jako označení pro třináct barevných věšteckých koulí, jejichž moc vychází z černé magie. Ačkoli je ve většině kultur duha vnímána pozitivně, v negativním smyslu se s ní můžeme setkat v babylonské literatuře ‚jako se znamením hněvu, hrůzy a neštěstí, jako s atributem bohyně Tir-an-ny.‘¹²⁴

V neposlední řadě také King použil symbol želvy, což bylo ‚významné zvíře především v mytologiích Indie, Číny, Japonska a Amerik‘¹²⁵. Většinou byla obrazem vesmíru, což je i ve fikčním světě *Temné věže*. ‚Kresby na jejím krunýři byly vykládány z různých hledisek jako vzory kosmických struktur. Často se objevuje jako nosič nebo dočasná podpora (při stvoření) vesmíru.‘¹²⁶ V mongolských mýtech nese želva na zádech ústřední horu vesmíru. V Japonsku byla symbolem moudrosti. V Rolandově světě je želva symbolem dobra, je jedním ze strážců paprsků a její figurka, kterou najde Susannah, má magické schopnosti: ‚Sáhla dovnitř a vytáhla nikoli kámen, ale malou vyřezávanou želvu. Ze slonoviny, soudě na první pohled. Každý detail krunýře byl droboučký a dokonale provedený, i když ho hyzdil drobný škrábanec, který vypadal skoro jako otazník ... ‚Je stará,‘ zašeptala hlasitě. ‚Hrozně stará.‘ ... Když ji tak Susannah držela, cítila se neuvěřitelně dobře. Připadala si s ní tak... v bezpečí. Vidím želvu, pomyslela si. Vidím želvu obrovitou, krunýřem hne zemí celou. Tak nějak to bylo? Možná dost podobně. A

---

¹²² KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 622-623

¹²³ BECKER, Udo: *Slovník symbolů*. Portál, Praha, 2002. 1. vydání, s. 319

¹²⁴ tamtéž, s. 58

¹²⁵ tamtéž, s. 340

¹²⁶ tamtéž, s. 340

samozřejmě že právě tento paprsek sledovali cestou k Věži. Na jednom konci Medvěd – Šardik. Na druhém Želva – Maturin ... Cítila síly, které nedokázala uchopit.¹²⁷

---

¹²⁷ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 84

7. Intertextualita

Stephen King vždy prosazoval myšlenku, že dobrý spisovatel by měl sám hodně číst. Je velkým příznivcem a znalcem rozličných literárních žánrů a o své tvorbě říká, že je zvyklý „vzdávat literární hold (bez Dráculy by například asi nikdy nevzniklo Prokletí Salemu).“¹²⁸ Díky tomu je *Temná věž* protkána intertextuálními odkazy na knihy jiných autorů: „Mám takový tušení, ale není to jenom tušení. Potkali jsme jednoho chlapa, jmenoval se Ben Slightman, kterej v jiným světě napsal knížku. Ve Věžově světě. V tomhle světě. A potkali jsme dalšího, Donalda Callahana, kterej byl postavou v jedný knížce z jinýho světa. A zase z tohohle světa ... Mně by to mohlo být šumafuk, jenomže nás knížky přímo pronásledujou, že?“¹²⁹

Intertextualita jako vědecká disciplína vznikla na konci šedesátých let a v původním pojetí byla chápána jako univerzální vlastnost všech textů. Toto pojetí je ovšem velmi široké, v současnosti ji chápeme jako teorii „zdůrazňující konstruktivní roli vztahů mezi texty, vztahy textů k jinému textu i celému textovému universu“.¹³⁰ Principem intertextuality je, že díla, která časově předchází, ovlivňují ty následující. V jejím rámci zkoumáme „spojitosti, které propojují literární díla v jejich sledu“.¹³¹ Intertextuální analýza se pak zaměřuje především na interpretování významu.

Texty, které odkazují na jiná díla, obsahují textové reference na jiné konkrétní texty. Způsobů navazování je několik, může to být skrze titul díla, citace, intertextuální aluze, podobnou strukturu fikčního světa, podobnost příběhů či prostředí. Aluze indikují přítomnost jiného textu implicitně. Aluze se tak k pretextu váže jen velmi volně a není v textu vyznačena, takže její pochopení není jisté. Zatímco implicitnost význam oslabuje, citát stojí na opačném pólu, protože ho uchovává v plné míře. Citát je jedním z prostředků manifestované

---

¹²⁸ KING, Stephen: *O psaní*. BETA – Dobrovský, Praha, 2002. 1. vydání, s. 160

¹²⁹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 158

¹³⁰ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 583

¹³¹ DOLEŽEL, Lubomír: *Heterocosmica: Fikce a možné světy*. Karolinum, Praha, 2003. 1. vydání, s. 197

intertextuality, což je „explicitně vyznačená přítomnost textu v jiném textu“.¹³² Pretext ani jeho část se ovšem v navazujícím posttextu vyskytovat nemusí, důležitý je jejich vztah ve významové rovině díla. Doležel tvrdí, že je třeba se zaměřit především na intertextualitu skrytou: „Explicitní intertextualita, zejména citace, je pro studium literatury poměrně málo zajímavá. Opravdovou výzvou je intertextualita implicitní...“¹³³

Význam díla, které obsahuje intertextualitu, můžeme pochopit i bez identifikace intertextuálních prvků, ale text je těmito odkazy často významně obohacen. Tak je tomu především v postmoderní literatuře. Intertextualita existovala v literatuře vždy, ale nikdy nebyla tak důležitým kritériem pro posouzení umělecké hodnoty díla jako v současnosti. „Intertextualita sa presunula z periférie do centra a stala sa súčasťou estetickéj normy, hodnoty i funkcie umeleckého textu.“¹³⁴

Text, který intertextuálně navazuje, se může k pretextům postavit dvěma způsoby: „buď s ním vstupuje do afirmativního (súhlasného) vzťahu, alebo je jeho paródiou...“¹³⁵ V současné době převládá druhý způsob, je preferováno přetváření původních textů a rozvracení starších děl. Postmoderna rezignuje na pevný smysl, osvojuje si cizí texty s odstupem a dochází tak k transformaci, což je typ intertextuálního navazování definovaný „polemickým přístupem k pretextu“.¹³⁶ Postmoderna pretexty volně kombinuje, staví je do nových souvislostí, přetváří je a parodizuje. „Modernistické intertextuální hledání se mění v postmodernistickou hru...“¹³⁷ Takové je v mnoha ohledech i Kingovo dílo.

---

¹³² MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 297

¹³³ DOLEŽEL, Lubomír: *Heterocosmica: Fikce a možné světy*. Karolinum, Praha, 2003. 1. vydání, s. 199

¹³⁴ ŽILKA, Tibor: *(Post)moderná literatúra a film*. Ústav literárnej a umelečkej komunikácie, Nitra, 2006. 1. vydání, s. 18

¹³⁵ tamtéž, s. 15

¹³⁶ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 531

¹³⁷ tamtéž, s. 248

Intertextuálním zdrojem, který podnítl vznik celého díla *Temná věž*, je báseň *Childe Roland přišel k Temné věži* (*Childe Roland to the Dark Tower Came*) britského spisovatele Roberta Browninga, která vyšla v roce 1855 ve sbírce *Men and women*. King v doslovu *Pistolníka* objasňuje, kde se s ní seznámil a jak moc ho ovlivnila: „Tím třetím prvkem byla báseň, se kterou jsem se seznámil o dva roky dřív, v druhém ročníku na kurzu o raných romantických básnících ... Většina ostatních se mi už vykouřila z hlavy, ale ta jedna, nádherná, silná a nevysvětlitelná, zůstala... a zůstává stále. Tou básní byl „Childe Roland“ od Roberta Browninga. Pohrával jsem si s nápadem zkusit dlouhý romantický román, který by vyjádřil pocit, když už ne přesný smysl, jenž z té Browningovy básně vyzařoval.“¹³⁸ King v ní našel inspiraci nejen pro název své ságy a pro jméno hlavního hrdiny, ale pokusil se svým dílem přiblížit i atmosféře romantické básně. Dokonce odtud převzal i jméno jedné z vedlejších postav, Rolandova přítele z mladých let Cuthberta: „*Jak v mlze zřel jsem Cuthbertovy rysy/v zlatavém rámu rozevláté křtice/můj přítel milovaný převelice/by oporou mi byl, jak býval kdysi.*“¹³⁹ Báseň v překladu Miroslava Jindry je jako paratext připojena na závěr posledního dílu *Temné věže*.

V knize *Čaroděj a sklo* se objevuje implicitní aluze s citací básně, která Rolanda napadne, když upadá do bezvědomí: „Zlomili mu srdce. A teď, po tolika letech mu připadalo, že nejstrašnější na lidské existenci je to, že zlomená srdce se hojí. *Ihned já si pomyslel, že jeho slova jsou lži/Toho starce s pohledem zlým...* Jaká slova? Čí báseň?“¹⁴⁰ Jake báseň cituje ve své závěrečné slohové práci, kterou napíše v deliriu na pokraji šílenství, a později si na to vzpomene, když spatří básníkův portrét: „Visel tam kalendář s obrázkem chlapíka z devatenáctého století, kterého Jake nepoznal... ale pak si vzpomněl. Robert Browning. Jake ho citoval ve své závěrečné práci.“¹⁴¹

Opravdu důležitou se báseň stává v závěru posledního dílu, kdy Rolandovi a Susannah zachrání život postava spisovatele Stephen Kinga, která jim v obálce pošle fotokopii

---

¹³⁸ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 197

¹³⁹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 717

¹⁴⁰ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 78

¹⁴¹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 76

Browningovi básně: „Byla to fotokopie básně od Roberta Browninga ... Susannah na vysoké četla některé Browningovy dramatické monology, ale tuto báseň neznala. Velice důvěrně však znala toho, o kom báseň byla. Titul zněl „Childe Roland přišel k Temné věži“.¹⁴² King jim zatrhne strofy, které se jich týkají, a ukazuje se, že závěr jejich putování je nápadně podobný některým částem básně: „*Je vůbec živ? To netroufám si říci/s tou rzivou hřívou, s hlavou schýlenou/zhnisané oči jistě slepé jsou/snad rarách právě zháší jeho svíci/Tak odpornému tvorů nepodal bych píci/ten jistě zaslouží si sudbu zlou.*“ Lippi,‘ řekl pistolník a píchl palcem za záda. „Jako by jí z oka vypadla i s tou rzivou hřívou a ostatním...“ Neodpověděla – nemusela. Samozřejmě to byla Lippi: slepá a kostnatá, krk místy odrbaný až do syrového růžového masa.¹⁴³

King použil ještě jednu Browningovu báseň, kterou se nechal inspirovat pro výběr jména nemocného koně, který nepřímo způsobí smrt Mordreda: „Roland by mu řekl, že pojídat to, co našel ve sněhu vedle Dandelovy stodoly, není dobrý nápad. Totéž by mohl říct i Robert Browning, když už na to přijde. Lippy (nejspíš pojmenovaná po jiné a známější Browningově básni „Fra Lippo Lippi“), ať už byla zlomyslná nebo ne, ať už to byl skutečně kůň nebo ne, byla nemocná, když jí Roland ukončil život kulkou do hlavy.“¹⁴⁴

Pravděpodobně největším zdrojem intertextuality (minimálně tím, který je použit v největší míře) je v *Temné věži* pohádková kniha *Čaroděj ze země Oz (The Wonderful Wizard of Oz)*, kterou napsal americký autor Lyman Frank Baum, a poprvé byla vydána v roce 1900. V USA je tato pohádka velmi populární a odkazy na ni můžeme najít ve velkém množství děl.

Na knihu odkazuje už název čtvrtého dílu série (*Čaroděj a sklo*), první aluze se však objevuje už v předchozím díle *Pustiny*, kdy Eddie nazve Rolanda „orlím skautem z Ozu“. Eddie a Susannah Rolandovi slibují, že mu příběh budou vyprávět: „Tak jo, jsme domluveni. Suze ti bude

---

¹⁴² KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 595

¹⁴³ tamtéž, s. 597

¹⁴⁴ tamtéž, s. 649

vyprávět o Dorotce a Totovi a Plechovém dřevorubci a já ti povím zbytek.“¹⁴⁵ Na vyprávění však dojde až o víc jak tisíc stran později, v závěru čtvrtého dílu.

Čtvrtá část následující knihy *Čaroděj a sklo* má název *Všechna boží děťátka dostala boty* a druhá kapitola je pojmenována *Boty na cestě*. Nejprve Roland vypráví o své dávné zkušenosti s křišťálovou koulí, ve které mimo jiné viděl boty letící vzduchem. Později na silnici, po které putují, dokonce na boty narazí. „Byly to boty. Šest párů bot, úhledně složených v řadě napříč silnice mířící na východ...“¹⁴⁶ Kouzelné stříbrné boty jsou důležitým motivem v původní pohádce. Dorotčina chaloupka zabije Zlou čarodějnici a jediné, co po ní zbyde, jsou stříbrné střevíčky s kouzelnou mocí, které Dorotka dostane: „Její stříbrné botky však patří tobě a budeš je moci nosit.“¹⁴⁷ Zatímco v pretextu jsou boty stříbrné, v *Temné věži* dostanou poutníci boty červené. Eddie dokonce později tvrdí, že je to tak i v předloze: „Ale Dorotka uvízla v Ozu, víš. Potom se objevila Glinda. Hodná čarodějnice Glinda. A jako dárek za to, že rozplácla jednu zlou čarodějnici svým domkem a tu druhou rozpustila, řekla Glinda Dorotce, jak se používají rubínové střevíčky.“¹⁴⁸ Autorova změna příběhu by se dala odůvodnit faktem, že Rolandovi společníci ve skutečnosti nejsou z našeho světa. Ten jejich se však našemu velmi podobá a rozdíly lze najít jen v podobných detailech. Červená je navíc barvou Karmínového krále. Stejně tak ovšem může jít o autorskou mystifikaci.

Boty fungují stejně jako v pohádce: „Místo slovní odpovědi zvedl Jake druhou polobotku ... a třikrát jimi prudce klepl o sebe. Rolandovi to nic neříkalo, ale Eddie a Susannah prudce zareagovali, rozhlédli se a podívali se hlavně k nebi, jako by čekali, že se z toho jasného podzimního dne urodí bouřka.“¹⁴⁹ Dorotku totiž poté, co srazila jejich podpatky k sobě, odnesly střevíčky zpátky domů: „...a když konečně dala všem poslední sbohem, srazila třikrát podpatky a řekla střevíčkům: ‚Odneste mě domů, k tetě Emě!‘ A už to s ní zavířilo vzduchem, nic neviděla,

---

¹⁴⁵ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 71

¹⁴⁶ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 606

¹⁴⁷ BAUM, Lyman, Frank: *Čaroděj ze země Oz*. Aventinum s.r.o., Praha, 2004. 1. vydání, s. 19

¹⁴⁸ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 611

¹⁴⁹ tamtéž, s. 608

nic neslyšela, jenom vítr jí fičel kolem uší.¹⁵⁰ V *Temné věži* stejný postup zafungoval k otevření brány do Smaragdového paláce, ke kterému je silnice dovedla. Palác stál, stejně jako v pohádce, na východě, měl zelenou barvu a všem připadal jako oživlá ilustrace z původní knihy. Pistolníkovi společníci si rychle uvědomí souvislosti s klasickým příběhem a Susannah parafrázuje podstatu jejich situace slovy: „Už nejsme v Kansasu, zlato.“¹⁵¹

Poté Rolandovi vypráví příběh o Dorotce a při své parafrázi dávají pohádku do souvislosti s jejich putováním: „Vyprávěli mu příběh, který zná skoro každé dítě dvacátého století, o jedné kansaské dívce, která se jmenovala Dorotka Vichrová a kterou odnese tornádo a přistane pak i se svým pejskem v zemi Oz. V Ozu nebyla žádná silnice I-70, ale byla tam cesta ze žlutých cihel.“¹⁵² V původní knize Dorotka po této cestě putuje: „Cesta do Smaragdového města je vydlážděna žlutými cihlami“ řekla čarodějka ze Severu.¹⁵³ „...A byly tam čarodějnice, dobrá a špatná. Bylo tam ka-tet složené z Dorotky, pejska Tota a tři přátel, které cestou potkala: Zbabělého lva, Plechového dřevorubce a Strašáka. Každý měl (ptáku a medvěde, zajíce, rybu) své nejmilejší přání, a právě v něm se s Dorotkou Rolandovi noví přátelé (a sám Roland, když už na to přišlo) nejsilněji ztotožňovali: chtěli znovu najít cestu domů.“¹⁵⁴ Řeknou mu také, že Oz byl ve skutečnosti podvodník, že se za čaroděje pouze vydával. Své vyprávění uzavřou Glindinou pomocí Dorotce.

Poutníků, kteří přicházejí k paláci, je stejně jako v pretextu pět, včetně jednoho čtyřnohého. Po vstupu do paláce následuje parafráze scény odhalení Oze jako podvodníka (zatímco v původním příběhu ho odhalil pes Toto, v *Temné věži* to připadne na brumláka Ocha). Místo podvodníka však poutníci narazí na Waltera, skutečného čaroděje. Když později nahlíží do kouzelné koule, je parafrázována scéna, kdy Dorotka rozpustila zlou čarodějkou: „...a potom

---

¹⁵⁰ BAUM, Lyman, Frank: *Čaroděj ze země Oz*. Aventinum s.r.o., Praha, 2004. 1. vydání, s. 180

¹⁵¹ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 609

¹⁵² tamtéž, s. 610

¹⁵³ BAUM, Lyman, Frank: *Čaroděj ze země Oz*. Aventinum s.r.o., Praha, 2004. 1. vydání, s. 22

¹⁵⁴ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 610

(rozpouštím se rozpouštím se co je to za svět ach co je to za svět) padá, smýká ho růžová bouře, unáší ho z Ozu zpátky do Kasasu, z Ozu zpátky do Kansasu, z Ozu zpátky do –"¹⁵⁵

King se nevyhnul ani parodizaci pretextu, převážně skrze poznámky Eddieho: „No,“ řekl Jake, „byl tak populární, že ten pán, který ho napsal, se pustil do práce a napsal asi tisíc dalších příběhů s Ozem –“ „Jo,“ souhlasil Eddie. „Všechno kromě Glindina průvodce k pevným stehům.“¹⁵⁶ Parodizuje také scénu, kdy Dorotka přijde do Smaragdového města a zazvoní na zvonek hlavní brány: „...přečetla ceduli pověšenou na jednom kulatém skleněném otočném knoflíku. ZVONEK MIMO PROVOZ, LASKAVĚ KLEPEJTE, stálo tam. „Neobtěžuj se,“ řekla Rolandovi, který skutečně napřáhl pěst, aby udělal, co nápis žádal. „To je z té pohádky, nic víc.“¹⁵⁷

Příběh o čaroději z Ozu je pronásleduje i poté. V následujících knihách můžeme najít velké množství drobných aluzí: „Zahněte vpravo, až vyjedete na Kansaskou silnici, říkal údržbář Eddiemu (Kansas jako v příběhu o Dorotce, Totovi a tetě Emě, a všechno se najednou boří)...“¹⁵⁸ Pohádku jim připomene dokonce i otec Callahan, který v době, kdy objevili Smaragdový palác, ještě nebyl součástí jejich družiny: „Callahan se zeptal: „Víte, jak lidé říkají: „už nejsme v Kansasu, Toto?““ „Ta věta nám vzdáleně něco připomíná, zlato,“ ucedila Susannah suše.“¹⁵⁹

Další autor, kterým se King nechal inspirovat při vymýšlení jmen, je Richard Adams. Proslavila ho především kniha *Daleká cesta za domovem* (*Watership Down – V Temné věži přeloženo jako Po proudu potoka*), která vypráví příběh divokých králíků, kteří odejdou hledat nový domov. King si vypůjčil název jeho druhého románu *Šardik* (*Shardik*), která pojednává o mýtickém medvědovi. Jméno Šardik použil pro obřího robota, medvědího strážce Paprsku: „Šardik?“ přerušil ho Jake. „Ale to je jméno z knížky! Knížky z našeho světa! Napsal ji ten pán,

---

¹⁵⁵ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 638

¹⁵⁶ tamtéž, s. 611-612

¹⁵⁷ tamtéž, s. 621

¹⁵⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 30

¹⁵⁹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 275

co napsal slavnou knížku o králících – ‘Richard Adams!’ vykřikl Eddie. ‘A tak knížka o králících se jmenovala Po proudu potoka! Já věděl, věděl jsem, že to jméno znám!’¹⁶⁰

Podruhé je kniha zmíněna, když postavy mluví se spisovatelem Kingem a Roland ho zhypnotizuje: ‘„Píseň Želvy, volání Medvěda. Maturin, z románů Patrika O’Briana. Šardik z románu Richarda Addamse.’¹⁶¹

King otevřeně přiznává, že velký vliv na něj měla fantasy sága *Pán prstenů* (*Lord of the Rings*) Johna Ronalda Reuela Tolkiena. Mezi oběma ságami najdeme velké množství styčných bodů – cesta hrdinů fantastickou krajinou, magie, věž jako sídlo temné bytosti, či červené oko zástupce zla v černé věštecce kouli. V *Pánovi prstenů* takovou kouli vlastnil čaroděj Saruman, posluhovač temného pána Saurona. I v *Temné věži* taková koule existuje, je jednou z částí Čarodějovi duhy, a dlouho ji měl ve vlastnictví Flagg, sluha Karmínového krále: ‘„Bylo to černé, jako všechna prázdnota, která kdy existovala, ale bylo v ní ještě cosi rudého.’ ‘Oko,’ řekl Roland. ‘... ‘To si myslím,’ upřesnil Roland. ‘Černotu, kterou jsi viděl, vyzařuje Černá třináctka. To červené bylo možná Oko Karmínového krále.’¹⁶²

Na rozdíl od dosud zmíněných intertextuálních odkazů, které jsou minimálně jednou v textu zmíněny explicitně, jsou odkazy na *Pána prstenů* výhradně implicitní. Takto například přemýšlí čarodějnice Rhea o věštecce kouli: ‘„Soužití s jejím miláčkem jí poznamenalo tělo a miláčková ztráta jí poznamenala mysl, ale nic nezlomilo její moc.’¹⁶³ Stejně působil prsten na Gluma, postavu z *Pána prstenů*, a i on ho nazýval ‘miláčkem’.

V knize *Zpěv Susannah* vzpomíná Eddie na čtení *Pána prstenů* v dětství, opět pouze v nepřímých náznacích: ‘„Kdyby tam byl Henry, nutil by ho koukat se na televizi a neustále by si z něho utahoval kvůli jeho kazetám s nahrávkami knih. (Jejdanečku! Edáček bude poslouchánkovat ty svoje pohádečky o elfech a bobrech a malinkatejch roztomilejch

---

¹⁶⁰ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 291

¹⁶¹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 270

¹⁶² KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 377

¹⁶³ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 587

trpasličcích!‘ Vždycky zlobrům říkal bobři, vždycky Entům říkal „stlašidelné chodící stlomy“. Podle Henryho názoru všechno vymyšlené bylo úchylné ... v limbu procházel s Frodem a Samem Temným hvozdem nebo doly Morie. Miloval hobity, klidně by strávil zbytek života v Hobitíně, kde byl nejhorší drogou tabák...¹⁶⁴

Knih *Pustiny* je výrazně inspirována básní *Pustá země* (v originále *The Waste Land*, Kingova kniha nese originální název *The Waste Lands*) amerického básníka Thomase Stearnse Eliota. King podle částí básně pojmenoval v knize dvě kapitoly. Obě části se pak postupně objevují v přímých citacích, ovšem bez uvedení názvu či autora. V kapitole *Strach v hrsti prachu* si Jake vzpomene na báseň při vstupu do strašidelného domu: „Najednou ho napadl útržek jakési básně, kterou jim četla slečna Averyová. Mělo to být o trpkém údělu moderního člověka, který je odříznut od všech svých kořenů a tradic, ale Jakeovi najednou připadalo, že ten člověk, jenž báseň napsal, byl určitě v tomto domě. *Ukážu něco docela jiného/Než je tvůj ranní stín táhnoucí se ti v patách/Nebo tvůj stín, stoupající ti vstříc/Ukážu ti...* ‚Ukážu ti strach v hrsti prachu,‘ zamumlal Jake a položil ruku na otočný knoflík dveří.¹⁶⁵

V kapitole *Kupa rozbitých model* je to pak Susannah, komu se úryvek vybaví poté, jak na ni zapůsobí město Lud: „Kupa rozbitých model, kam bije slunce a kde suchý strom nechrání,‘ zamumlala Susannah a při těch slovech Eddiemu naskočila na pažích, hrudníku a nohou husí kůže. ‚Co je to, Suze?‘ ‚Jedna báseň od člověka, který musel Lud vidět ve snu,‘ řekla.¹⁶⁶

Významnou roli v textu hrají intertextuální odkazy na dílo klasika hororu Edgara Allana Poea. Jakeovo dobrodružství ve strašidelném domě mu připomene povídku *Zánik domu Usherů* (*The Fall of the House of Usher*): „Sádrový muž zařval, v tom řevu byl hlad a vztek zároveň. Pod tím řevem Jake slyšel, jak se bortí celý dům, jako ten dům v povídce od Edgara Allana Poea.¹⁶⁷ V knize *Tři vyvolení* pro změnu King skrze Eddieho poukáže na autorovu méně známou povídku

---

¹⁶⁴ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 149-150

¹⁶⁵ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 220

¹⁶⁶ tamtéž, s. 379

¹⁶⁷ tamtéž, s. 232

William Wilson z roku 1839: „Poté, co skončili s přilepováním, mu muž, jehož jméno proslavil Poe (Wilson na Eddieho jenom nechápavě zíral, když na to narážel), podal košili.“¹⁶⁸

Hned dvakrát se objevuje aluze na povídku *Maska červené smrti* (*The Masque of the Red Death*), které je v literatuře obecně jako pretextu využíváno hojně (mimo jiné ji použil také Ray Bradbury v knize *Martánská kronika*): „Všechn klam a mam ... zmizel. *Masky dolů, masky dolů*, pomyslela si unaveně. *Byl to krásný večírek, ale už skončil... a všechno opanuje Červená smrt.*“¹⁶⁹ V druhém případě je aluze použita v rámci intertextuální mozaiky, kdy je spolu s ní znovu připomenut *Čaroděj ze země Oz* a také *Alenka v říši divů* (*Alice's Adventures in Wonderland*) Lewise Carrolla: „Za ní je vesnice Ferdik, teď je opuštěná, všichni pomřeli na červenou smrt před víc než tisíci lety. Za ní – ‘Červenou smrt?’ přerušila ji Susannah kvapně (a proti své vůli i polekaně). ‘Červenou smrt od Poea? Jak ji měl v té povídce?’ A proč by ne? Copak už nezabloudili do Ozu od L. Franka Bauma? Co přijde potom? Bílý králík nebo Červená královna?“¹⁷⁰

Krásným příkladem postmoderního přepisu, hry s pretextem a jeho zasazení do nového kontextu jsou Kingovy aluze na ságu *Harryho Pottera* britské autorky J. K. Rowlingové. V knize *Vlci z Cally* jsou Vlci vyzbrojeni samonaváděcími výbušnými koulemi, které dokážou člověka roztrhat na kusy. Po bitvě se Eddie a Jake dostanou k bližšímu průzkumu jedné z nich: „Povrch vypadal ocelový, ale když Jake stiskl, trochu povolily – jako by mačkal dětskou hračku vyrobenou z velmi, velmi tvrdé gumy. Na štítku po straně stálo: „ZLÁ TONKA“/MODEL HARRY POTTER/Sériové číslo 465-11-AA HPJKR ... Jakea matně napadlo, kdo to asi byl Harry Potter. Nepochybně vynálezce Zlé Tonky.“¹⁷¹ Jméno „Zlá Tonka“ (v anglickém originále „sneetch“) odkazuje na malý zlatý míček z kouzelnické hry *Famfrpál*, který Rowlingová pojmenovala „zlatonka“ (v originále „snitch“). Model je přímo označen jménem hlavní postavy románů a za zmínku stojí i konec sériového čísla. Písmena „HPJKR“ jsou nepochybně zkratkou

---

¹⁶⁸ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 57

¹⁶⁹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 533

¹⁷⁰ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 104

¹⁷¹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 611

„Harry Potter J. K. Rowlingová“. V díle *Temná věž* se Zlé Tonky objevují znovu a tentokrát je popsáno i víko jejich krabice, na kterém je podobizna mladého čaroděje s kouzelnickou hůlkou: „Byl na něm obličej usměvavého chlapce s jizvou ve tvaru blesku na čele. Měl kulaté brýle a v ruce třímал jakýsi klacík, který vypadal jako kouzelnická hůlka, a ukazoval s ní na vznášející se Zlou Tonku.“¹⁷²

V sedmém dílu série se objevuje ještě jedna implicitní aluze na sérii *Harryho Pottera*. Jeden z robotů je pojmenován po postavě Dobbyho, domácího skřítko, kterého původně vlastnila rodina Malfoyů: „Zrovna jsem domyla podlahu –‘ ‚Mně teda připadalo, že to dělal Dobbie,‘ řekl. Dobbie byl druh domácího robota, kterému se říkalo „domácí skřítek“, starý, ale pořád docela výkonný.“¹⁷³

King použil intertextualitu také ve snových motivech postav. V následujícím intertextuálním odkazu na novelistu Thomase Wolfa, konkrétně jeho knihu *Není návratu domů* (*You Can't Go Home Again*), King opět využívá postmoderní mozaiku a kombinuje jeho dílo se svým vlastním, když ho jeho knihy v Eddieho snu vkládá první větu z *Pistolníka*: „Podíval se na knihu a vůbec ho nepřekvapilo, že je to *Není návratu domů* od Thomase Wolfa. Do tmavě červené obálky byly vtisknuty tři obrisy: klíče, růže a dveří. Na chvíli se zastavil, rozevřel knihu a přečetl si první řádek. *Muž v černém prchal přes poušť*, psal Wolfe, *a pistolník mu byl v patách*.“¹⁷⁴

Ve *Vlcích z Cally* je zmíněno také autorovo dílo *Pohlédni k domovu, anděli* (*Look Homeward, Angel*), odkud si King vypůjčil jeden z hlavních motivů své série – nenalezené dveře. Tři symboly z původní novely najdou postavy vyryty na krabici, v níž se skrývá černá věštecská koule: „Svým způsobem to dává smysl. List, kámen a nenalezené dveře. To jsou symboly z jedné knížky na mé straně. *Pohlédni k domovu, anděli*, tak se jmenuje.‘ List, kámen, dveře, pomyslel si Roland. Jenomže růži nahradil list. Ano.“¹⁷⁵

---

¹⁷² KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 226

¹⁷³ tamtéž, s. 312

¹⁷⁴ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 63

¹⁷⁵ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 293

King je znám jako velký obdivovatel klasiků science fiction, takže je nasnadě, že pro intertextuální odkazy použil i některá z významných jmen tohoto žánru. Ve spojitosti s Bořiteli Paprsků se objevuje citace z knihy *451° Fahrenheita (Fahrenheit 451)*: „Ray Bradbury napsal jeden román, jmenoval se *451° Fahrenheita*. „Byla to rozkoš – pálit“, tak zní první věta románu. Nu, a bořit byla taky rozkoš.“¹⁷⁶ Sídlo Bořitelů Devar-Toi navíc Susannah připomíná Bradburyho fiktivní městečko Rájov, které použil v několika povídkách.

Ve spojitosti s roboty se v knize objevuje jméno Asaaca Asimova. Inteligentní humanoidní roboti jsou pojmenováni po něm, což bychom mohli chápat jako poctu tomuto autorovi a jeho literárnímu odkazu: „Nigel vysvětlil, že logické chyby se běžně objevují v čemsi, čemu říkal Asimovovi roboti. Čím chytřejší robot, tím víc logických chyb...“¹⁷⁷

Z dalších jmen se objevují například H. G. Wells, Clifford D. Simak, především jeho ikonické dílo *Prstenec kolem Slunce (Ring Around the Sun)*, Aldous Huxley či Robert A. Heinlein a jeho dílo *Dveře do léta (The Door into Summer)*. V následující ukázce je vedle jeho jména zmíněno ještě několik dalších autorů science fiction: „Dveře s nápisem NENALEZENY v nějakém divném a líbezném jazyce. Kdysi četl román, který se jmenoval *Dveře do léta*, napsal ho... kdo? Nějaký scifista, jejichž knížky si věčně tahal domů z knihovny, svoje spolehlivé oblíbené, dokonalé pro dlouhá letní prázdninová odpoledne. Murray Leinster, Poul Anderson, Gordon Dickson, Isaac Asimov, Harlan Ellison... Robert Heinlein. Pomyslel si, že *Dveře do léta* napsal Heinlein.“¹⁷⁸

King neopomíjí ani velké autory světové literatury, v *Temné věži* najdeme aluze na dílo Williama Shakespeara, Johna Ernsta Steinbecka, Jr., Charlese Dickense (např.: *Vánoční koleda* či *Tajemství Edwina Drooda*). Nechybí ani Dante Alighieri, je připomenut nápis nad branou Pekla z jeho vrcholného díla *Božská komedie*: „Nápis na těchto dveřích nebyl z filmu, a jen Susannah věděla, že pochází z Danta. ZANECHTE NADĚJE, KDO SEM VSTOUPÍTE.“¹⁷⁹

---

¹⁷⁶ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 357

¹⁷⁷ tamtéž, s. 146

¹⁷⁸ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 465

¹⁷⁹ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 622

V neposlední řadě King využil i klasické pohádky. Mimo jiné se několikrát objevuje parafráze *Perníkové chaloupky*, je zmíněna *Pohádka o Mášence* či také u nás nepříliš známá moderní pohádka *Dáma nebo tygr?* (*The Lady, or the Tiger?*) amerického humoristy Franka Richarda Stocktona, která, stejně jako skladba *Hey Jude*, existuje s drobnými změnami jak v našem, tak v Rolandově světě.

8. Intertextualita v rámci vlastního díla

V poslední části *Temné věže* mluví postava pravnučky Aarona Deepneaua s Rolandem o Stephenu Kingovi, který stvořil jeho svět ve svých knihách. Vysvětluje mu, že tento fikční svět „prosákl“ i do některých dalších děl autora, která nejsou s příběhem o *Věži* na první pohled spřízněna: „Stephen King napsal skoro čtyřicet knih ... neobvyklý počet, včetně těch nejranějších, obsahuje nějakou zmínku o *Temné věži*. Jako by na ni neustále myslel, hned od začátku.“¹⁸⁰

Ačkoli se jedná o součást fikčního vyprávění, King přiznává, že je tomu tak i ve skutečnosti. Rukopis úvodní části prvního dílu *Pistolník* napsal během posledního ročníku vysoké školy: „...jednoho večera v březnu 1970 jsem usedl ke staré kancelářské underwoodce a odštípnutým „m“ a křivým „o“ a napsal jsem slova, kterými začíná tento příběh: *Muž v černém prchal přes poušť a pistolník mu byl v patách*.“¹⁸¹ Kompletní příběh byl ovšem vydán až v roce 1982, o dvanáct let později. Mezi tím stihl King vydat deset jiných knih.

V doslovu *Pistolníka* King píše, že rukopis sice ležel dlouho odložený, jeho příběh byl ovšem celou dobu živý. Několikrát se vyjádřil, že *Temná věž* je jeho celoživotní ságou, že je pro něj jeho vlastním *Pánem prstenů*. Tušil to už od začátku, ačkoli v roce 1982 příliš nevěřil, že ji někdy zvládne dokončit: „Vzhledem k rychlosti, jakou moje práce dosud pokračovala, bych musel žít asi tak tři sta let, než bych *Věž* dokončil, tuto část, „*Pistolník a Temná věž*“, jsem psal více než dvanáct let. Tolik času jsem žádné jiné knize nevěnoval... ale možná by bylo čestnější říct to jinak: žádná moje nedokončená kniha nezůstávala v mé hlavě tak dlouho živá a životaschopná...“¹⁸²

Stejně jako King nepsal kontinuálně celou sérii, nenapsal v jednom kuse ani první díl. Vždy psaní *Věže* prokládal prací na jiných knihách: „Do pistolníkovra světa jsem se vrátil, když mi šlo špatně „*Prokletí Salemu*“ („*Orákulum a Hory*“), a o smutném konci chlapce Jakea jsem napsal

---

¹⁸⁰ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 446

¹⁸¹ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 197

¹⁸² tamtéž, s. 195

poté, co jsem viděl jiného chlapce, Dannyho Torrance, jak uniká z jiného zlého místa v *Osvícení*. Vlastně jediná doba, kdy jsem se v myšlenkách ani chvílemi neobracel k pistolníkovi nehostinnému, a přesto úchvatnému světu (aspoň takový mi vždycky připadal), byla tehdy, když jsem obýval jiný svět, který vypadal naprosto skutečně, postapokalyptický svět v knize *The Stand*.¹⁸³ To však není úplně pravda, protože nakonec se Kingovi podařilo s jeho ságou intertextuálně propojit i *The Stand* (*Svědectví*).

Kingova míra intertextuality v rámci vlastního díla je podivuhodná, a ačkoli existuje v tomto ohledu několik zásadních děl, kterým níže věnujeme samostatné kapitoly (ve většině vystupují postavy, které se později objeví v některé z knih série), existuje ještě mnoho dalších Kingových děl, ve kterých najdeme drobné aluze na toto zásadní dílo, nebo se naopak v náznacích objevují na stránkách *Temné věže*.

8.1 Dračí oči

V roce 1987, pět let po vydání prvního dílu *Temné věže*, napsal King pro svoji dceru Naomi pohádkový fantasy příběh *Dračí oči* (*The Eyes of the Dragon*). Jeho děj zasadil do království Delain: „Kdesi v jednom království zvaném Delain žil král a ten měl dva syny ... Roland Dobrotivý nebyl zrovna nejlepším králem, jakého země poznala, ale ani tím nejhorším.“¹⁸⁴ Už královo jméno nám naznačuje spojitost s fikčním světem *Temné věže*. Mnohem důležitější je však postava temného muže, který je královým rádcem: „Obyvatelé Delainu mu někdy říkali Flagg Kapucatý, jindy prostě temný muž. ... Říkali o něm, že je docela zachovalý, ale ten výraz vyjadřoval spíš tíseň než poklonu. Přišel do Delainu z Garlanu v dobách Rolandova dědečka. Tehdy vypadal jako hubený čtyřicátník s přísným obličejem. Teď v závěru vlády krále Rolanda vypadal jako hubený padesátník s přísným obličejem. Mezitím však neuplynulo deset let, ani

---

¹⁸³ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 198

¹⁸⁴ KING, Stephen: *Dračí oči*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 2. vydání, s. 7

dvacet – uplynulo celkem sedmdesát šest let. ... Ve skutečnosti přicházel do Delainu často. Pokaždé pod jiným jménem, ale vždycky se stejným nákladem strastí, bídy a smrti.“¹⁸⁵

Víme, že postava Flagga dokáže procházet mezi světy, ale v tomto případě King zasadil knihu do stejného fikčního světa, v němž se odehrává *Temná věž*. Tohoto světa se částečně dotýká víc příběhů autora, což můžeme označit za typické v rámci postmoderního přepisu¹⁸⁶. Lubomír Doležel nazývá tento typ intertextuality „extenzionální“. Intertextuální vztahy zde existují v rámci rozšířené struktury fikčního světa, jinými slovy jde o „sdílení téhož (byť pozměňovaného) fikčního světa mezi různými díly“.¹⁸⁷

Na podporu tvrzení, že se příběh *Dračích očí* odehrává ve fikčním světě *Temné věže*, najdeme v textu několik důkazů. Jako jedno z království je zmíněno Západní panství (odtud pochází Roland), svět má stejná souhvězdí (je zmíněna Stará hvězda) a objevují se i mutace následkem dávné katastrofy – Flagg například vlastní dvouhlavého papouška. Také je zmíněn Cöos, místo, kde v knize *Čaroděj a sklo* žila čarodějnice Rhea: „Venku naříkal a kvílel vítr – staré báby se krčily v postelích a budily se a říkaly manželům, že Rhiannon, Černá čarodějnice z Cöosu, právě asi létá na koštěti a děje se něco nekalého.“¹⁸⁸ Stejně tak je v knihách *Temné věže* naopak zmíněno království Delain či Garlan, a Rolandův život je dokonce s tímto příběhem okrajově svázán. Jeho dědeček se kdysi vydal zabít draka, kterého už před ním skolil právě král Roland v *Dračích očích*: „Vnuč Alarika?“ „Tak, Alarika,“ řekl Roland, „toho rusovlasého.“ „O jeho vlasech nic nevím, ale vím, proč odešel do Garlanu. Víš to taky?“ „Aby zabil draka.“ „A zabil?“ „Ne přišel pozdě. Posledního draka v tom kousku světa zabil jiný král, ten byl později zavražděn.“¹⁸⁹

Roland se podle všeho dokonce krátce setkal s princem Tomášem, mladším bratrem budoucího krále Petra, a s jeho komorníkem Denisem. Oba hrají v příběhu *Dračích očí*

---

¹⁸⁵ KING, Stephen: *Dračí oči*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 2. vydání, s. 40-41

¹⁸⁶ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 409

¹⁸⁷ tamtéž, s. 138

¹⁸⁸ KING, Stephen: *Dračí oči*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 2. vydání, s. 71

¹⁸⁹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 182

podstatnou roli a v úplném závěru se vydávají na cestu, aby dostihli temného muže: „,Abych našel Flagga,‘ odpověděl Tomáš. ‚Někde tam je. V tomto světě nebo v jiném, někde je.... ‚Šel bych, pane Tomáši, jestli mě vezmeš s sebou, půjdu s tebou na tu výpravu bok po boku.‘ Tomáš se slzami v očích na krajíčku řekl: ‚Vezmu tě rád, můj dobrý Denisi.‘¹⁹⁰ Když Roland myslí na okamžik, kdy se poprvé setkal s Flaggem, vzpomene si i na dva muže, kteří ho pronásledovali: ‚Jeden z těch lidí byl netvor, o němž pistolník věřil, že je to přímo démon, netvor, který předstíral, že je člověk a říkal si Flagg. Pistolník ho viděl jen krátce a to už bylo ke konci, kdy se jeho země řítila do chaosu a konečně zkázy. Těsně v patách mu byli dva mladí muži, zoufalí a přesto odhodlaní, muži, kteří se jmenovali Dennis a Thomas.‘¹⁹¹

8.2 Svědectví

Úplně poprvé se postava Randalla Flagga objevuje v Kingově díle v roce 1978, kdy vychází rozsáhlý postapokalyptický román *Svědectví (The Stand)*. Svět v něm zasahuje uniklý virus superchřipky (tzv. Kapitán Trips), který vymytí prakticky veškeré obyvatelstvo planety. Přeživší se začnou díky snům, které je vedou, shromažďovat na dvou místech. Ti „dobří“ založí tzv. Svobodnou zónu, zločinci se shromažďují v Las Vegas kolem tajemného muže v kápi, který chce využít stále fungující techniku, aby vyhladil i zbytek přeživších, pokud možno už navěky: „Po US 51 směrem na jih si vykračoval Randall Flagg, temný muž, a naslouchal nočním zvukům, které z obou stran dorážely na úzkou silnici. ... Ve tváři se mu zračilo temné veselí a možná byste si řekli, že ho má i v srdci – a měli byste pravdu. ... Už byl téměř čas ke znovuzrození. Věděl to. Proč by jinak náhle uměl kouzlit?“¹⁹²

Stejně jako v *Dračích očích* a *Temné věži* King i zde prohlašuje, že Flagg má mnoho jmen a že je téměř nesmrtelný: „Přišel z jiného času. Nezná sám sebe. Má jméno tisíce démonů. Ježíš ho

---

¹⁹⁰ KING, Stephen: *Dračí oči*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 2. vydání, s. 245-246

¹⁹¹ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 380

¹⁹² KING, Stephen: *Svědectví*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 2. vydání, s. 181-85

jednou shodil do stáda prasat. Jeho jmen je nespočet. Bojí se nás. My jsme uvnitř. Umí kouzlit. Může zavolat vlky a žít ve vránách. Je to král nicoty.“¹⁹³ Mimo jména Randall Flagg vystupuje také jako Richard Fannin, Rudin Filaro, Richard Frye, Robert Franq, Ramsey Forrest, Russel Faraday nebo jako Kráčejíci frajer (v originále The Walkin' Dude), což je ve *Svědectví* chybně přeloženo jako „Chodec Dude“.

Už v této fázi (vše nasvědčuje tomu, že toto je mladší verze Flagga než ta, která se objeví ve světě *Temné věže*), je nepochybně sluhou Karmínového krále. Důkazem je vlastnictví kamenů, které v sobě mají královo rudé oko: „Pravá ruka něco držela vedle pravého oka. Když se na to Lloyd podíval, proběhl jím nával horka a zimy. Vypadalo to jako černý kámen, černý jako zkamenělá smůla. Uprostřed byla červená puklina, a Lloyd v ní viděl strašlivé oko, krvavé a přimhouřené, které na něj zírá.“¹⁹⁴ Ve světě po nákaze zůstanou po Flagгови stopy, o čemž se může Rolandova skupina přesvědčit v úvodu knihy *Čaroděj a sklo*, když se skrze řidinu mezi světy dostane do Topeky v Kansasu: „Kdosi pomaloval sprejem obě cedule označující sestupnou zatáčku nájezdu. Na ceduli s nápisem ST. LOUIS 215 kdosi černě načmáral BACHA NA KRÁČEJÍCÍHO FRAJERA. Na Druhé ceduli hlásající PŘÍŠTÍ ODPOČÍVADLO 15 KM přibylo tlustými červenými písmeny SLÁVA KARMÍNOVÉMU KRÁLI.“¹⁹⁵

Důkazem toho, že se ocitli právě ve verzi fikčního světa *Svědectví*, jsou noviny, které v prázdném městě najdou: „Největší americká krize – a možná i světová – se přes noc dále prohloubila, protože takzvaná superchřipka, na Středozápadě známá jako Tubový krk a v Kalifornii Kapitán Trips, se šíří dál.“¹⁹⁶ Zároveň se ale dozvídáme, že *Svědectví* se neodehrává ani v našem „klíčovém“ světě (nákaza propukla v roce 1986, spisovatele Stephen Kinga však hrdinové navštěvují i v roce 1999), ani v realitě, odkud pochází Susannah, Eddie a Jake:

---

¹⁹³ KING, Stephen: *Svědectví*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 2. vydání, s. 749

¹⁹⁴ tamtéž, s. 341

¹⁹⁵ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 103-104

¹⁹⁶ tamtéž, s. 87

„Vyčítavě se podívala na Eddieho. Pak mu podala noviny a hnědým prstem poklepala na datum nahoře. Stálo tam 24. června 1986. Eddieho vtáhl pistolník do svého světa o rok později.“¹⁹⁷

Ve *Svědectví* dokonce narazíme na výraz „ka“, o devět let dříve, než ho King poprvé užil v *Temné věži*: „A s mrazivou jistotou mu došlo, že tohle je Protivník, jeho duše, jeho ka nějak promítnuté do téhle promáčené, šklebící se vrány...“¹⁹⁸ Drobná aluze na svět ze *Svědectví* se pak objevuje v knize *Zpěv Susannah*: „Nahradili kouzlo svými stroji, rozumíš, a teď ty stroje selhávají. V některých světech velké mory vyhladily celé obyvatelstvo.“ „Jeden z nich jsme viděli,“ řekla tiše, „říkali tomu superchřipka.“¹⁹⁹

8.3 Prokletí Salemu

Randall Flagg není jedinou Kingovou postavou, která vystupuje jak v *Temné věži*, tak i v jiných autorových knihách. Otec Donald Callahan se poprvé objevil v roce 1975 v druhém Kingově románu *Prokletí Salemu (Salem's Lot)*, jako jedna z vedlejších postav s neuzavřeným osudem. Callahan zde s několika dalšími obyvateli městečka a spisovatelem Benem Mearsem bojuje proti upírům, kteří postupně přebírají vládu na Lotem. Callahanova postava je vykreslena jako alkoholik, natolik slabý ve víře, že nakonec není v rozhodujícím souboji schopen porazit hlavního upíra Barlowa. Z města utíká poté, co ho Barlow donutí napít se jeho krve, a navěky ho tak poznamená. Zde jeho stopu ztrácíme a postava se znovu objevuje až v knize *Vlci z Cally* v roce 2003: „Cizinec měl na sobě dlouhý černý kabát, rozepnutý, pod ním tmavou košili s kolárkem. Vlasy měl dlouhé a bílé, na spáncích a vpředu mu trčely jakoby ve strachu. Na čele měl jizvu ve tvaru T. ... „Můj domov je nyní Calla Bryn Sturgis. Předtím mi byl domovem Detroit v Michiganu, kde jsem pracoval v útulku pro bezdomovce, vařil polévku a vedl schůze

---

¹⁹⁷ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 89

¹⁹⁸ KING, Stephen: *Svědectví*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 2. vydání, s. 857

¹⁹⁹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 109

anonymních alkoholiků ... A ještě předtím jsem byl v New Yorku. A ještě předtím v městečku Jerusalem's Lot ve státě Maine. ²⁰⁰

Callahan Rolandově družině vypráví svůj příběh. King k tomuto účelu ve *Vlci z Cally* použil metodu přímé citace z knihy *Prokletí Salemu*. Můžeme zde nalézt explicitní přítomnost původního pretextu, který je vyznačen kurzívou. Někdy i několikastránkové pasáže jsou opsány doslovně a doplněny Callahanovými parafrázemi zbytku příběhu: „Callahan se přestal usmívat. Mnul si zjizvenou pravici podobně, jako si pistolník mnul bok. Zdálo se, že si to neuvědomuje. ‚Ten upír mi něco navrhl. Prý chlapce pustí, jestli já odložím krucifix, který jsem pořád držel. Postavíme se proti sobě beze zbraní. Jeho víra proti mé. Souhlasil jsem. Bůh mi pomoz, já jsem souhlasil. Chlapec‘ *Chlapec utekl, zmizel jako vír na tmavé vodě. Zdá se, že Barlow vyrostl. Jeho vlasy, sčesané z čela po evropském způsobu, jako by se mu kolem lebky vznášely. Má na sobě tmavý oblek a zářivě červenou kravatu, úhledně uvázanou, a Callahanovi připadá jako součást temnoty, která ho obklopuje. Rodiče Marka Petrieho leží mrtví u jeho nohou, lebky mají napadrt’.* ²⁰¹

Část vyznačená kurzívou je doslovnou citací z *Prokletí Salemu*. Následující pasáže z obou knih se liší pouze v překladu: „Podá řidiči dvacku a řekne: ‚Můžete mi přinést láhev?‘ ‚Pane, předpisy -‘ ‚A drobné si samozřejmě nechte. Půllitr bude stačit.‘ ‚Nepotřebuju, aby mi někdo v autobuse vyváděl. Za dvě hodiny jsme v New Yorku. Tam můžete dostat, co chcete.‘ ²⁰² Původní český překlad *Prokletí Salemu* se pak odlišuje pouze v detailech: „Vytáhl dvacku. ‚Můžete mi přinést láhev?‘ ‚Pane, předpisy -‘ ‚A drobné si samozřejmě nechte. Půllitr bude stačit.‘ ‚Já nemám zapotřebí, aby mi někdo v autobuse vyváděl, pane. Za dvě hodiny jsme v New Yorku. Tam dostanete, co chcete.‘ ²⁰³

Právě odjezdem Callahana z Lotu jeho původní příběh končí, a ačkoli jeho další vyprávění o následujícím osudu ve *Vlci z Cally* obsahuje stejně graficky odlišené pasáže, jde tentokrát o

---

²⁰⁰ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 110

²⁰¹ tamtéž, s. 243

²⁰² tamtéž, s. 247

²⁰³ KING, Stephen: *Prokletí Salemu*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 3. vydání, s. 409

falešné citace, které se nikdy v žádném jiném textu neobjevily. *Temná věž* nám dokresluje celý Callahanův příběh. Nejprve jeho život před tím, jak je popsán v *Prokletí Salemu*, poté jeho osudy po útěku, včetně toho, jak v našem světě zemřel a dostal se do světa *Věže*, podobně jako Jake.

V závěru *Vlků z Cally* pak Roland objeví knihu *Prokletí Salemu* od Stephen Kinga a Callahan zjistí, že je postavou v něčem románu (viz kapitola o metafikci v naší práci). V této pasáži najdeme hned několik citací a parafrází pretextu: „Callahan našel stránku a přečetl toto: ‚*V nezralých dobách semináře dal jeden přítel otci Callahanovi...*‘ Zmlkl, jeho oči letěly po řádcích slov dál. ‚Pokračuj,‘ pobídl ho Eddie. ‚Přečti to, otče, nebo to udělám já.‘ Callahan pomalu pokračoval. ‚...otci Callahanovi ubrousek s rouhačskou výšivkou, nad kterou Callahan vybuchl v poděšený chechot, ale jak roky mýjely, připadal mu text čím dál pravdivější a méně rouhavý: *Bože, dopřej mi VYROVNANOST, abych přijal to, co nemohu změnit, HOUŽEVNATOST, abych změnil to, co změnit mohu, a HODNĚ ŠTESTÍ, abych to moc často nekurvil. To vše vyvedeno staroanglickým písmem s vycházejícím sluncem v pozadí. Když teď stál před pozůstalými... pozůstalými Dannyho Glicka, staré krédo... staré krédo se mu znovu vybavilo.*‘ Ruka s knihou poklesla. Kdyby ji Jake nechtyl, nejspíš by dopadla na podlahu jeskyně. ‚Ty jsi ho měl, že?‘ řekl Eddie. ‚Ty jsi opravdu takový ubrousek měl, že?‘ ‚Dal mi ho Frankie Foyle,‘ přisvědčil Callahan.²⁰⁴ Část označená kurzívou je zde přímou citací stran 152-153 v *Prokletí Salemu*.²⁰⁵

Aluze na *Prokletí Salemu* se pak ještě několikrát objevují v následující knize *Zpěv Susannah*, obzvlášť v pasážích, kdy Roland a Eddie pátrají po jejím autorovi. V závěru před rozhodující bitvou si pak Callahan vzpomene na svůj neúspěšný souboj s upírem: „Když Callahan sáhl po pytli, přistihl se, že si vzpomněl na poslední setkání s Barlowem, králem upírů ... Najednou vzpomínal na to, jak se s Barlowem utkal v domě Marka Petrieho, kde už Markovi rodiče leželi mrtví upírovi u nohou, s lebkami rozbitými a mozkiem, ach, tak rozumným, rozmačkaným na kaši.“²⁰⁶ Celá Callahanova závěrečná bitva s upíry v *Temné věži* je pak v podstatě parafrází té první, jakousi druhou šancí, ve které kněz znovu najde svoji ztracenou víru a tentokrát nezklame, i když při střetu zemře.

---

²⁰⁴ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 630

²⁰⁵ KING, Stephen: *Prokletí Salemu*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 3. vydání, 463 s.

²⁰⁶ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 298

8.4 Nespavost

„Pokud King někdy napsal nějakou klíčovou knihu, Rolande – kromě seriálu o *Temné věži* -, myslíme, že je to určitě tahle.“ ... Pistolník odstranil sponku a vytáhl neobyčejně tlustý svazek s červenobílou obálkou. Nebyl na ní žádný obrázek, jenom jméno Stephen Kinga a jediné slovo. Červená znamená Král, bílá Artura Elda, pomyslel si. Bílá nad červenou, to je Ganova věčná vůle. Nebo to možná byla jenom náhoda. „Co to slovo znamená?“ zeptal se Roland a poklepal na titul. „Nespavost,“ řekla Nancy.²⁰⁷

Román *Nespavost (Insomnia)* vyšel Kingovi v roce 1994, tedy deset let předtím, než se postava z něj – chlapec jménem Patrik Danville – objeví v posledním díle *Temné věže*, a sehraje klíčovou roli v Rolandově cestě za Věží. Patrik je však v *Nespavosti* pouze vedlejší postavou. Román vypráví o Ralfu Robertsovi, který po smrti své ženy začne trpět nespavostí, která mu postupně umožní částečně nahlédnout do jiného světa – do světa aur a podivných bytostí, které slouží vyšším silám. V posledním dílu *Temné věže* je Rolandovi kniha představena jako klíčová pro jeho vlastní příběh, protože obsahuje pravděpodobně nejvíc aluzí na tento fikční svět.

Zápornou postavou *Nespavosti* je Ed Deepneau, který má stejné příjmení jako Rolandův přítel ze skutečného světa Aaron Deepneau. Je to právě Aaronova praneteř, která Rolanda do tajemství knihy zasvěcuje: „Deepneau v *Nespavosti* je šílenec, nad kterým získá moc Karmínový král.“ ... Roland se upřeně díval na praneteř Aarona Deepneaua. „On se tam zmiňuje o Karmínovém králi? Pod jeho skutečným jménem?“²⁰⁸ Ed o Karmínovém králi mluví s Ralfem, tvrdí, že řídí jeho kroky a nazývá ho Králem Krkavcem: „Herodes byl jen jednou z jeho inkarnací. Král Krkavec přeskakuje z těla do těla a z generace na generaci ... a pořád hledá mesiáše. Zatím ho nenašel, ale tentokrát by to už mohlo být jiné.“²⁰⁹

Ralf má v *Nespavosti* zabránit Edovi v atentátu na zdravotní centrum. Postupně se dozvídá, že vyšším bytostem jde především o záchranu Patrika, kterému jsou v té době čtyři roky. Ještě

---

²⁰⁷ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 447

²⁰⁸ tamtéž, s. 447

²⁰⁹ KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, s. 75

totiž nenadešel čas jeho určené smrti, po které se znovu objeví ve světě *Věže*, aby se nakrátko přidal k Rolandově výpravě: „Čas od času se stane, že se objeví člověk, jehož život ovlivňuje nejen životy všech, kdo obývají svět Smrtných, ale i všech bytostí na mnoha patrech jak nad světem Smrtným, tak pod ním ... Pokud se to Deepneauovi nepovede, bude chlapec opět v bezpečí – prožije svůj život v klidu až do chvíle, kdy přijde jeho čas a on vystoupí na ten stupeň, kde musí sehrát svoji krátkou, ale rozhodující a významnou úlohu.“²¹⁰

Roland je upozorněn, že Patrik pro něj ještě bude důležitý a že by ho měl na své cestě najít, protože už jako malý s ním byl spojen: „V tom příběhu Karmínový král využije Eda Deepneaua, aby zabil jedno dítě, chlapce, jmenuje se Patrik Danville. Těsně před útokem, když Patrik čeká s matkou, až jedna žena pronese řeč, ten chlapec nakreslí obrázek, na kterém ty, Rolande, a Karmínový král, vypadáte jako uvěznění na vrcholu Temné věže.“²¹¹ V *Nespavosti* je Patrikova kresba popsána následovně: „Uprostřed se tyčila k modrému nebi s buclatými bílými obláčky tmavá věž, postavená z černých kamenů. Obklopovalo ji pole sytě rudých růží. Kousek stranou stál nějaký muž ve vyšisovaných modrých džínách. Kolem pasu měl dva nábojové pásy a u boků dvě pouzdra na pistole. Úplně na vrcholku té věže stál muž v červeném plášti a díval se na pistolníka dole s výrazem, v němž se mísila nenávist se strachem ... ‚Kdo je tohleto?‘ zeptala se a ukázala na malou postavu, shlížející žárlivě z vrcholu tmavé věže. ‚To je Červený král,‘ řekl Patrik. ‚Aha, Červený král. A kdo je ten muž s pistolemi?‘ ... ‚Ten se jmenuje Roland, mami. Někdy se mi o něm zdá. Je to král.“²¹²

V *Nespavosti* nalezneme mnoho drobných aluzí, které prozrazují spojení s fikčním světem *Věže*. Ralf má například při rozhovoru s vyššími bytostmi krátkou vidinu Temné věže: „‚Pokus se představit si život jako nějakou budovu, Ralfe – jako mrakodrap, řečeno po vašem.‘ To asi nebude přesně typ budovy, který má Klotho na mysli, usoudil Ralf. Na prchavý moment se zdálo, že zachytí obraz představy toho druhého ... obraz mohutné věže z kamene černého jako saze, stojící na poli plném rudých růží. Po jejím obvodu se vinou štěrbin oken. Pak ten obraz

---

²¹⁰ KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, s. 536-537

²¹¹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 448

²¹² KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, s. 570-571

zmizel.²¹³ V jedné pasáži *Nespavosti* se dokonce dozvídáme informaci o patrech *Věže*, kterou série neobsahuje: „...mimo patra existence Smrtných a patra dlouhověkých, na němž existujeme my – Lachesis, Atropos a já -, jsou ještě další. Tato patra obývají stvoření, jimž říkáme Nesmrtelní, protože žijí věčně – nebo tak dlouho, že v tom vlastně není žádný rozdíl.“²¹⁴

Několikrát je použit výraz „ka“: „Je to prostě tak, že to, čemu vy říkáte možnost volby, tvoří součást něčeho, co my nazýváme ka – velké kolo života.“²¹⁵ A jednou i jeho variace „ka-tet“: „Všechny nás spojuje Účel,“ řekl náhle Dorrance. „Je to ka-tet, což znamená jeden z mnoha. Je to způsob, jakým řada rýmů vytváří báseň.“²¹⁶

Ralf získá v *Nespavosti* schopnost vidět aury, a pokud má někdo zemřít, vidí okolo něj černou barvu, kterou nazývá „sak na mrtvoly“. Stejnou auru vidí Eddie v knize *Zpěv Susannah* okolo postavy Stephena Kinga, kterého s Rolandem navštíví. Roland pro ni použije podobné označení: „Viděl jsi tamto kolem něho? Ten černý závoj?“ ,Todanu, ano. Děkuj otci, že je pořád slabá.“ ,Co je to todana? Zní to jako todes.“ Roland přikývl. „Je to variace stejného slova. Znamená to pytel na mrtvoly. Je poznamenaný.“²¹⁷

V samém závěru je Patrik zachráněn a na chvíli se fikční svět *Nespavosti* prolíná s fikčním světem *Temné Věže*. Máme možnost vidět Rolanda někdy během jeho osamělého pronásledování muže v černém přes poušť: „Světy, jejichž oběžné dráhy byly na chvíli narušeny, se opět zklidnily, a v jednom z těchto světů - v poušti, představující apoteózu všech pouští, se muž jménem Roland zavinul do své pokrývky a opět klidně usnul pod temnou oblohou, plnou neznámých souhvězdí.“²¹⁸

---

²¹³ KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, s. 359

²¹⁴ tamtéž, s. 378

²¹⁵ tamtéž, s. 366-67

²¹⁶ tamtéž, s. 457

²¹⁷ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 274

²¹⁸ KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, s. 572-573

8.5 Srdce v Atlantidě

V roce 1999 vyšla Kingovi sbírka dvou novel a tří povídek pod souhrnným názvem *Srdce v Atlantidě* (*Hearts in Atlantis*). První novela ve sbírce nese název *Ničemní muži ve žlutých pláštích* (*Low Men in Yellow Coats*) a vypráví příběh Teda Brautigana, zasazený do Connecticutu v roce 1960. Ted je Bořitel, člověk s výjimečnými psychickými schopnostmi, který utíká před Ničemnými muži, posluhovači Karmínového krále. Během svého skrývání se spřátelí s mladým chlapcem Bobbym Garfieldem a prozradí mu některá ze svých tajemství. Najme ho, aby se díval po znameních, která prozrazují, že jsou Ničemní muži nablízku: „Až budeš chodit po městě, dívej se po vývěskách o ztracených zvířatech na zdech, ve výkladních skříních, nalepených na telefonní sloupy v obytných čtvrtích ... A teď – víš jak si děti kreslí panáky na chodník? Bobby přikývl. ‚Dívej se po těch, u kterých jsou někde poblíž nakreslené hvězdy nebo měsíce, obvykle křídou jiné barvy. Dívej se po ocasech draků, zavěšených na telefonních drátech.“²¹⁹

Na knize *Prstenec kolem Slunce* Clifforda D. Simaka mu vysvětlí princip paralelních světů, občas používá výrazy z Rolandova světa (například „ka-mai“, výraz pro šaška) a nakonec mu prozradí i něco málo o mužích, kteří ho pronásledují: „Odkud přicházejí, Tede?‘ ‚Z temného místa.‘ ... ‚Z jiného světa, jako v Prstenci kolem Slunce? Je to tak, že?‘ ... ‚Ano,‘ řekl nakonec. ‚Přicházejí z jiného světa. Z jiného kde a jiného kdy. To je všechno, co ti můžu říct.“²²⁰

Stejně jako Ralf v *Nespavosti* má Bobby krátké vize druhého světa. Nejprve ve snu vidí oko Karmínového krále: „Šarlatové oko na žlutém kabátci pana Bidermana se najednou ještě víc rozevřelo... a zadívalo se stranou. Bobby byl neviditelný, jeho tělo bylo o jeden svět na stoupající spirále vlčka níž... ale červené oko ho uvidělo. To červené oko vidělo všechno.“²²¹ Nakonec pochopí i princip *Věže* a *Paprsků*: „Hvězdy a za nimi další hvězdy, otáčející se v černotě. Je Věž,

---

²¹⁹ KING, Stephen: *Srdce v Atlantidě*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 1. vydání, s. 49-50

²²⁰ tamtéž, s. 133

²²¹ tamtéž, s. 151

pomyslel si. Ta drží všechno pohromadě. Jsou Paprsky, které ji nějak chrání. Je Karmínový král, a Bořitelé, kteří ničí Paprsky...²²²

V závěru novely Ničemní muži Teda dopadnou poté, co ho udá Bobbyho matka. Bobby je svědkem jejich rozhovoru, ve kterém mluví o Tedově práci, světě *Věže* a dokonce i Rolandovi a jeho družině: „Myslím, že ho vezmeme sebou, Tede. Nemá přirozenou schopnost Bořitele, ale stejně... všechny věci slouží Králi, jak víš.“ ... „Všechny věci souží Paprsku,“ pronesl Ted suchým, nabádavým hlasem. ... „Dlouho už nebudou. ... Jsi bořitel, Tede. Byl jsi k tomu stvořen, zrozen. A když ti povíme, abys bořil, tak budeš bořit, u Boha. ... Chci toho chlapce ... jako dárek Králi.“ „Pochybuji, že by ti Karmínový král poděkoval za bezvýznamného krasavce, pokud mu to zkříží plány,“ řekl Ted. „Jeden pistolník -“ „Pistolník, pche!“ „Jenže on a jeho přátelé už došli k hranicím Konečného světa ... Potřebujete každého a nejvíc potřebujete mě. Protože jsem nejlepší ... Dokud se Paprsky nezbortí, zůstane Temná věž stát...“²²³

Ve fiktivním deníku spisovatele Stephena Kinga, který je umístěn na konec knihy *Zpěv Susannah*, autor přemýšlí, jakým způsobem Ted zasáhne do příběhu *Temné věže*. Také si přiznává, že mu fikční svět *Věže* čím dál víc proniká do jiných příběhů: „Otázka: Potká někdy Roland Deschain a jeho přátelé kamaráda Bobbyho Garfielda, Teda Brautigana, a kdo jsou vůbec ti ničemní muži, kteří honí starého Tedouše? Čím dál víc mých knížek mi připadá jako nakloněné koryto, kterým všechno nakonec steče do Středosvěta a Konečného světa. Temná věž je můj überpříběh, o tom není sporu.“²²⁴

V závěrečném dílu série *Temná věž*, vydaném o pět let později, se Tedova postava objevuje znovu. Opět pracuje jako Bořitel Paprsků a když se setká s pistolnickou družinou poprvé, splete si Jakea s Bobbym: „Pistolníci!“ křičel muž s bílými vlasy. „Jste přece pistolníci? Jestli ano, nestřílejte! Jsme na vaší straně!“ ... Zarazil se. Jeho oči, skoro stejně modré jako Rolandovy, se rozšířily. Dokonce i v tom šeru Jake viděl, jak ze starcovy tváře vyprchává barva. Jeho přátelé už

---

²²² KING, Stephen: *Srdce v Atlantidě*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 1. vydání, s. 210

²²³ tamtéž, s. 204-205

²²⁴ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 367

ho dohnali, ale nezdálo se, že by si toho všiml. Díval se totiž jenom na Jakea Chamberse. ‚Bobby?‘ vypravil ze sebe tak potichu, že skoro šeptal. ‚Panebože, ty jsi Bobby Garfield?‘²²⁵

Ted jim nastíní svůj plán zničení sídla Bořitelů a sabotování plánů Karmínového krále, načež jim vypráví svůj příběh: ‚„Můj plán byl utéct, mladíku. Tehdy mi to připadalo jako úžasně chytrý nápad. Utekl jsem až do jara roku 1960. Chytili mě a přivedli zpět, s malou pomocí matky mého mladého přítele Bobbyho.“²²⁶ Dozvídáme se detaily z jeho života předtím, než utekl z Devar-Toi, sídla bořitelů, a také to, jak si na svých cestách poprvé všiml, že po něm někdo pátrá. Tato pasáž se velmi podobá vyprávění otce Callahana: ‚„Viděli jste našeho irského setra? Je to sice hloupý dědeček, ale máme ho rádi. Má popálenou přední pravou tlapu ... Zaplatíme velmi velkou odměnu. a potom řádka dolarových značek.“ Komu byly ty vývěsky určeny?‘ zeptala se Susannah ... ‚Ničemní muži,‘ řekl Callahan. ‚Sami si tak říkají, i když jsou mezi nimi i ženy. Jindy si říkají Strážci zákona. Spousta z nich nosí žluté pláště... ale ne všichni ... Oni jsou – ve skutečnosti – jsou to vojáci Karmínového krále...‘²²⁷ Ukáže se také, že Ted se vrátil ke své práci ze strachu o bezpečí svých přátel: ‚„Jeho rebelantské časy skončily. Řekli mu, že pokud bude dělat problémy, pak jeho vzácní přátelé z Connecticutu – jakýsi Robert Garfield a Carol Gerberová – zemřou.“²²⁸

Narozdíl od otce Callahana však Ted pistolníkům nevypráví tu část příběhu, kterou můžeme nalézt v *Srdci v Atlantidě*: ‚„Ticho, Rolande,‘ tišila ho Susannah. ‚Ted‘ bude určitě vyprávět o svém connecticutském dobrodružství. Tuhle část chci slyšet.‘ Ale nikdo z nich si o Tedově connecticutském dobrodružství nic neposlechne. Prostě prohlásí, že je to „příběh na jindy“, a posluchačům poví, že ho chytili v Bridgeportu, když se snažil sehnat dost hotovosti, aby zmizel nadobro. Ničemní muži ho nacpali do auta, odvezli do New Yorku a vzali ho do žebírkového

---

²²⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 180

²²⁶ tamtéž, s. 198

²²⁷ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 270-271

²²⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 211

bufetu, který se jmenuje Jižanské prasátko. Odtud do Ferdiku a z Ferdiku do stanice Hromová tišina. Ze stanice rovnou do Devar-Toi, ach Tede, tak rádi tě vidíme, vítěj zpátky.“²²⁹

Tedův plán v *Temné věži* vyjde a Bořitelé, včetně něj, jsou nakonec osvobozeni. S tím koresponduje závěr novely, kdy Bobby po několika letech dostane od Brautigana obálku, ve které jsou okvětní lístky růže, a pochopí, že je Ted znovu na svobodě: „Není jen jediný svět, pomyslel si Bobby. Není jediný. Jsou jiné světy než tento, milióny světů, a všechny se otáčejí na hřideli Věže. A pak si pomyslel: Znovu jim utekl. Znovu je volný.“²³⁰

8.6 Všechno je definitivní

V roce 2002 King souborně vydal čtrnáct kratších próz pod názvem *Všechno je definitivní* (*Everything's Eventual*). Některé z povídek ve sbírce však byly napsány mnohem dříve, včetně té s názvem *Sestřičky z Elurie* (*The Little Sisters of Eluria*), která se odehrává ve fikčním světě *Temné věže*. Dalo by se dokonce tvrdit, že technicky je součástí série, protože hlavní postavou je Roland Deschain.

Odkaz na tuto povídku najdeme i v šestém díle *Temné věže*, kdy Susannah vzpomíná na to, co jim Roland vyprávěl o svém předchozím putování: „Roland jim kdysi vyprávěl několik příběhů z dob, kdy putoval – o upířích ošetřovatelkách a malých lékařích z Elurie...“²³¹

Podle chronologie bychom *Sestřičky z Elurie* zařadili před události, které se odehrávají v prvním díle samotné série. Roland už je na stopě temného muže a je na cestě sám, ještě však nedošel do města Tull. King ve svém úvodu k povídce objasňuje příčiny jejího vzniku: „Pokud jsem v životě vytvořil nějaké veledílo, pak nejspíš půjde o dosud neukončenou sedmidílnou sérii o Rolandovi Deschainovi z Gileadu a jeho hledání *Temné věže*, která představuje osu bytí. Někdy v r. 1996 nebo 1997 se mě zeptal Ralph Vicinanza (kdysi mi dělal agenta a zástupce autorských

---

²²⁹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 264-265

²³⁰ KING, Stephen: *Srdce v Atlantidě*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 1. vydání, s. 230

²³¹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 216

práv pro zahraničí), jestli bych nechtěl přispět povídkou o Rolandových mladších letech do jakési antologie fantasy, kterou dával dohromady Robert Silverberg...²³²

Roland v příběhu najde opuštěné městečko Elurie, kde ho napadnou Pomalí mutanti a on je velmi vážně zraněn: „Jeho cesta za Temnou věží přece nemohla skončit na sluncem spálené ulici západáckého městečka Elurie, pod rukama několika zelených Pomalých mutantů. Ka určitě nemohlo být tak kruté.“²³³

Ujmou se ho podivné sestřičky (ze kterých se nakonec vyklubou upíři), které nosí na hrudi vyšitu krvavě rudou růži (symbol Věže), a jejich posluhovači, hmyzí doktoři. Roland během uzdravování vzpomíná na staré časy – na přítele Cuthberta, učitele Corta nebo čarodějnici Rheu: „Kdysi, ještě v dobách, kdy se potkal se Susan Delgadovou a zamiloval se do ní, znal jednu čarodějnici, jmenovala se Rhea ... Teď, když otvíral oči a uviděl Rheu, nikoli jednu, ale hned v pěti vydáních, pomyslel si: Tak toto je výsledek vzpomínání na staré časy. Stvořil jsem si Susan, a tím jsem stvořil také Rheu z Coosu. Rheu a její sestry.“²³⁴

Jedna z postav pochází z Delainu, království z *Dračích očí*: „Když se Norman probudil, krátce si s pistolníkem popovídali o domově mladého skauta - byl to Delain, někdy žertem nazývaný Dračí pelech nebo Lhářské nebe. Všechny nádherné příběhy prý pocházejí z Delainu.“²³⁵

V rámci Kingova díla byla povídka napsána po vydání čtvrtého dílu *Čaroděj a sklo*, takže obsahuje nejvíc aluzí právě na Rolandovo mládí a jeho dobrodružství v Mejisu: „Vzpomněl si na matku a otce; vzpomněl si na Ábela Vannaye, který se probelhal životem plným jemné dobroty, a na Eldreda Jonase, který se probelhal životem plným zla... dokud ho Roland nesestřelil ze sedla, jednoho pěkného pustého dne. Vzpomněl si, jako vždy, na Susan. Jestli mě miluješ, tak mě miluj,

---

²³² KING, Stephen: *Všechno je definitivní*. BETA – Dobrovský, Praha 2003. 2. vydání, s. 65

²³³ tamtéž, s. 70

²³⁴ tamtéž, s. 73-74

²³⁵ tamtéž, s. 84

řekla... a tak ji miloval.²³⁶ Zde King použil přímo parafrázi z knihy *Čaroděj a sklo*: „Když se odtrhl od jejích rtů, přitiskla mu ústa k uchu a zašeptala: „Jestli mě miluješ, tak mě miluj. Přiměj mě, ať poruším svůj slib.“²³⁷

V závěru povídky je krátký pohled do Rolandovi nejbližší budoucnosti, což zajišťuje návaznost s prvním dílem *Věže*: „Myslel si, že se snad rozpláče, ale časem to nutkání přešlo; když znovu zvedl hlavu, oči měl suché jako poušť, ke které nakonec přijde, stále ve stopách Waltera, muže v černém.“²³⁸

8.7 Ostatní knihy

Mimo výše uvedených knih, kde se intertextualita vyskytuje ve větší míře, a díla tak svým způsobem dotvářejí komplexnost fikčního světa *Temné věže*, napsal Stephen King také knihy, do kterých vložil drobné aluze na tuto sérii, nepodstatné pro samotný děj a mnohdy lehce přehlédnutelné.

V roce 1998 vyšel Kingovi gotický román *Pytel kostí* (*Bag of Bones*), kde se bez vysvětlení objevuje stejná číselná symbolika jako v *Temné věži* – čísla devatenáct a devadesát devět: „„Děkuju, že jsi mě odnesl“ řekla. „Těch pánů jsem se bála, ale ve stlašidelném domě se mi líbilo. Devasátevět. Stlicken žiká devasátevět, nó.“²³⁹

V prvním případě číslo údajně malé Kyře řekl její plyšový pes. V tom druhém spisovatel Mike slyší ducha své zesnulé manželky: „Zšeřelým pokojem vzdychl jakýsi hlas. Slovům jsem nerozuměl. A záleželo na nich? Co záleželo na dalším nadpřirozeném zjevení – dalším poryvu horkého vzduchu ze záhrobí? Zahřmělo a znovu se ozval vzdech. Tentokrát, protože generátor

---

²³⁶ KING, Stephen: *Všechno je definitivní*. BETA – Dobrovský, Praha 2003. 2. vydání, s. 88

²³⁷ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 307

⁵⁹ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 94

⁶⁰ KING, Stephen: *Pytel kostí*. BETA – Dobrovský, Praha, 2012. 2. vydání, s. 395

ztichl a světla zhasla, takže se pokoj ponořil do šedého stínu, jsem jedno slovo pochytil jasně: Devatenáct.²⁴⁰

Jedna z nejpopulárnějších raných autorových knih *Mrtvá zóna (The Dead Zone)* obsahuje pouze dvě drobné aluze, které hraničí s náhodou: jedna z hlavních postav Sára Bracknelllová bydlí na Flagg street a jedna z obětí masového vraha má ráda dílo Roberta Browninga, kterým se King při psaní *Věže* inspiroval: „Byla celoživotní členkou místní metodistické církve, držitelkou titulu magistry pedagogiky pro nižší stupeň a organizátorkou místních dobročinných akcí. Měla ráda dílo Roberta Browninga...“²⁴¹

Mrtvá zóna je ale naopak zmíněna explicitně robotem Nigelem v posledním díle *Temné věže*: „„Do GMS pronikly předchozí logické chyby, dosud uložené v karanténě.“ Potom prudce trhl hlavou napravo. „Ein, zwei, drei! Svobodu nebo smrt si volím, a je to Greg, koho zřím!“ „Co je GMS?“ zeptal se Jake. „A kdo je Greg?“ dodal Eddie. „GMS je zkratka generálních mentálních systémů ... Pokud jde o Grega, to bude Greg Stillson, postava z jednoho románu, který čtu. Je docela zábavný. Jmenuje se Mrtvá zóna, od Stephena Kinga. Pokud jde o to, proč ho uvádím ve stávajícím kontextu, pak nemám ponětí.“²⁴²

Své místo si na stránkách *Temné věže* našel i autorův debut *Carrie*. Nejprve skrze přímé zmínění knihy a filmu: „„Taky se podle jeho první knížky natočil film, ale na ten jsem nikdy nešel. Připadal mi moc krvavej.“ „Jak se jmenoval?“ Cullum se zamyslel, potom zavrtěl hlavou. „Nemůžu si vzpomenout. Bylo to jedno slovo a vím dost jistě, že to bylo nějaký dívčí jméno, ale víc ze mě nedostaneš.“²⁴³ Později i díky nepřímé aluzi na známou plesovou scénu, kde je Carrie polita krví: „„Co ty víš o tom, jaký to je strávit celej život jako černá ovce, bejt terčem pro kdejakej blbej vtip, vždycky bejt Carrie na pitomým plese?“²⁴⁴

---

²⁴⁰ KING, Stephen: *Pytel kostí*. BETA – Dobrovský, Praha, 2012. 2. vydání, s. 484

²⁴¹ KING, Stephen: *Mrtvá zóna*. BETA – Dobrovský, Praha, 2009. 2. vydání, s. 236

²⁴² KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 145

²⁴³ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 160

²⁴⁴ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 193

V posledním díle *Temné věže* praskne Susannah na obličejí vřed, což je popsáno následovně: „Kromě bolesti, která už trochu ustupovala, se cítila strašně trapně, vzpomněla si na dobu, kdy v tělocvičně dostala první menstruaci a po stehně jí stékal pramínek krve celému světu na očích – hlavně té části světa, se kterou měla třetí hodinu tělocvik. Některé holky po ní začaly pokřikovat, Ucpí si to!, jako by to byla největší legace na světě.“²⁴⁵ Úvodní scéna románu *Carrie* je pak nápadně podobná: „Dívky si náhle všimly, jak Carrie po noze stéká krev. ‚Mě-síč-ky!‘ Nejdřív zavřeštěla Chris Hargensenová. Její hlas narazil na kachlíkové stěny, odrazil se a narazil znovu. Sue Snellová vyprskla, zachváčena podivným, zlobným pocitem nenávisti smíšené s odporem, podrážděností a lítostí. Carrie vypadala tak pitomě, jak tam tak stála a nevěděla, co se děje ... Někdo v pozadí (možná to byla znovu Hargensenová, to Sue v té změti ozvěn nedokázala rozpoznat) zaječel, ‚Dej si vložku.‘“²⁴⁶

Ve fiktivním deníku v knize *Zpěv Susannah King* popisuje svou práci na knize *To (It)* z roku 1986, a ukazuje se, že motiv Želvy jako strážce a Paprsků, držících Temnou věž, se poprvé objevuje už zde: „Včera se mi zdál sen, který asi vnese kreativní změnu do Toho. Co když existuje nějaký Paprsek, který drží Zemi (nebo možná mnoho Zemí) na místě? A že generátor toho Paprsku stojí na želvím krunýři? Z toho bych mohl udělat vrchol románu. Vím, že to vypadá jako blbost, ale jsem přesvědčený, že jsem někde četl, že v hinduistické mytologii je velká želva, která nás všechny nese na krunýři...“²⁴⁷

S obří Želvou plující kosmem se Bill Denbrough setkává v samém závěru knihy *To*: „...byl vystřelován někam ven do naprosté černoty, tou černotou bylo vše, tou černotou byl kosmos a vesmír ... Ale bylo tu i něco jiného ... něco obrovitého, přítomného v temnotě před ním. Někaký Tvar. Nepocíťoval strach, ale nějakou vše prostupující bázeň, byla tu nějaká moc, proti níž To je jen trpaslík ... Směřoval k tomu a spatřil, že to je velká Želva s krunýřem, který září mnoha barvami ... Billovi se zdálo, že ta Želva cítí nejasné opovržlivé překvapení vůči té věci, jež ho sem vrhla. Oči měla Želva milé. Bill si pomyslel, že je určitě tou nejstarší věcí, jakou si kdokoli

---

²⁴⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 583-584

²⁴⁶ KING, Stephen: *Carrie*. Laser, Praha, 1992. 1. vydání, s. 4-5

²⁴⁷ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 355

může představit, mnohem starší než To, které o sobě tvrdí, že je věčné. *Kdo jsi? – já jsem Želva, synu. Já stvořila vesmír...*²⁴⁸

Postava Stephen Kinga si v *Temné věži* vzpomene i na svůj v pořadí třetí román *Osvícení* (*The Shining*): „...přistihl se, že se mu vybavily postavy ze starého příběhu, *Temné věže*. Ne že by jich bylo mnoho, pokud si vzpomínal, většinu jich pozabíjel, dokonce i toho kluka. Asi nevěděl, co jiného si s ním počít ... Jakže se to jmenoval, Jack? Ne, tak se jmenoval ten posedlý tatínek v *Osvícení*. Kluk z *Temné věže* byl Jake.“²⁴⁹ Kingova postava při práci myslí také na romány *Misery* a *Beznaděj* (*Desperation*) a několikrát je zmíněn autorův pseudonym Richard Bachman. Ve fiktivním deníku v knize *Zpěv Susannah* najdeme mimo výše zmíněných také *Řbitov zvířátek* (*Pet Sematary*), *Rose Madder* a *O psaní* (*On Writing*).

V posledním dílu série má King nehodu, a když se probere z bezvědomí, mluví s mužem, který ho srazil, o své knize *Cujo*: „Hned jsem vás poznal. Viděl jsem všechny vaše filmy. Nejradši mám ten o bernardýnovi. Jak se jmenoval ten pes?“ ‚Cujo,‘ řekl King. Toto slovo Roland znal, Susan Delgadová ho někdy používala, když byli spolu sami. V Mejisu slovo cujo znamenalo „milý“. ‚Jo! Ten byl skvělejší! Strašidelnější jak hrom! Jsem rád, že ten malej kluk přežil!‘ ‚V knížce zemřel.‘²⁵⁰

Na závěr je ještě nutné připomenout, že King vystavěl hned několik svých děl na principu jiných dimenzí a paralelních světů, také na možnosti průchodu mezi nimi. V knize *Z Buicku 8* (*From Buick 8*) je tímto průchodem kufr auta: „Ve skutečnosti to žádný model ‘54 nebyl. Nebyl to ani Buick. Nebylo to dokonce ani auto ... *Tam uvnitř je krajina zeměřesení*, řekl Curtis Wilcox. Odskočil jsem od okna. Mohl být mrtvý, jak chtěl, ale promluvil mi přímo do levého ucha. On nebo něco jiného.“²⁵¹

Podobně se příšery z jiného světa dostávají do toho našeho v novele *Mlha* (*The Mist*). Zde za to může nepovedený vojenský experiment, v knize *Beznaděj* pak na průchod mezi světy narazí

---

²⁴⁸ KING, Stephen: *To*. BETA – Dobrovský, Praha, 2009. 3. vydání, s. 937-938

²⁴⁹ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 276

²⁵⁰ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 410

²⁵¹ KING, Stephen: *Z buicku 8*. BETA – Dobrovský, Praha, 2012. 2. vydání, s. 27-28

dělníci v dolech. V knize *Rose Madder* je průchodem do jiného světa obraz starověké kněžky v purpurovém rouchu na pozadí pohanského chrámu, který hrdinka románu náhodně zakoupí.

Počet intertextuálních odkazů v rámci Kingova díla je velmi pozoruhodný. S *Temnou věží* se mu podařilo ve větší či menší míře propojit téměř třetinu svého díla a některé ze souvisejících knih velmi výrazně obohacují její fikční svět.

9. Intermedialita

Pojem intermedialita patří v literární vědě k těm relativně novějším, vznikl až v 80. letech. *Slovník novější literární teorie* charakterizuje tuto disciplínu jako „vztah mezi dvěma sémiotickými systémy (uměleckými druhy), např. filmem a literaturou“,²⁵² což je její původní pojetí. Intermedialita představuje jakousi paralelu k intertextualitě. Je jejím specifickým případem, který ovšem překračuje hranice literatury, zatímco při intertextualitě pouze „překračujeme hranice textu, nikoli však média“.²⁵³ Pokud na literaturu nahlédneme jako na jedno z médií, dalo by se naopak tvrdit, že intermedialita není druhem intertextuality, ale „intertextualita jako komunikace mezi literárními texty je v tomto smyslu jevem intramediálním“²⁵⁴.

O intermedialitě můžeme mluvit v případě, že se zabýváme vztahem mezi minimálně dvěma médii, která jsou chápána jako odlišná. V této kapitole se zaměříme na jevy intermediality v užším slova smyslu, kterou teoretik Werner Wolf nazývá „intermedialitou strukturní“.²⁵⁵ Wolf ji charakterizuje jako typ, který nepřesahuje rámec samotného díla, jež obsahuje doložitelné intermediální vztahy. Zaměříme se na intermediální reference, tedy „navázání vztahu k jiným médiím v díle samém“.²⁵⁶ Ve Wolfově pojetí existují dva typy intermediálních referencí: explicitní a implicitní. Vzhledem k tomu, že se orientujeme na psaný text, bude nás zajímat zpravidla reference explicitní, která „odkazuje na cizí médium vlastními prostředky, v podstatě je tematizuje“.²⁵⁷

---

²⁵² MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 299

²⁵³ SCHNEIDER, Jan: *Intermedialita: Malá vstupní inventura*. In: SCHNEIDER, Jan – KRAUSOVÁ, Lenka: *Vybrané kapitoly z intermediality*. Univerzita Palackého, Olomouc, 2008. 1. vydání, s. 10

²⁵⁴ JEDLIČKOVÁ, Alice: *Intermediální poetika příběhu: úvodem*, In: Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice (eds.): *Intermediální poetika příběhu*. Akropolis, Praha, 2011. 1. vydání, s. 15

²⁵⁵ tamtéž, s. 16

²⁵⁶ tamtéž, s. 20

²⁵⁷ SCHNEIDER, Jan: *Intermedialita: Malá vstupní inventura*. In: SCHNEIDER, Jan – KRAUSOVÁ, Lenka: *Vybrané kapitoly z intermediality*. Univerzita Palackého, Olomouc, 2008. 1. vydání, s. 12

V *Temné věži* se sice v nejvyšší míře vyskytují reference na hudbu, film a komix, ale výjimečně se objevují i drobné aluze na jiné umělecké druhy, například na výtvarné umění (především pak surrealismus), které bychom neměli opomenout. Za všechny zmíníme alespoň aluzi na katalánského surrealistu Salvadora Dalího nebo holandského malíře Hieronyma Bosche a jeho triptych *Zahrada pozemských slastí*: „Také věděla, co to jsou taheeni: přízrační tvorové s těly lidských bytostí a hlavami ptáků nebo zvířat. Připomínali jí výjevy z Boschova obrazu *Zahrada pozemských slastí*.”²⁵⁸

9.1 Hudba

Hudba, obzvláště ta rocková, hrála vždy v díle Stephena Kinga velkou roli. Sám přiznává, že nejraději píše při poslechu hudby: „Já pracuju při hlasité hudbě – mezi moje nejoblíbenější se vždycky řadily hard-rockové kapely jako *AC/DC*, *Guns n' Roses* a *Metallica*...”²⁵⁹ Sám hraje na kytaru v rockové kapele *The Rock Bottom Remainders*, která je složená ze samých spisovatelů – mimo něj je v její sestavě Dave Barry, Ridley Pearson, Barbara Kingsolverová a Robert Fulgum.

V *Temné věži* jsou zmíněny některé především rockové, metalové a punkové kapely. Mimo jiné například Megadeth, Anthrax, Kiss, Van Halen, Sex Pistols, Ramones, Bad Company nebo zpěvák Ozzy Osbourne. Některé skladby však mají speciální postavení, objevují se opakovaně a jsou pevně svázány s příběhem.

Skladbou, která se jako stříbrná nit táhne celou ságou *Temné věže* je *Hey Jude* od liverpoolské legendy *The Beatles*. Skladba vyšla jako singl v roce 1968 a v sérii knih má speciální význam. Existuje totiž v obou světech – jak v tom našem, tak v Rolandově. A v obou je velmi oblíbená: „Nejzářivější světla svítala v Poutníkově spočinutí. Až sem nesl teplý vítr zvuk

---

²⁵⁸ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 182

²⁵⁹ KING, Stephen: *O psaní*. BETA – Dobrovský, Praha, 2002. 1. vydání, s. 121

piana vybrkávajícího *Hey Jude* a několik opilých hlasů nadšeně vřiskajících.²⁶⁰ Celkově je v celém díle skladba zmíněna hned jedenáctkrát, v pěti dílech ze sedmi.

V poslední knize se navíc od *The Beatles* objevuje ještě skladba *She Loves You*: „Asi každá hudba by jí zněla dobře, ale obzvlášť jí vzaly dvě písničky, které ještě nikdy neslyšela. Jedna byla bláznivě veselá rocková halekačka „She Loves You“. Druhá, smutná a zamyšlená, se jmenovala „Hey Jude“. Roland tu druhou zřejmě znal, zpíval zároveň se zpěvákem, i když slova, která uměl, byla jiná než ta, která vycházela z řady reproduktorů v pluhu.“²⁶¹ Rozdíl v textu je pak naznačen už v dílu *Vlci z Cally*: „V Rolandově světě zněl první verš ‚Hey Jude, I see you lad.‘“²⁶²

Mimo explicitních zmínek skladby King použil i jednu implicitní, když vsunul do dramatické scény Jakeova pádu do propasti část jejího textu: „Mám jít?‘ Hlas má tak hlasitý, nedá se při něm přemýšlet, dovede zatemnit lidskou mysl... *Nedělej to horší, vezmi smutnou písničku a rozvesel ji*²⁶³ ... ‚Pomoz mi!‘ Nosník se nakláněl stále víc, vrzal, uvolňoval se, povoloval –“²⁶⁴

Druhou podobně významnou skladbou je v sérii *Velcro Fly* (Poklopec na sucháč) od texaské jižansko-rockové kapely *ZZ Top* z alba *Afterburn* (1985): „Potom začaly ty bubny, ozývaly se od jihovýchodu v rytmickém pulzování, a Jake se posadil. Beze slova naslouchali. ‚To je rockenrolovej bubnovej doprovod,‘ ozval se Eddie najednou. ‚Vím to určitě. Tohle vám zbyde, když dáte pryč kytary. Vlastně to zní docela jako ZZ Top.‘ ‚Kdo?‘ zeptala se Susannah. Eddie se usmál. ‚V tvé době neexistovali,‘ řekl. ‚Tedy, nejspíš existovali, ale v třiašedesátém to byla jenom banda kluků, kteří chodili do školy v Texasu.‘ Zaposlouchal se. ‚To mě podrž, určitě to vypadá na bicí z něčeho jako ... Poklopec na sucháč.‘ ‚Poklopec na sucháč?‘ ozval se Jake. ‚To je hloupé jméno pro písničku.‘“²⁶⁵

---

²⁶⁰ KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, s. 165

²⁶¹ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 616

²⁶² KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 53

²⁶³ v anglickém originále: „don't make it bad, take a sad song and make it better“

²⁶⁴ KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 170

²⁶⁵ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 282

Zde King pracuje s ironií, protože bicí z této skladby s vtipným názvem i textem znamenají pro obyvatele města Lud signál pro to, aby zabili jednoho ze svých řad. Považují bubny za rozkaz od svého boha. I zde je explicitně přítomna část textu skladby: „Eddie si byl stále jistější, že se nepletl, když hádal, o co jde. Že nakonec vyřešil aspoň tuhle hádanku. *Bum... ba-bum... ba-bumbumbum-bum*. Pomyšlení, že stojí u opuštěné cesty ve skoro prázdném světě, že stojí asi sto sedmdesát mil od města, které postavila nějaká bájná ztracená civilizace, a poslouchá rockový základ ... Eddie šeptem zazpíval slova písničky ZZ Top: „Jen si dej ještě trochu toho lepidla/aby ti držel šev těch pěkných džín/povídám, jó, jó.“²⁶⁶ Slova perfektně seděla. Byl to disco rytmus písničky Poklopec na sucháč.“²⁶⁷

V díle *Vlci z Cally* se nejčastěji (celkem sedmkrát) objevuje skladba *Someone Saved My Life Tonight* (Kdosi mi dnes večer zachránil život) z alba *Captain Fantastic and the Brown Dirt Cowboy* (1975) britského rockového zpěváka Eltona Johna. Poprvé ji otec Callahan slyší hrát z rádia, když v New Yorku zabije prvního upíra: „„Skoro jsi mě dostal, zlato,“ zpívá Elton John a Callahan vykročí a zvedne sekáček. Máchne a zasekne ho hluboko upírovi do lebky. ... Otočí se a pomalu odchází z uličky ven. Za zpěvem Eltona Johna, který teď zpívá „Kdosi, kdosi, kdosi mi dnes večer zachránil život.“ Sekáček mu pořád trčí z hlavy.“²⁶⁸

Postupně ho skladba začne doslova pronásledovat: „„A snad všude, kam jsem šel, jsem slyšel tu písničku Eltona Johna Kdosi mi dnes večer zachránil život. Nevím, jestli byla tehdy v létě tak populární nebo ne. Věděl jsem jenom, že ji všude slyším.““ (Vlci, 267) Myslí na ni, i když je v ohrožení života a nakonec mu ten večer skutečně dvojice tajemných mužů život zachrání: „Ten mladý muž vypadá, že je přímo vzteklý vzrušením, a Callahan ví, že teď začne skutečné mučení. Vzpomene si na jeden starý Dylanův song, jmenoval se „Začíná lít jako z konve“, a pomyslí si: To sedí. Líp než „Někdo mi dnes večer zachránil život“, to je jisté.“²⁶⁹ V této pasáži Callahanova

---

²⁶⁶ v anglickém originále: „You need just enough of that sticky stuff/to hold the seams of your fine blue jeans/I say yeah yeah“

²⁶⁷ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 313

²⁶⁸ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 259-260

²⁶⁹ tamtéž, s. 397

postava zmiňuje také skladbu *A Hard Rain's a-Gonna Fall* od amerického písničkáře Boba Dylana.

Podobným způsobem pronásleduje v našem světě Jakea Chamberse britská rockenrollová skupina *The Rolling Stones*. V prvním případě je to skladba *Paint It Black*. Jake zrovna v té době hledá dveře, kterými by mohl projít do světa *Věže* a v textu této skladby se o dveřích mluví: „Dveře jsou otevřené, aby dovnitř mohl čerstvý vzduch, a já, až půjdu kolem, uslyším písničku od Stones. ... Teď uslyšel Rolling Stones, přesně podle plánu: ‚Vidím dveře červený a chci je mít černý/žádný barvy, nikdy víc, chci, aby zčernaly.‘“²⁷⁰

V druhé verzi této scény se skladba změnila na *19Th Nervous Breakdown*, která tentokrát koresponduje s číselnou symbolikou díla: „Z otevřených dveří se řinuly hlasité zvuky. Kytary a bubny. Hudba tohoto světa. ... ‚To jsou Rolling Stones,‘ poznamenal Jake, ‚ale jiná písnička, než kterou jsem slyšel ten den, kdy jsem viděl růži. Tehdy to byla ‚Nabarvi to na černo‘.‘ ‚Copak tuhle nepoznáváš?‘ zeptal se Eddie. ‚Ale jo, ale nemůžu si vzpomenout na název.‘ ‚No to bys teda měl,‘ řekl Eddie. ‚Je to ‚Devatenácté nervové zhroucení‘.‘“²⁷¹

Poslední významnou skupinou pro výstavbu příběhu jsou britští *Jethro Tull*. V následující scéně postava Stephen Kinga vysvětluje Rolandovi a Eddiemu, že se jejich názvem nechal inspirovat při hledání jména pro město, kam Roland dojde v úvodu *Pistolníka*: „Potom se ten příběh o osadníkovi z chatrče šoupne zpátky o další kousek tam, kde přicházíš o Tullu... podle názvu jedné rockové skupiny...‘ ‚Jetro Tull,‘ řekl Eddie. ‚Sakra, jasně že jo! Já věděl, že je mi to jméno povědomý! A co Z. Z. Top, Steve? Znáš je?‘ Eddie se podíval na Kinga, viděl, že nechápe, a usmál se. ‚Myslím, že jejich doba ještě nenadešla. Nebo jestli jo, ještě jsi o nich neslyšel.‘“²⁷²

Fikční svět *Temné věže* má ale i své vlastní písně. V díle *Vlci z Cally* King píše o *Rýžové písni* (říká se jí také *Hopala*), která je v těchto zemědělských krajích velmi oblíbená. Roland ji zazpívá před městským shromážděním a získá si tak obyvatele na svoji stranu: „V textu se objevovaly pevné rýmy, volné rýmy, absolutní rýmy ... Vlastně to nebyla píseň, spíš skandování

---

²⁷⁰ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 138

²⁷¹ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 173

²⁷² KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 258-9

nebo šílený pouliční hiphop. ... A celou dobu Rolandovy nohy vydupávaly hypnotizující rytmus do dřevěné podlahy ... Co Eddie přece jen stihl zachytit, znělo nějak takto: Už-je-tam a už je to/zasad' kořen, hop na to/hop-ala, hop-ala/at' je velká úroda/Dívanky to netají/rýži všechny sázejí/mládenci jim pomůžou/rýži vsadit hluboko/at' se správně uchytí/aby každý syneček/měl hop-ala stvoleček..."²⁷³ V knize *Zpěv Susannah* pak variace na tuto skladbu hrají velkou roli v textové výstavbě díla. Na konci každé kapitoly se objevuje tematický verš ve stylu callské *Hopaly*: „STAVE: Hopala-hop-d'as/Ta druhá je tu zas/Jméno znáš, možná i tvář/jenže přátelství se nedočkáš.“²⁷⁴

9.2 Film

Intermediální odkazy na filmy jsou v *Temné věži* minimálně stejně časté jako ty hudební. Až na jednu výjimku však nehrají v příběhu takovou roli a prakticky všechny jsou explicitní. Aluze se objevují nejčastěji skrze vnitřní monology postav, především Eddieho, který strávil své dospívání v kině a s většinou zážitků v novém světě se vyrovnává skrze připodobňování k filmům: „Roland nikdy neviděl žádný film. Eddie jich viděl tisíce a to, nač se díval, bylo jako záběr, jakých bylo plno ve filmu Halloween a Osvícení. Dokonce věděl, jak se říká tomu zařízení, kterým takové záběry snímali. Steadi-Cam. Tak se to jmenovalo. ‚Taky Hvězdný války,‘ zamumlal. ‚Hvězda smrti. Ten zasranej velkej třesk, pamatuješ?‘“²⁷⁵

Velkou roli v samotném stvoření Kingovy série hrají westerny, především dílo italského režiséra Segia Leoneho, jako *Hrst Dolarů* (*Per un pugno di dollari*), *Pro pár dolarů navíc* (*Per qualche dollaro in più*) nebo *Hodný, zlý a ošklivý* (*Il Buono, il brutto, il cattivo*). King se k této inspiraci přiznává v doslovu knihy *Vlci z Cally*: „Byly by knihy *Temné věže* napsány bez kinematografického odkazu Kurosawy, Leoneho, Peckinpaha, Howarda Hawkese a Johna

---

²⁷³ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 220

²⁷⁴ KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 239

²⁷⁵ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 212

Sturgese? Bez Leoneho nejspíš ne. A troufám si tvrdit, že bez ostatních by nebyl žádný Leone.²⁷⁶

Ve všech třech výše zmíněných Leoneho filmech hraje hlavní roli ikona žánru Clint Eastwood. King dává jasně najevo, že Roland v podstatě vznikl jako jeho odvozenina: „...stejně se na chvíli zastavil a zahleděl se na plakát za špinavým, popraskaným sklem. Eastwood měl na sobě mexické pončo. V zubech svíral doutník. Jeden cíp ponča měl přehozený přes rameno, aby měl pistoli volnou. Oči měl bledě, světle modré. Oči ostřelovače. To není on, pomyslel si Jake, ale je to skoro on. Ty oči, skoro... ty oči jsou skoro stejné. ‚Nechals mě spadnout,‘ řekl muži na starém plakátu, muži, který nebyl Roland.“²⁷⁷

I jiní lidé si při pohledu na Rolanda okamžitě vybaví westernové filmy: „Zdalo se mu totiž, že v tom muži vidí nějakou mnohem skutečnější postavu, jednoho z těch legendárních pistolníků, se kterými se točily filmy a televizní pořady, když byl ještě kluk: někdo jako Wyatt Earp, Doc Holliday nebo Butch Cassidy.“²⁷⁸ Susannah žila v dřívější době, proto ji jako přirovnání napadají filmy starší: *Cheyenne*, americký western z roku 1947 a *Střelec (The Shooter)* z roku 1976, s Johnem Waynem v hlavní roli.

Pokud je nějaký film pro sérii *Temná věž* opravdu významný, tak je to westernová klasika *Sedm statečných (The Magnificent Seven)* z roku 1960 režiséra Johna Sturgese. Praktická celá základní zápletka dílu *Vlci z Cally* je převzata z tohoto filmu. V obou případech máme malou vesnici plnou rolníků, kterou sužují nájezdy zloduchů. Vesnici, která se rozhodne konečně bránit a najme si k tomu pistolníky. Ovšem zatímco ve filmu bandité kradou část úrody, ve *Vlcích z Cally*, kde se lidem ve vesnici zásadně rodí dvojčata, se jednou za generaci objeví záhadné příšery a ukradnou jedno z dětí. Kniha v tomto případě vychází přímo z filmového příběhu, jde

---

²⁷⁶ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 633

²⁷⁷ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 206

²⁷⁸ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 376

tedy o intermediální inspiraci, jak ji ve své typologii chápe Mathauser: „inspirační zdroj je jednoho uměleckého druhu, avšak dílo je druhu jiného“.²⁷⁹

V úvodu knihy je citován legendární výrok postavy, kterou ve filmu hrál Steve McQueen: „Pane, za nás mluví olovo“.²⁸⁰ Nechybí popis vesnického shromáždění, které se velmi podobá scéně z filmu, kdy se farmáři rozhodují, jestli má smysl se bránit, když nájezdníci nikdy nevezmou všechno: „Vždycky to nakonec skončí u jednoho: jsme rolníci, aspoň většina z nás. Silní, když máme ruce v půdě, slabí, když je tam nemáme...“ ... „Povím vám, co uděláme,“ rozhlédl se. „Co jsme dělali vždycky, přesně to. Chce někdo z vás vykládat o tom, že se postavíme Vlům? Je někdo z vás tak šílený? A cosi na ně vezmeme? Kopí a kameny, pár luků a kuší?“²⁸¹

Eddie, který samozřejmě *Sedm statečných* viděl, si po jisté době uvědomí až neuvěřitelnou spojitost jejich příběhu s tím filmovým. A také mu dojde, že vesnice Calla Bryn Sturgis nepřišla ke svému jménu náhodně: „Existuje jeden film. Vyprávěl jsem ti o filmech, že?“ „Příběhy vyprávěné pohyblivými obrázky.“ ... „Jeden z těch filmů, na který jsme se dívali, byl o mexickéjch rolnících – *folken*, jestli ráčíš –, kteří si najali pár pistolníků, aby je chránili před *banditos*, co jim každéj rok přijeli vyplenit vesnici a ukrást úrodu. Nepřipomíná ti to něco?“ Roland se na něho díval vážně a s jakýmsi smutkem. „Ano. Vskutku.“ „A to jméno Tianovy vesnice. Vždycky jsem věděl, že je mi povědomý, ale nevěděl jsem proč. Teď už to vím. Ten film se jmenoval *Sedm statečných* a jen tak mimochodem, Rolande, kolik nás tehdy bylo v tom zákopu a čekalo na Vlky?“ ... „...bojovníků bylo sedm.“ „Ano. A to spojení, na který jsem pořád nemohl přijít, bylo jméno režiséra toho filmu. Když se vyrábí film, potřebuješ režiséra, kterej všechno řídí. Takovej *dinh*. ... *Dinhem* *Sedm statečných* byl muž, kterej se jmenoval John Struges.“²⁸²

---

²⁷⁹ MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, s. 231

²⁸⁰ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 15

²⁸¹ tamtéž, s. 35

²⁸² KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 188-189

Velké zastoupení mají aluze na filmy žánru science fiction. Eddie si poprvé vzpomene na *Hvězdné války* (*Star Wars*) při pohledu skrz dveře do jiného světa (viz výše). Když později potkají v Calle robota Andyho, připomíná mu právě androida z této filmové ságy: „Eddie říkal, že Andy mu připomíná robota C3PO z Hvězdných válek, to byl film, na který se Jake moc těšil. Propásl ho o necelý měsíc.“²⁸³ A Vlci, kteří napadnou vesnici, jsou vyzbrojeni něčím, co nápadně připomíná legendární zbraň rytířů Jedi: „Vpředu popojížděl jeden Vlk s pozvednutou syčící ohnivou holí. ... Jenomže to není žádná světelná hůl, pomyslel si Eddie. To je světelný meč, přesně jako byly v Hvězdných válkách.“²⁸⁴

Z dalších science fiction filmů, na které v díle nalezneme aluze, jmenujme klasiky žánru *Terminátor* (*The Terminator*) Jamese Camerona, *Neviditelný muž* (*The Invisible Man*) z roku 1933 nebo film *RoboCop*, z těch méně známých to pak jsou *Poslední hvězdný bojovník* (*The Last Starfighter*) či *Temný krystal* (*The Dark Crystal*). King nezapomněl ani na seriál *Star Trek*: „Pod ním se skrývala jakási zbraň. Callahan se domníval, že je to pistole, ale vypadala jako rekvizita ze *Star Treku*. Jak jim tam říkali? Fejzry? Dezintegrátory?“²⁸⁵

Z filmů jiných žánrů se v textu objevuje například *Purpurová růže z Káhiry* (*The Purple Rose of Cairo*) Woodyho Allena, *Noc ožvlých mrtvol* (*Night of the Living Dead*) ikonického režiséra zombie hororů George A. Romera, horor *Dětská hra* (*Child's Play*) nebo legendární *Psycho* Alfreda Hitchcocka. Poznámky se dočkal dokonce i oscarový snímek Miloše Formana *Přelet nad kukaččím hnízdem* (*One Flew Over the Cuckoo's Nest*): „Máme tady šílenej geniální jednokoleják posedlej duchem, co má rád hádanky a jezdí rychleji, než je rychlost zvuku. Vítej do fantasy verze Přeletu nad kukaččím hnízdem.“²⁸⁶

Série *Temná věž* dosud nebyla zfilmována, na rozdíl od většiny Kingových románů a mnohých povídek. Adaptace se ovšem už delší dobu plánuje. Původně filmová práva od Stephena Kinga získal J. J. Abrams (seriál *Ztraceni*, film *Star Trek* z roku 2009), údajně za symbolických

---

²⁸³ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 514

²⁸⁴ tamtéž, s. 611

²⁸⁵ KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, s. 20

²⁸⁶ KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, s. 402

devatenáct dolarů, ale v roce 2010 se jich pro velkou vyčerpávanost vzdal a vrátil je Kingovi. Nyní práva nově vlastní režisér Ron Howard (*Apollo 13*, *Šifra mistra Leonarda*), který podle svých slov plánuje natočení filmové trilogie a televizního seriálu.

9.3 Komix

Zatímco o filmové adaptaci *Temné věže* se teprve mluví, té komixové se dočkala už v roce 2007. Knihy vycházejí u světoznámého komixového vydavatelství Marvel Comics. Zatím jich vyšlo devět (poslední, *Gunslinger – Battle of Tull*, v roce 2011) a jde v podstatě o rozšíření knižního příběhu pod přímým dohledem Stephena Kinga. Poslední tři komixové knihy vycházejí z příběhů v knize *Pistolník* a v povídce *Sestřičky z Elurie*, ty předchozí se zabývají dřívějšími událostmi, o kterých jsme v knihách slyšeli jen v náznacích (pád Gileadu, bitva na kopci Jericho).

Jednotlivé části ilustrovali Jae Lee a Richard Isanove (*The Gunslinger Born*, *The Long Road Home*, *Treachery*, *Battle of Jericho Hill*), Richard Isanove (*Sorcerer*, *Fall of Gilead*), Sean Phillips a Richard Isanove (*Gunslinger – Journey Begins*), Luke Ross a Richard Isanove (*Gunslinger – Little Sister of Elurie*), a Michael Lark, Stefano Gaudiano a Richard Isanove (*Gunslinger – Battle of Tull*). Příběhy píšou Peter David a Robin Furth.

Marvelovské komixy vycházejí už od roku 1960. K těm neznámějším patří *Fantastická čtyřka* (*Fantastic Four*), *Spiderman* (*The Amazing Spider-Man*), *Neuvěřitelný Hulk* (*The Incredible Hulk*), *Iron Man* (*Invincible Iron Man*), *Kapitán Amerika* (*Captain America*), *Thor*, *Daredevil* nebo *X-Men*. Vydavatelství Marvel je explicitně zmíněno i v samotné sérii. Konkrétně jde o Vlky z dílu *Vlci z Cally*, kteří svým vzezřením připomínají superpadoucha Dr. Dooma z *Fantastické čtyřky* (později i *Spiderman*): „Jake se podíval na mršiny Vlků. Zelené kapuce. Šedé kalhoty. Černé boty. Vyceněné, rozkládající se obličej ... „Ať je to šílené nebo ne, já vím, co jsou zač, Eddie. Nebo aspoň odkud pocházejí. Z Marvelových komixů.“ ... „Seriály o Spidermanovi,“ vzpomněl si Eddie. ... „Já jsem si je nekupoval,“ řekl Jake, „ale Timmy Mucci ve Středoměstských drahách měl úplně hromady těch časopisů. Spiderman, Fantastická čtyřka,

Neuvěřitelný Hulk, Kapitán Amerika, všechny je měl. Tihle maníci – ‘, Vypadají jako Dr. Doom,’ doplnil Eddie.²⁸⁷

Mimo Marvelových komixů jsou v *Temné věži* zmíněny klasické dětské komixy jako *Pepek námořník* nebo *Kačer Donald*. Při narození Mordreda a při jeho proměně v pavouka si Susannah vzpomene na hororově laděné komixy Charlese Addamse (mimo jiné autora *Addamsovy rodiny*). V knize *Tři vyvolení* Eddie myslí ve spojitosti se svým bratrem na americký komix *Peanuts* Charlese M. Schulze: „S ním a Henrym byla ta potíž, že byli jako Karlík Brownů s Lucy. Jediný rozdíl tkvěl v tom, že Henry jednou za čas ten míč nechal ležet, takže do něj Eddie mohl kopnout – ne moc často, ale aspoň občas. Eddieho dokonce napadlo, to byl zrovna v heroinovém rauši, že by měl napsat Charlesi Chultzovi dopis. Milý pane Chultzi, napsal by. Zabijíte dobrej vtíp, když Lucy necháte POKAŽDÉ ten míč v poslední vteřině zvednout. Měla by ho občas nechat ležet. Takže by Karlík Brownů nemohl nic předvídat, rozumíte.“²⁸⁸ Eddie zde mluví o osmiletém chlapci Charliem Brownovi a o mrzuté a zákeřné starší sestře jeho kamaráda, Lucy van Peltové. Komix *Peanuts* vycházel už od roku 1950 a u nás je nejslavnější především skrze postavu vypravěče, Charlieho bígla Snoopyho.

---

²⁸⁷ KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, s. 620

²⁸⁸ KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, s. 47

Závěr

Série *Temná věž* se dá bezpochyby označit za postmoderní dílo, které nese mnoho charakteristických rysů tohoto uměleckého směru. Kingovi se pomocí metody juxtapozice podařilo vytvořit fungující sykrezi několika žánrů, které volně kombinuje. V *Temné věži* autor využívá jak žánry populární literatury, které jsou mu blízké, jako horor, fantasy či science fiction, tak i western, který použil poprvé. Postmoderna rozlišování vysokého a nízkého umění odmítá, proto King ve svém díle mísí nižší žánry s prvky těch vyšších. Při této žánrové synkrezi využívá jak klasických postupů a motivů, tak i žánrových kulis a typických postav.

Populární žánry, se kterými postmoderní literatura běžně pracuje, v tomto případě slouží k vystavění dobrodružné linky příběhu, která je doplněna o velké množství motivů a naratologických postupů, které tvoří komplexní dílo s rozsáhlým fikčním světem. V jednotlivých částech příběhu různé žánry převažují, nikdy se však ve větším rozsahu nevyskytují v čisté podobě. Většina díla je mozaikovitě kombinuje.

Fikční svět *Temné věže* vedle sebe klade nekonečné množství paralelních světů, z nichž jeden má být ten, ve kterém žijeme. Skutečnost a fikce jsou tak na stejné úrovni a často splývají. Jako nástroj tohoto střetnutí použil King metodu metafikce, v tomto případě skrze smísení skutečné osoby autora s fikčními postavami, při jejichž setkání dochází k metalepsi. King vstupuje do svého vlastního díla jako jedna z postav a ve fikčním světě *Temné věže* je spisovatelem, tvůrcem příběhu, který komunikuje s ostatními postavami, které sám vytvořil. Může také děj knih do jisté míry ovlivňovat svými autorskými zásahy, ale ne neomezeně, protože příběh skrze něj pouze proudí. Myšlenka, že je pouze zapisovatelem, koresponduje s postmoderní snahou nabourat představu všemocného autora jako původce díla.

Série je také synkrezi kultur a náboženství. King při výstavbě díla použil architextualitu a jako hlavní zdroje pretextů vedle sebe klade látku Artušovských legend a motivy z Bible. V rámci postmoderní hry s předlohami nepoužívá přímou návaznost na pretexty, preferuje jejich dekonstrukci, zasazuje je do nových kontextů a nevyhýbá se ani jejich parodizaci. Mimo těchto architextů odkazuje na nesourodou kombinaci kultur a náboženství, jejichž prvky často klade bezprostředně vedle sebe. Fikční svět *Věže* je kombinací pohanské víry, křesťanského náboženství a východní filozofie.

S postmoderní hravostí King přistupuje i k hojným intertextuálním odkazům, které do svého díla vložil. V *Temné věži* můžeme najít široké spektrum literárních inspirací, přes pohádky jako *Čaroděj ze země Oz* až po povídky Edgara Allana Poea. King využívá různé varianty intertextuality, nejzajímavější jsou však implicitní aluze, jejichž odhalení je důležité pro lepší pochopení příběhu. Významnou složkou výstavby románů je především použití intertextuality v rámci autorova vlastního díla. Ve světě *Temné věže* se objevují postavy z jiných Kingových knih jako Randall Flagg (*Svědectví*), Donald Callahan (*Prokletí Salemu*), Patrik Danville (*Nespavost*) či Ted Brautigan (*Srdce v Atlantidě*). Kniha *Dračí oči* sdílí s *Temnou věží* stejný fikční svět a v mnoha dalších dílech najedeme drobné aluze a stejné motivy, nebo se naopak explicitně objevují na stránkách série. King tímto způsobem propojil téměř třetinu svého díla.

Série je rovněž bohatá na intermediální odkazy, obzvláště v oblasti rockové hudby, filmu a komixu. Některé skladby (jako *Hey Jude* od The Beatles) hrají v příběhu zásadní roli a autor při jejich vkládání do díla používá jak implicitní, tak explicitní odkazy, včetně přímých citací textů. Na napsání knih měli zásadní vliv především westernové filmy Sergia Leoneho a pátý díl *Vlci z Cally* je v linii příběhu přímou intermediální parafrází filmu *Sedm statečných* režiséra Johna Sturgesa.

Stephen King nám v sérii *Temná věž* předkládá rozmanitý a velmi propracovaný fikční svět, ve kterém hraje velkou roli náhoda, a který rozvíjí myšlenku světů, existujících paralelně vedle sebe. Autor k sobě metodou koláže klade rozmanité žánry a zdroje a nezastírá původ své inspirace. Intertextualita a intermedialita jsou naprosto neodmyslitelnou a neoddělitelnou součástí příběhu.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Kučerová Radka, Bc.

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra bohemistiky

Název diplomové práce: Prvky postmoderny v sérii *Temná věž* Stephen Kinga

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jana Kolářová, Ph.D.

Počet znaků: 169 883

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 37

Klíčová slova: Stephen King, *Temná věž*, postmoderna, intertextualita, intermedialita, synkreze žánrů, fantasy, metafikce

Cílem této práce je rozbor postmoderních prvků v sérii *Temná věž* od Stephen Kinga. Práce se zaměřuje na žánrovou synkrezi v rámci série a autorovu práci s populárními žánry. Zabývá se intertextuálními odkazy na díla jiných autorů i na intertextuální propojení autorovy vlastní tvorby a jeho vlivem na výstavbu díla. Dále se zabývá intermedialitou, především vlivem hudby a filmu. V neposlední řadě analyzuje metafikci, především autorovo vstupování do fikčního světa a jeho mísení fikce a skutečnosti.

Resumé

This thesis analyze elements of postmodernism in *The Dark Tower* series by Stephen King, american present bestseller writer, which is best known as the author of horror books. In thesis we mainly focus on kinds of popular literature gendres which were used in the series and their combination with higher gendres. In chapters about intertextuality we focus on allusions on the books of other autors (especially the influence of the book *The Wonderful Wizard of Oz* by Frank Lyman Baum and Robert Browning's poem *Childe Roland to the Dark Tower Came*), but also on King's own work. We summarize the intertextual connection between his works, mostly characters from earlier books, that also appeared in the *The Dark Tower* series. We're mentioning not only the books where the intertextual connection is obvious, but also the ones that relate on series only marginally or the ones that are mentioned in the series.

In chapter about intermediality we're focusing on music, movies and comix allusions, the way they're used in the series and their influence on understanding the story. We also analyze the influence of western movies on the books and the intermedial inspiration, specifically between the book *Wolves of Calla* and the western movie *The Magnificent Seven*. In chapter about music we concentrate on the songs which are important part of the story and which appear repeatedly (for example song *Hey Jude* by The Beatles). In both intermedial and intertextual chapter we describe the kinds of allusions that were used and focus on writer's postmodern play with the inspirations and their mosaic combination in the text.

In chapter about combination of cultures and religions we focus on King's work with the parts of Bible and medieval legends about Knights of the Round Table. We analyze their deconstruction and the new meaning they got in the different context. We also analyze the world of *The Dark Tower* like a combination of different cultures, christianity, pagan religion and Eastern phylosophy, which are usually put right next to each other.

Fictional world of *The Dark Tower* series is based on the theory of parallel universes and the possibility of traveling between them. It's also a combination of the literary fiction and reality which can interfere. In the series it happens through the character of Stephen King, writer and the creator of the world in the books. He enters his own fictional world and talks to the characters

that he created. He can also affect actions in the books, but he's limited in that. He only record the story that was put in his head by higher forces. This correspond with postmodern effort of destroying the idea of almighty writer as a originator of the writing.

Stehen King's world of *The Dark Tower* is diverse and elaborate. Books are developing the theory of parallel world. The author uses collage method to put different kinds of literature gendres and inspirational sources together. Intertextuality and intermediality are inherent and inseparable part of the story.

Použitá literatura

BAUM, Lyman, Frank: *Čaroděj ze země Oz*. Aventinum s.r.o., Praha, 2004. 1. vydání, 182 s.

BECKER, Udo: *Slovník symbolů*. Portál, Praha, 2002. 1. vydání, 351 s.

BERTENS, Hans – NATOLI, Joseph: *Encyklopedie postmodernismu*. Barrister & principal spol. s.r.o., Brno, 2005. 1. vydání, 328 s.

Bible. Překlad 21. století. Biblion, o.s., Praha. 2009. 1. vydání, 1564 s.

COX, Simon: *Král Artuš a Svatý grál od A do Z*. Knižní klub, Praha, 2009. 1. vydání, 256 s.

DOLEŽEL, Lubomír: *Heterocosmica: Fikce a možné světy*. Karolinum, Praha, 2003. 1. vydání, 312 s.

GRENZ, Stanley J.: *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů, 1997. 1. vydání, 200 s.

HRUŠKA, Petr – MACHALA, Lubomír a kol.: *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Academia, Praha, 2008. 1. vydání, s. 738 s.

JANÁK, Jiří: *Brána nebes: bohové a démoni starého Egypta*. Libri, Praha 2005. 1. vydání, 224 s.

JANÁK, Jiří: *Od soumraku do úsvitu – cesta ke ka*. In: MYNÁŘOVÁ, Jana: *Pražské egyptologické studie*. Set Out, Praha, 2002. 1. vydání, 245 s.

JEDLIČKOVÁ, Alice: *Intermediální poetika příběhu: úvodem*, In: FEDROVÁ, Stanislava – JEDLIČKOVÁ, Alice (eds.): *Intermediální poetika příběhu*. Akropolis, Praha, 2011. 1. vydání, 352 s.

KING, Stephen: *Carrie*. Laser, Praha, 1992. 1. vydání, 175 s.

KING, Stephen: *Dračí oči*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 2. vydání, 246 s.

KING, Stephen: *Mrtvá zóna*. BETA – Dobrovský, Praha, 2009. 2. vydání, 422 s.

KING, Stephen: *Nespavost*. BETA – Dobrovský, Praha, 2011. 2. vydání, 614 s.

KING, Stephen: *Prokletí Salemu*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 3. vydání, 463 s.

- KING, Stephen: *Pytel kostí*. BETA – Dobrovský, Praha, 2012. 2. vydání, 558 s.
- KING, Stephen: *Srdce v Atlantidě*. BETA – Dobrovský, Praha, 2007. 1. vydání, 468 s.
- KING, Stephen: *Svědectví*. BETA – Dobrovský, Praha, 2008. 2. vydání, 1053 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 1: Pistolník*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, 199 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 2: Tři vyvolení*. BETA – Dobrovský, Praha, 1999. 1. vydání, 420 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 3: Pustiny*. BETA – Dobrovský, Praha, 2000. 1. vydání, 460 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 4: Čaroděj a sklo*. BETA – Dobrovský, Praha, 2001. 1. vydání, 653 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 5: Vlci z Cally*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, 636 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 6: Zpěv Susannah*. BETA – Dobrovský, Praha, 2005. 1. vydání, 371 s.
- KING, Stephen: *Temná věž 7: Temná věž*. BETA – Dobrovský, Praha, 2006. 1. vydání, 725 s.
- KING, Stephen: *To*. BETA – Dobrovský, Praha, 2009. 3. vydání, 1013 s.
- KING, Stephen: *Všechno je definitivní*. BETA – Dobrovský, Praha 2003. 2. vydání, 422 s.
- KING, Stephen: *O psaní*. BETA – Dobrovský, Praha, 2002. 1. vydání, 222 s.
- KING, Stephen: *Z buicku 8*. BETA – Dobrovský, Praha, 2012. 2. vydání, 359 s.
- LYOTARD, Jean-François: *O postmodernismu*. Filosofía, Praha, 1993. 1. vydání, 206 s.
- MACHALA, Lubomír: *Literární bludiště: bilance polistopadové prózy*. Praha: Nakladatelství Brána, 2001. 1. vydání, 241 s.
- MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, Paseka. Praha, 2004. 1. vydání, 697 s.

MÜLLER, Richard – ŠIDÁK, Pavel (eds.): *Slovník novější literární teorie. Glosář pojmů*. Nakladatelství Academia, Praha, 2012. 1. vydání, 699 s.

NEFF, Ondřej – OLŠA, Jaroslav jr.: *Encyklopedie literatury science fiction*. H+H, Praha, 1995. 1. vydání, 555 s.

SCHNEIDER, Jan: *Intermedialita: Malá vstupní inventura*. In: SCHNEIDER, Jan – KRAUSOVÁ, Lenka: *Vybrané kapitoly z intermediality*. Univerzita Palackého, Olomouc, 2008. 1. vydání, 147 s.

WELSCH, Wolfgang: *Naše postmoderní moderna*. Zvon, Praha, 1994. 1. vydání, 198 s.

ŽILKA, Tibor: *(Post)moderná literatúra a film*. Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, Nitra, 2006. 1. vydání, 187 s.